

Hæstaréttardómar 1959 - Registur

Útgáfa 3.1 af rafræna skjalinu

Þetta PDF skjal er hluti afraksturs skönnunar á prentuðum eintökum af dómasafni Hæstaréttar. Markmið þessarar útgáfu er að veita almenningi færi á að eignast sitt eigið eintak af dómum Hæstaréttar án endurgjalds. Hæstiréttur Íslands stendur ekki fyrir útgáfu þessa skjals né komið að henni með öðrum hætti en lýst er hér að neðan.

Sérstakar þakkir fær Bókasafn Hafnarfjarðar fyrir að gefa flest bindanna til skönnunar og Óli Gneisti Sóleyjarson fyrir sín framlög til verkefnisins. Fjárhagslegir styrktaraðilar fá einnig þakkir fyrir fjárframlög sín.

Skjalið er upprunalega birt á vefnum <https://urlausnir.is>. Þar má finna rafrænar útgáfur hinna bindanna og verða nýrri útgáfur af skjölunum í boði þar.

Takmörkun ábyrgðar

Höfundur skjals þessa afsalar sér allri ábyrgð, að því marki sem lög heimila, vegna beinnar og/eða óbeinnar notkunar skjalsins sjálfs eða afurða sem af því leiðir. Þó stefnt hafi verið að því markmiði að skjalið endurspegli sem best innihald upprunalegu bindanna er hvorki hægt að tryggja né ábyrgjast að það hafi tekist. Framangreint á einnig við um efnislegt innihald prentuðu eintakanna sem skönnuð voru.

Höfundaréttur

Samkvæmt 9. gr. núverandi höfundalaga, nr. 73/1972, njóta dómar ekki verndar höfundalaga. Skrifstofa Hæstaréttar hefur tjáð höfundi skjalsins að Hæstiréttur hyggst ekki gera neinar athugasemdir vegna birtingar þessara rafrænu eintakanna í heilu lagi, en hefur hins vegar ekki útilokað að annað efni en dómar gæti notið verndar höfundalaga. Ef ætlunin er að nýta aðra hluta skjalsins en dómana sjálfa er mælt með því að viðkomandi hafi samband við Hæstarétt eftir því sem við á.

Hvers kyns höfundarréttur sem höfundur skjalsins gæti hafa skapað sér til handa með skönnuninni sjálfri eða öðru framlagi sínu til sköpunar þess, skal vera meðhöndlaður í samræmi við Creative Commons Zero höfundaleyfið (CC0 1.0 Universal eða síðari útgáfa þess).

Ábendingar

Séu ábendingar um mögulegar úrbætur á skjalinu er hægt að koma þeim á framfæri við höfund þess.

Athugasemdir um þessa útgáfu

Í útg. 3.1 var textinn gerður beinni og OCR endurunnið.

Höfundur skjalsins: Svavar Kjarrval (svavar@kjarrval.is)

II. NAFNASKRÁ.

A. *Einkamál.*

	Bls.
Aðalbjörg Ásgeirsdóttir	808
Aðalsteinn Guðmundsson	755
Aðalsteinn Jónsson	517
Agnar Guðafsson	73
Angantýr Jónsson	473
Anton Erlendsson	503
Arinbjörn Kolbeinsson	168
Axel Sigurðsson	73
Áfengisverzlun ríkisins	504
Ágúst Bjarnason	227
Árnason, Pálsson & Co. h/f	501, 523
Árni Markússon	450
Árni Ólafsson	530, 703
Árni S. Böðvarsson	416, 419
Árni Sigurjónsson	517
Áslaug Valdimarsdóttir	505, 526
Ástvaldur Pálsson	752
Baldur Guðmundsson	160
Baldvin Jónsson	780
Baldvin Kristinsson, protabú	559
Berndsen, Sigurður	394
Bernhöft, Gotfred	445
Björgvin Einarsson	793
Björgvin Finnsson	532, 707
Björn Bjarnason	416, 450
Björn Björnsson	367
Björn Br. Björnsson	780
Björn Sigurðsson	750
Blöndal, Páll	435
Bogi Finnbogason	508
Borgardómarinn í Reykjavík	482, 484
Borgarfógetinn í Reykjavík	273
Bragi Sigurbergsson	366
Brandur Brynjólfsson	501, 523

	Bls.
Breiðuvíkurbreppur	430
Byggingarfélag verkamanna, Siglufirði	503
Bæjarsjóður Akranesskaupstaðar	165, 609
Bæjarsjóður Akureyrar	588
Bæjarsjóður Reykjavíkur	210, 366, 505, 571, 655, 657, 755
Bæjarstjórn Reykjavíkur	656
Bæjarútgerð Reykjavíkur	450
Böðvar Bjarnason	504
Daði Kristjánsson	471, 569, 594
Dalmar, Páll S.	471, 569, 594
Dráttarvélar h/f	87
Einar K. Gíslason	164
Einar Pétursson	345
Einar Sigurðsson	273
Einar Stefánsson	26
Elisabet Jónsdóttir	506, 527
Elisabet Sigurðardóttir	194, 634
Elka G. Aradóttir	194
Ellí- og hjúkrunarheimilið Grund	775
Finnbogi Guðmundsson	4
Finnbogi Kjartansson	489
Fiskimjöl og lýsi h/f	473
Flugfélag Íslands h/f	588
Framleiðsluráð landbúnaðarins	572
Garðar Jónsson	504
Georg Gunnarsson	751
Gerða Bjarnadóttir	671
Gísli Þorkelsson	168
Gotfred Bernhöft & Co.	445
Gróa Jónasdóttir	194
Grýtubakkahreppur	219
Guðjónsson, Elsa	168
Guðjón Sæmundsson	539, 715
Guðlaug Magnúsdóttir	541, 657
Guðmundur Ásbjörnsson	454
Guðmundur Böðvarsson	775
Guðmundur Guðmundsson	759
Guðmundur H. Þórðarson	751
Guðmundur P. Kolka, dánarbú	457
Guðmundur Sveinbjörnsson	116
Guðný Aradóttir	367
Guðni Jónsson	164
Guðrún S. Guðmundsdóttir	73
Gunnar A. Pálsson f. h. Hólmfriðar Löve	808
Gunnar Björnsson	168

	Bls.
Gunnar Friðriksson	168
Gunnar Sigurðsson	489
Gunnar Tryggvason	738
Gunnlaugur Þórðarson	168
Gústaf A. Sveinsson f. h. Hvile Vask Kompagniets Salgskontor v. T. Nielsen og Kaj Mortensen	168
Hafdal, Gunnar S.	750
Halldóra Eggertsdóttir	168
Halldór Indriðason	227
Hannes Davíðsson	210
Haraldur Júlíusson	501
Haraldur Júlíusson f. h. Björns Hauks Baldvinssonar	559
Heildverzlunin Katla h/f	272
Helga G. Sveinsdóttir	482, 484
Helgi Benediktsson	808
Helgi Lárusson	509
Hilmar Ágústsson	691
Hilmar Ludvígsson	394
Hilmar Lúthersson	504
Hótel Skjaldbreið h/f	88
Hrafn Jónsson	507
Hreiðar Jónsson	207, 591
Húsatryggingar Reykjavíkur	207, 591
Indriði Indriðason	793
Ingibjörg Ingólfssdóttir	504
Ingimar Jónsson	26
Ingólfssbakarí	749
Ingólfur Ingólfsson	88
Ingólfur Pálmason	419
Ingólfur Þorsteinsson f. h. ólögráða sonar síns, Arnar	340
Ingveldur Þorsteinsdóttir	442
Jens Runólfsson	502
Jóhann Erlendur Óskarsson	671
Jóhann Gestsson	503
Jóhannes Jósefsson	366, 598
Jónína Jónsdóttir	489
Jón Brandsson, dánarbú	772
Jón Einarsson	517
Jón F. Franklínsson	569
Jón Gíslason	120
Jón Jóhannesson	502
Jón Jónsson, Skagafirði	135
Jón Jónsson, Örfum	367
Jón Kristjánsson	486
Jón Sigurjónsson, dánarbú	79

	Bls.
Jón Sveinbjörnsson	416, 419
Jósefsson, Karólína	366, 598
Július Halldórsson	457
Júníus Ólafsson	348
Jørgensen, Niels	363
Jørgensen, Óskar	340
Kalman Sigurðsson	116
Kappel, Gregerz	363
Karl H. Björnsson	502
Kaupfélag Reykjavíkur og nágrennis	227
Kaupfélag Suðurnesja	348
Kolbeinn Þorsteinsson & Co.	168
Kristján Ásgeirsson	656
Kristján Bjarnason	581
Kristján Fr. Guðmundsson	227
Krøyer, Ingi	320
Kvennaheimilið Hallveigarstaðir	541
Kökugerðin h/f	505, 570
Landbúnaðarráðherra f. h. ríkisjarðanna Holts, Fells, Álfta- grófar og Keldudals	581
Landssími Íslands	752
Lárus Óskarsson	445, 780
Líndal, Theódór B.	657
Lúðvig Eggertsson	267, 270, 272, 507
M og J, varnaraðiljar máls um ættleiðingu	49
Magni Guðmundsson	655
Magnús G. Vilmundarson	1
Margrét Sveinsdóttir	503
Melsted, Gunnlaugur	570
Metcalf, Hamilton, Smith, Beck Companies	345
Nefndarhluti neytenda í verðlagsnefnd landbúnaðarafurða	572
Nesjahreppur	681
Neytendasamtökin	168
Ólafur Bjarnason	509
Ólafur H. Ingimarsson	1
Ólafur Ólafsson	571
Ólafur Pálsson	219
Ólafur Þorgrímsson	641
Olúfélagið Skeljungur h/f	430
Páll Jóhann Þorleifsson	569
Páll Magnússon	320
Petersen, Ingolf 267, 270, 272, 273, 507, 508, 526, 527, 529, 570, 749, 750	
Pétur Pétursson	168
Pétur Sveinsson	105
Rafvirkjadeild sameinaðra verktaka	164

Ragnar Bjarnason	570
Ragnar Jónsson	749, 750
Ríkissjóður 65, 79, 87, 122, 135, 273, 423, 454, 486, 502, 509, 530, 532, 534, 537, 539, 656, 662, 684, 691, 700, 703, 707, 711, 715, 719,	759
Samvinnufélagið Björg	230
Sementsverksmiðja ríkisins	165, 498, 609
Sigurbjörg Sigurðardóttir	775
Sigurborg Þórarinsdóttir	681
Sigurður Gíslason	435
Sigurður Ísaksson f. h. ólögráða sonar síns, Jóns	719
Sigurður Jón Guðmundsson	164
Sigurður Jónsson	105
Sigurður Kristjánsson	340
Sigurður Pétursson	450
Skeggi h/f	230
Skipaútgerð ríkisins	641
Skiptaráðandinn í Skaftafellssýslu	681
Snorri P. Snorrason	168
Stephensen, Gunnlaugur	122
Sveinn Ásgeirsson	168
Sveinn Egilsson h/f	160
Sveinn Jónsson	320
Sveinn Ólafsson	168
Sverrir Jónsson	780
Sýslusjóður Austur-Húnavatnssýslu	92
Sælgætisgerðin Friða	267, 270, 272, 505, 506, 507
Thorarensen, Stefán	217
Thorlacius, Haraldur	571
Tollstjórinn í Reykjavík	508
Trésmiðjan Víðir h/f	759
Úlfar Þórðarson	780
Unnur A. Jónsdóttir	489
Unnur Aldís Svavarsdóttir	662
V. Árnason & Co h/f	445
Vagn Jónsson	501, 559
Valdimar Jónsson	168
Vegamálastjóri	217
Vesturhús h/f	508
Waage, Jóhanna	423
Walsh, Robert P.	65
Welding, Hilmar	450
Wigö, Sigrid D.	656
Þ, sóknaraðili máls um ættleiðingu	49
Þór Jóhannsson	105
Þorbjörg Einarsdóttir	498

	Bls.
Þorbjörn Jónsson	537, 711
Þórdís Halldórsdóttir	435
Þórður Þórðarson	808
Þorgeir Magnússon	92
Þórhallur Halldórsson	168
Þórir Jónsson	571
Þorlákur Arnórsson	534, 700
Þorlákur Þórðarson	738
Þorsteinn Ásgeirsson	684
Þorsteinn Jónsson	120
Þorsteinn Steinason	4
Þorsteinn Sæmundsson	772
Þorvaldur Jónsson	194, 634
Þorvarður Jónsson	442
Þuriður Guðmundsdóttir	506, 529

B. *Opinber mál.*

Aldis Bjarnadóttir	330
Alida Olsen Jónsdóttir	20
Angantýr Agnar Áskelsson	238
Arnþór Einarsson	14
Ásbjörn Ólafsson	625
Ásta Pétursdóttir	618
Björn Ólafsson	618
Boden, Wallace	464
Brandur Brynjólfsson	274
Daníel Jón Kjartansson	333
Daníel Þór Emilsson	238
Edvarð Helgason Vilmundarson	238
Eiður Valdimarsson	213
Eiríkur Kristjánsson	401
Emmons, John Oliver	584
Friðrik Lunddal Baldvinsson	145
Garðar Jónsson	743
Guðjón Magnús Guðlaugsson	29
Guðmundur Konráð Elísson	618
Guðni Sigurður Einarsson	145
Guðvarður Skagfjörð Sigurðsson	623
Heiðmundur Ottósson	323
Hogarth, John Henry	493
Hvannberg, Haukur	731
Hörður Ólafsson	313
Jóhanna Gunnarsdóttir	625
Jón Friðriksson	408

Jónas Guðmundsson	7, 12
Klemenž Þorleifsson	145
Kristján Högnason	385
Norðfjörð, Jón Hilmar	145
Ólafía Margrét Bjarnadóttir	564
Ólafur B. Stefánsson	163
Páll Guðjónsson	613
Pétur Þórarinnsson	238
Pretious, Roland	604
Ragnar Jónsson	201
Salter, Arthur	376
Sigurbergur Sverrisson	238
Sigurvin Sveinsson	238
Skafthells, Marteinn Jón Magnússon	145
Steindór Björnsson	145
Trygging h/f	633
Unnur Brynjólfsdóttir	743
Vilhelm Sigmarsson	238

III. SKRÁ

um lög, reglugerðir, samþykktir o. fl., sem til er vitnað í XXX. bindi hæstaréttardóma.

- 1672, 4. desember. Tilskipun um lækna og lyfsala.
— 148.
29. gr. — 159.
30. gr.— 159.
- 1687, 15. apríl. Norsku lög Kristjáns 5.
VI. bók 14. kap. — 227, 230.
- 1797, 16. september. Kansellíbréf um lyfjasölu.
— 159.
30. gr. — 148.
- 1839, 29. maí. Opið bréf um stofnun byggingarnefndar í Reykjavík.
— 545.
- 1878, 12. apríl, nr. 3. Lög um skipti á dánarbúum og félagsbúum o. fl.
6. kafli — 490.
35. gr. — 484, 486.
38. gr. — 484, 486.
- 1885, 16. desember, nr. 29. Lög um lögtak og fjárnám án undanfarins dóms eða sáttar.
7. gr. — 432.
9. gr. — 432.
- 1887, 4. nóvember, nr. 19. Lög um aðför.
1. gr. — 227.
9. gr. — 75.
12. gr. — 227.
14. gr. — 227.
33. gr. — 432, 433.
- 1894, nr. 4, 2. febrúar. Lög um breyting á opnu bréfi 29. maí 1839 um byggingarnefnd í Reykjavík.
— 545.
- 1900, nr. 3, 12. janúar. Lög um fjármál hjóna.
— 601, 602.
11. gr. — 599, 601, 602, 603.
- 1901, nr. 17, 13. september. Lög um breyting á tilskipun 20. apríl 1872 um bæjarstjórn í Reykjavík.

5. gr. — 546.

1902, nr. 22, 15. ágúst. Lög um breyting á 1. gr. í lögum 2. febrúar 1894 um breyting á opnu bréfi 29. maí 1839 um byggingarnefnd í Reykjavík.

— 546.

1903, nr. 42, 13. nóvember. Lög um verðlanaskrár, firmu og prókúrumboð.

25. gr. — 236.

1903, nr. 68, 7. september. Byggingarsamþykkt fyrir Reykjavík.

— 546.

5. gr. — 107.

1905, nr. 14, 20. október. Lög um fyrning skulda og annarra kröfurettinda.

3. gr. — 692.

1905, nr. 19, 20. október. Lög um byggingarsamþykktir.

— 167.

1914, nr. 56, 30. nóvember. Siglingalög.

251. gr. — 655.

1917, nr. 61, 14. nóvember. Lög um framkvæmd eignarnáms.

— 218.

1919, nr. 41, 28. nóvember. Lög um landamerki o. fl.

— 513.

III. kafli — 116.

1920, nr. 5, 18. maí. Lög um bann gegn botnvörpuveiðum.

1. gr. — 377, 378, 384, 465, 493, 494, 585, 587, 606, 608.

2. gr. — 378.

3. gr. — 377, 378, 465, 493, 494, 585, 587, 606, 608.

1921, nr. 55, 27. júní. Lög um skipulag kaupúna og sjávarþorpa.

24. gr. — 544, 545.

1923, nr. 15, 20. júní, Vatnalög.

3. gr. — 439.

1923, nr. 20, 20. júní. Lög um skyldur og réttindi hjóna.

— 601.

VII. kafli — 490.

20. gr. — 601.

57. gr. — 635.

90. gr. — 601.

1924, nr. 4, 11. apríl. Lög um að miða við gullkrónur sektir fyrir landhelgisbrot.

— 584, 605.

1. gr. — 377, 493.

1924, nr. 43, 27. júní. Samþykkt um breytingu á byggingarsamþykkt fyrir Reykjavík 7. sept. 1903.

— 107.

1928, nr. 41, 31. marz. Lögreglusamþykkt fyrir Vestmannaeyjar.

49. gr. — 22, 25.
 84. gr. — 22, 25.
- 1929, nr. 25, 14. júní. *Lög um gjaldþrotaskipti.*
 27. gr. — 559.
 30. gr. — 559, 563.
- 1930, nr. 2, 7. janúar. *Lögreglusamþykkt fyrir Reykjavík.*
 28. gr. — 372.
 46. gr. — 372, 387, 393.
 96. gr. — 214, 372, 387, 393.
- 1932, nr. 47, 23. júní. *Lög um lækningaleyfi, réttindi og skyldur lækna og annarra, er lækningaleyfi hafa, og um skottulækningar.*
 17. gr. — 148, 157.
 18. gr. — 148, 159.
- 1933, nr. 73, 19. júní. *Lög um bann við okri, dráttarvexti o. fl.*
 — 284, 288, 292, 297, 298, 302, 318, 319, 407.
 2. gr. — 277, 287, 292, 305.
 3. gr. — 277, 279, 280, 281, 307, 308, 309, 312, 313, 316, 318, 319, 403, 404, 407.
 4. gr. — 277.
 6. gr. — 277, 279, 280, 281, 287, 292, 305, 307, 308, 309, 312, 313, 316, 318, 319, 397, 400, 403, 404, 407.
- 1933, nr. 84, 19. júní. *Lög um varnir gegn óréttmætum verzlunarháttum.*
 11. gr. — 183, 189.
 16. gr. — 189.
- 1935, nr. 33, 9. janúar. *Áfengislög.*
 19. gr. — 123.
- 1935, nr. 62, 28. janúar. *Lög um skipulag á fólksflutningum með bifreiðum.*
 — 206.
- 1935, nr. 112, 18. maí. *Lög um Hæstarétt.*
 38. gr. — 268, 270, 523, 526, 527, 529, 594.
 47. gr. — 567.
- 1936, nr. 85, 23. júní. *Lög um meðferð einkamála í héraði.*
 — 456, 644, 776.
 36. gr. — 531, 534, 536, 538, 540.
 46. gr. — 583.
 68. gr. — 484, 486.
 71. gr. — 341, 610, 763.
 88. gr. — 165, 208, 340.
 104. gr. — 484, 486.
 105. gr. — 706, 710, 713, 717.
 108. gr. — 121.
 110. gr. — 525, 604.

- 114. gr. — 26.
- 116. gr. — 200, 706, 710, 713, 717.
- 117. gr. — 194, 571.
- 118. gr. — 2.
- 120. gr. — 28.
- 180. gr. — 4, 6.
- 188. gr. — 636.
- 190. gr. — 365.
- 190.—193. gr. —121.
- 196. gr. — 705, 708, 709, 712, 713, 716, 717.
- 198. gr. — 365.
- 199. gr. — 454.
- 214. gr. — 53.
- 1937, nr. 45, 13. júní. *Lög um bann gegn dragnótaveiði í landhelgi.*
 - 3. gr. — 614, 615, 616, 617.
 - 4. gr. — 614.
- 1937, nr. 46, 13. júní. *Lög um samvinnufélög.*
 - 9. gr. — 522.
- 1937, nr. 72, 24. júní. *Reglugerð um gerð og notkun bifreiða.*
 - 8. gr. — 673, 672.
- 1940, nr. 19, 12. febrúar. *Almenn hegningarlög.*
 - 2. gr. — 16, 323, 385, 386.
 - 20. gr. — 256, 259.
 - 68. gr. — 8, 11, 14, 30, 39, 214, 216, 387, 409.
 - 69. gr. — 42, 48, 241, 266, 620, 622.
 - 72. gr. — 216.
 - 74. gr. — 622.
 - 76. gr. — 39.
 - 77. gr. — 11, 147, 159, 216.
 - 132. gr. — 70.
 - 211. gr. — 30, 39.
 - 215. gr. — 334, 339, 372, 387, 393, 409, 415.
 - 229. gr. — 183, 189.
 - 231. gr. — 70.
 - 232. gr. — 183, 189.
 - 242. gr. — 189, 256, 259.
 - 244. gr. — 8, 10, 12, 14, 214.
 - 255. gr. — 7, 12.
 - 264. gr. — 70, 670.
- 1941, nr. 23, 16. júní. *Bifreiðalög.*
 - 323
 - 14. gr. — 40, 45.
 - 20. gr. — 745.
 - 23. gr. — 14, 15, 17, 19, 20, 42, 45, 324, 329, 744, 748.
 - 26. gr. — 344, 372, 387, 393, 409.

- 27. gr. — 22, 25, 334, 338, 372, 387, 393, 415, 743.
- 28. gr. — 344.
- 34. gr. — 679, 742.
- 35. gr. — 344, 373.
- 38. gr. — 15, 17, 19, 20, 22, 25, 40, 41, 42, 324, 329, 335, 339, 387, 393, 409, 415, 744, 748.
- 39. gr. — 15, 17, 41, 42, 330, 335, 387, 393, 409.
- 1941, nr. 24, 16. júní. *Umferðarlög.*
 - 323.
 - 2. gr. — 22, 25, 372, 387, 393.
 - 4. gr. — 15, 17, 19, 22, 25, 42, 45, 324, 329, 372, 387, 393, 745.
 - 7. gr. — 22, 25.
 - 14. gr. — 15, 17, 19, 22, 25, 42, 324, 329, 372, 387, 393, 745.
- 1942, nr. 61, 4. júlí. *Lög um málflytjendur.*
 - 8. gr. — 645, 647.
- 1943, nr. 16, 26. febrúar. *Lög um orlof.*
 - 9. gr. — 499.
 - 10. gr. — 499.
 - 12. gr. — 499.
 - 13. gr. — 499.
 - 16. gr. — 499.
- 1943, nr. 65, 16. desember. *Lög um dómsmálastörf, lögreglustjórn, gjaldheimtu o. fl. í Reykjavík.*
 - 2. gr. — 567.
 - 4. gr. — 567.
- 1944, nr. 33, 17. júní. *Stjórnarskrá lýðveldisins Íslands.*
 - 770.
 - 6. gr. — 61.
 - 41. gr. — 531, 533, 535, 538, 540, 701, 704, 708, 712, 716.
 - 42. gr. — 531, 533, 535, 538, 540, 701, 704, 708, 712, 716.
 - 49. gr. — 618.
 - 67. gr. — 218, 531, 533, 535, 538, 540, 701, 704, 708, 712, 716, 762.
 - 69. gr. — 455, 531, 533, 535, 538, 540, 701, 704, 708, 712, 716.
 - 77. gr. — 579.
- 1945, nr. 66, 12. apríl. *Lög um útsvör.*
 - 5. gr. — 757.
 - 8. gr. — 210, 211, 212, 431, 432, 433, 589.
 - 9. gr. — 211, 212.
 - 18. gr. — 755.
 - 24. gr. — 590.
 - 31. gr. — 635.
- 1945, nr. 70, 12. apríl. *Lög um fasteignamat.*
 - 2. gr. — 765, 766.
- 1945, nr. 83, 12. apríl. *Lög um viðauka við lög nr. 45/1937.*

— 614.

1946, nr. 34, 29. apríl. Lög um fræðslu barna.

19. gr. — 220, 224, 225.

20. gr. — 226.

51. gr. — 220.

1946, nr. 59, 7. maí. Lög um sérstakar fyrningarafskriftir.

— 767.

1947, nr. 29, 9. apríl. Lög um vernd barna og ungmenna.

32. gr. — 53, 60.

1947, nr. 34, 22. apríl. Vegalög.

24. gr. — 218, 219.

1947, nr. 59, 24. maí. Lög um breyting á lögum nr. 66/1945 um útsvör.

— 432.

1947, nr. 80, 5. júní. Framfærslulög.

6. gr. — 777, 778.

1947, nr. 87, 5. júní. Lög um afstöðu foreldra til óskilgetinna barna.

16. gr. — 56.

1947, nr. 94, 5. júní. Lög um framleiðsluráð landbúnaðarins, verðskráningu, verðmiðlun og sölu á landbúnaðarafurðum o. fl.

— 579, 581.

II. kafli — 579.

1. gr. — 572.

2. gr. — 572, 578, 579.

4. gr. — 572, 573, 574, 578, 579, 580.

5. gr. — 572, 577, 579, 580.

6. gr. — 572.

7. gr. — 572.

29. gr. — 577, 579.

1947, nr. 95, 5. júní. Lög um lögræði.

5. gr. — 568.

8. gr. — 567.

22. gr. — 60.

23. gr. — 55.

31. gr. — 70.

1948, nr. 14, 8. marz. Lög um ákvörðun fésekta.

1. gr. — 147.

1948, nr. 35, 1. apríl. Lög um Sementsverksmiðju ríkisins.

— 610, 611.

3. gr. — 487.

7. gr. — 166, 167, 609, 610, 611.

1948, nr. 44, 5. apríl. Lög um visindalega verndun fiskimiða landgrunnnsins.

— 378, 465, 494, 497, 585, 605, 614, 615, 616.

1949, nr. 18, 22. marz. Lög um kyrrsetningu og lögbann.

23. gr. — 542.

27. gr. — 542.
- 1949, nr. 42, 23. maí. *Erfðalög*.
 13. gr. — 770.
 24. gr. — 681, 683.
 25. gr. — 681, 683.
 26. gr. — 681, 683.
- 1949, nr. 40, 23. maí. *Lög um Áburðarverksmiðju ríkisins*.
 9. gr. — 167, 612.
- 1950, nr. 35, 27. apríl. *Lög um verðlag, verðlagseftirlit og verðlagsdóm*.
 3. gr. — 627, 631.
 4. gr. — 625, 626, 631.
 19. gr. — 620, 626, 627.
- 1950, nr. 72, 14. júlí. *Auglýsing um löggildingu nýrrar lyfjaskrár*.
 — 148.
- 1950, nr. 273, 30. desember. *Reglugerð varðandi gerð lyfseðla og afgreiðslu lyfja*.
 36. gr. — 148, 159.
 40. gr. — 158.
- 1951, nr. 5, 29. janúar. *Lög um breyting á lögum nr. 5/1920*.
 — 378.
 1. gr. — 377, 465, 493, 494, 585, 587, 606, 608.
- 1951, nr. 6, 29. janúar. *Lög um breyting á bifreiðalögum nr. 23/1941*.
 2. gr. — 15, 17, 19, 42, 323, 324, 329, 744, 748.
- 1951, nr. 6, 29. janúar. *Lög um breyting á bifreiðalögum nr. 23/1941*.
 2. gr. — 15, 17, 19, 42, 323, 324, 329, 744, 748.
- 1951, nr. 27, 5. marz. *Lög um meðferð opinberra mála*.
 XXI. kafli — 163.
 2. gr. — 567, 633.
 4. gr. — 567.
 20. gr. — 564, 633.
 42. gr. — 633.
 72. gr. — 733.
 74. gr. — 633.
 85. gr. — 624.
 102. gr. — 614.
 114. gr. — 564.
 115. gr. — 633.
 118. gr. — 25, 292.
 141. gr. — 147, 207, 632.
 151. gr. — 70, 72.
 164. gr. — 163.
 172. gr. — 623, 731.
- 1951, nr. 31, 7. marz. *Lög um breyting á lögum nr. 45/1937*.
 — 614, 615, 616.

- 1951, nr. 110, 19. desember. *Lög um lagagildi varnarsamningsins milli Íslands og Bandaríkjanna og um réttarstöðu liðs Bandaríkjanna og eignir þess.*
— 425.
6. gr. — 347.
8. gr. — 732.
12. gr. — 669.
- 1952, nr. 21, 19. marz. *Reglugerð um verndun fiskimiða umhverfis Ísland.*
1. gr. — 378, 465, 494, 497, 585, 614, 615, 616.
5. gr. — 614, 615, 616.
- 1952, nr. 23, 1. febrúar. *Lög um öryggisráðstafanir á vinnustöðum.*
16. gr. — 93.
18. gr. — 92.
26. gr. — 349, 688.
- 1952, nr. 75, 25. nóvember. *Lög um breyting á lögum nr. 73/1933.*
— 305.
1. gr. — 287, 292.
- 1952, nr. 81, 8. desember. *Lög um breyting á lögum nr. 44/1948.*
— 378, 465, 585, 614, 616.
1. gr. — 465, 494, 585, 587, 606, 608.
- 1952, nr. 82, 8. desember. *Lög um breyting á lögum nr. 5/1920.*
— 494, 497.
1. gr. — 377, 465, 493, 494, 585, 587.
- 1953, nr. 19, 11. febrúar. *Lög um ættleiðingu.*
— 61, 63.
6. gr. — 53, 56, 60, 61, 62.
8. gr. — 52, 60.
15. gr. — 62.
16. gr. — 62.
- 1954, nr. 20, 8. marz. *Lög um vátryggingarsamninga.*
— 209, 592.
45. gr. — 592.
- 1954, nr. 38, 14. apríl. *Lög um réttindi og skyldur starfsmanna ríkisins.*
— 133.
17. gr. — 224.
- 1954, nr. 46, 14. apríl. *Lög um tekjuskatt og eignarskatt.*
— 488, 767, 768.
7. gr. — 488.
9. gr. — 488.
11. gr. — 635.
35. gr. — 757.
42. gr. — 590.
- 1954, nr. 58, 24. apríl. *Áfengislög.*

- 18. gr. — 42, 47, 241, 253, 259, 261.
- 19. gr. — 241, 253, 255, 259, 261, 262, 264, 265.
- 21. gr. — 214.
- 24. gr. — 16, 17, 19, 42, 45, 324, 329, 330, 743, 744, 745, 748.
- 39. gr. — 41, 42, 47, 241, 253, 265.
- 41. gr. — 241, 266.
- 42. gr. — 241, 265, 266.
- 44. gr. — —214.
- 45. gr. — 16, 17, 19, 42, 324, 329, 744, 748.
- 1954, nr. 69, 24. apríl. *Lög um breyting á lögum nr. 41/1919.*
 - 2. gr. — 509.
- 1954, nr. 87, 15. júní. *Reglugerð um orlof og veikindaforföll starfsmanna ríkisins.*
 - 224.
- 1955, nr. 33, 14. maí. *Lög um samræmingu á mati fasteigna.*
 - 765, 766.
- 1955, nr. 147, 30. desember. *Reglugerð um tekjuskatt og eignarskatt.*
 - 488, 767.
 - 15. gr. — 488.
 - 19. gr. — 488.
- 1956, nr. 4, 31. janúar. *Lög um framleiðslusjóð.*
 - 579.
- 1956, nr. 42, 4. apríl. *Lög um skipulag á fólksflutningum með bifreiðum.*
 - 1. gr. — 202, 206.
 - 6. gr. — 206.
 - 9. gr. — 202, 206.
- 1956, nr. 63, 21. ágúst. *Bráðabirgðalög um afnot íbúðarhúsa í kaupstöðum.*
 - 331.
- 1956, nr. 82, 21. júní. *Reglugerð um skipulagningu fólksflutninga með bifreiðum.*
 - 1. gr. — 202, 206.
 - 4. gr. — 206.
 - 8. gr. — 202, 206.
 - 12. gr. — 206.
 - 22. gr. — 202, 206.
- 1956, nr. 86, 22. desember. *Lög um útflutningssjóð o. fl.*
 - 579.
 - 35. gr. — 620, 622, 625.
 - 39. gr. — 620, 622.
- 1956, 22. desember. *Tilkynning Innflutningsskrifstofunnar.*
 - 620, 622.
- 1957, nr. 8, 14. febrúar. *Tilkynning verðlagsstjóra.*
 - 620, 622, 625, 627, 631.

- 1957, nr.8, 16. febrúar. Lög um breyting á lögum nr. 16/1943.
— 499.
- 1957, nr.10, 18. febrúar. Lög um afnot íbúðarhúsa í kaupstöðum.
1. gr. — 332.
2. gr. — 331, 332.
4. gr. — 331.
- 1957, nr.10, 1. apríl. Tilkynning verðlagsstjóra.
— 627, 631.
- 1957, nr. 42, 1. júní. Lög um húsnæðismálastofnun, byggingarsjóð ríkisins, sparnað til íbúðarbygginga, breyting á I. kafla laga nr. 36/1952 o. fl.
— 332.
- 1957, nr. 44, 3. júní. Lög um skatt á stóreignir.
— 701, 705, 706, 709, 710, 712, 713, 716, 717, 759, 760, 765, 767, 768, 771.
2. gr. — 764, 765, 766, 769, 770.
10. gr. — 700, 702, 704, 709, 713, 717.
- 1957, nr. 95, 25. júní. Reglugerð um skipulag flugmála á Keflavíkurflugvelli.
23. gr. — 700.
24. gr. — 702.
- 1958, nr. 26, 2. maí. Umferðarlög.
11. gr. — 40.
25. gr. — 16, 323, 745.
26. gr. — 409, 415.
37. gr. — 339, 393.
48. gr. — 21.
49. gr. — 21, 393.
80. gr. — 16, 40, 41, 163, 164, 339, 393, 409, 415, 745.
81. gr. — 16, 41, 339, 385, 386, 409, 743, 745.
- 1958, nr. 33, 29. maí. Lög um útflutningssjóð o. fl.
— 579.
VIII. kafli — 631.
58. gr. — 622.
61. gr. — 622.
- 1958, nr. 54, 29. ágúst. Bráðabirgðalög um breyting á lögum nr. 5/1920.
— 607.
1. gr. — 606, 608.
- 1958, nr. 70, 30. júní. Reglugerð um fiskveiðilandhelgi Íslands.
— 605, 606, 607, 614.
- 1959, nr. 1, 30. janúar. Lög um niðurfærslu verðlags og launa o. fl.
— 92.
- 1959, nr. 6, 17. febrúar. Lög um breyting á lögum nr. 5/1920.
— 605.

IV. EFNISSKRÁ.

A. Atriðisorð efnisskrár.

<i>Ábyrgð á athöfnum annarra.</i>	<i>Eignarnám.</i>
<i>Aðgerðaleysi. Sjá tómlæti.</i>	<i>Endurgreiðsla.</i>
<i>Aðild. Sjá og samaðild.</i>	<i>Erfdamál. Erfðaskrá.</i>
<i>Aðiljaskýrslur.</i>	
<i>Áfengislagabrot.</i>	<i>Fangelsi. Sjá refsingar.</i>
<i>Áfrýjun.</i>	<i>Fasteignir.</i>
<i>Áfrýjunarleyfi.</i>	<i>Ferðabann.</i>
<i>Ágreiningsatkvæði. Sjá sératkvæði.</i>	<i>Fiskveiðabrot.</i>
<i>Ákæra.</i>	<i>Fjármál hjóna.</i>
<i>Álitsgerðir. Sjá mat og skoðun.</i>	<i>Fjárnám.</i>
<i>Alþingi. Alþingismenn.</i>	<i>Fjársvik.</i>
<i>Analógia. Sjá lög, lögskýring.</i>	<i>Flugvélar.</i>
<i>Ásetningur. Sjá saknæmi.</i>	<i>Foreldravald.</i>
<i>Atvinnuréttindi.</i>	<i>Framfærsla.</i>
<i>Auglýsingar.</i>	<i>Framsal.</i>
<i>Áverkar. Sjá líkamsáverkar.</i>	<i>Frávísun.</i>
	<i>Frestir.</i>
<i>Barnakennarar.</i>	<i>Friðhelgi einkalífs.</i>
<i>Barnaverndarnefnd. Barnaverndarráð.</i>	<i>Fyrning kröfuréttinda.</i>
<i>Beinar fógetagerðir.</i>	<i>Fyrning refsingar.</i>
<i>Bifreiðar. Bifreiðalög.</i>	
<i>Blóðrannsókn.</i>	<i>Gagnsakir. Sjá málasamlag.</i>
<i>Borgararéttindi.</i>	<i>Gáleysi. Sjá saknæmi.</i>
<i>Botnvörpuveiðabrot. Sjá fiskveiðabrot.</i>	<i>Gjafsókn. Gjafvörn.</i>
<i>Brotflutningur húss.</i>	<i>Gjaldþrotaskipti.</i>
<i>Byggingarsamþykkt.</i>	<i>Gæzluvarðhald.</i>
<i>Dánarbætur. Sjá og skaðabætur.</i>	<i>Hafning máls.</i>
<i>Dómarar.</i>	<i>Handtaka.</i>
<i>Dómar og úrskurðir.</i>	<i>Heimvísun. Sjá ómerking.</i>
<i>Dómhæfi.</i>	<i>Hjón. Hjúskapur.</i>
<i>Dómkvaðning matsmanna.</i>	<i>Húsaleiga.</i>
<i>Dómstólar.</i>	
	<i>Innheimtulaun.</i>
	<i>Ítrekun.</i>
	<i>Játning. Sjá aðiljaskýrslur.</i>

<i>Kaup og sala.</i>	<i>Pöntun.</i> Sjá kaup og sala.
<i>Kvaðir.</i>	
<i>Kærumál.</i>	<i>Refsingar.</i>
<i>Kyrrsetning.</i> Sjá og löghald.	<i>Réttargæzla.</i>
	<i>Réttarfarssektir og vítur.</i>
<i>Landamerkjámál.</i>	
<i>Landbúnaðarmál.</i>	<i>Sakhæfi.</i>
<i>Landhelgisbrot.</i> Sjá fiskveiðabrot	<i>Saknæmi.</i>
<i>Leiðbeiningarskylda dómara.</i>	<i>Sératkvæði.</i>
<i>Leigusamningar.</i> Sjá og húsa-	<i>Sérleyfi til fólksflutninga.</i>
leigu.	<i>Sjálfræði.</i>
<i>Lyfsala.</i>	<i>Sjó- og verzlunardómur.</i>
<i>Læknar.</i> <i>Læknaráð.</i>	<i>Skaðabætur.</i>
<i>Lög.</i> <i>Lögskýring.</i>	<i>Skattar og gjöld.</i>
<i>Lögbann.</i>	<i>Skiptamál.</i>
<i>Löghald.</i> Sjá og kyrrsetningu.	<i>Skuldajöfnuður.</i>
<i>Lögreglusamþykkt.</i>	<i>Skuldamál.</i>
<i>Lögræði.</i> Sjá sjálfræði.	<i>Stjórnarskrá.</i>
<i>Lögtak.</i>	<i>Svipting réttinda.</i> Sjá atvinnu-
<i>Lögveð.</i>	réttindi, borgararéttindi.
	<i>Sönnun.</i>
<i>Manndráp.</i>	
<i>Mannorð.</i>	<i>Tilraun.</i>
<i>Mat og skoðun.</i>	<i>Tómlæti.</i>
<i>Málasamlag.</i>	
<i>Málflutningsmenn.</i>	<i>Varnarliðsmál.</i>
<i>Málflutningur.</i>	<i>Varðhald.</i> Sjá refsingu.
<i>Málshöfðun.</i>	<i>Vátrygging.</i>
<i>Málskostnaður,</i> sjá ómaksbætur.	<i>Verðlagsmál.</i>
<i>Málsmæðferð.</i>	<i>Vextir.</i>
	<i>Vettvangsmál.</i>
<i>Okur.</i>	<i>Vinnusamningar.</i>
<i>Ómaksbætur.</i>	<i>Víxlar.</i> <i>Víxilmál.</i>
<i>Ómerking.</i>	<i>Vitni.</i> Sbr. sönnun.
<i>Ómerking ummæla.</i>	
<i>Opinber mál.</i>	<i>Þjófnaður.</i>
<i>Opinberir starfsmenn.</i>	
<i>Óréttmætir verzlunarhættir.</i>	<i>Ættleiðing.</i>
<i>Orlof.</i>	
<i>Óskilgetin börn.</i>	<i>Ökuleyfi.</i> Sjá atvinnuréttindi.
	<i>Ölvun.</i> Sjá áfengislagabrot.
<i>Prókúruumboð.</i>	<i>Örorka.</i>

B. Efnisskrá.

Bls.

*Ábyrgð**á athöfnum annarra.*

Ríkissjóður dæmdur til greiðslu bóta til erlends ríkisborgara vegna ólögmætrar handtöku hans og dvalar í geðsjúkrahúsi	65
Ríkissjóður dæmdur til greiðslu bóta fyrir spjöll á bifreið, er að nokkru áttu rót sína að rekja til vangæzlu af hálfu vegagerðarmanna ríkisins	79
Sýslusjóður dæmdur til greiðslu bóta vegna slyss, er varð við byggingu sjúkrahúss, er sýslan reisti og að nokkru varð rakið til vangæzlu verkstjórnarmanna hennar	92
Í byggingarsamþykkt fyrir Reykjavík nr. 68/1903 var svo fyrir mælt, að ekki mætti byrja á byggingu fyrr en byggingarfulltrúa hefði verið tilkynnt, hver stæði fyrir byggingu, og skuli það vera trésmiður eða múrsmiður, sem hlotið hafi slíka viðurkenningu, og viðurkenndur múrsmiður skuli sjá um alla múrsmíði. Þar var einnig kveðið svo á, að það sé á ábyrgð húsasmíðs og húseiganda, að fylgt sé ákvæðum byggingarsamþykktar um framkvæmd húsasmíði. Múrarameistari, sem hafði ritað nafn sitt á teikningu húss, var þar með talinn hafa tekizt á hendur ábyrgð á framkvæmd byggingar samkvæmt nefndum ákvæðum. Var hann dæmdur fébótaskyldur vegna leyndra byggingargalla	105
Sýslumaður gaf bónda nokkrum fyrirskipun um að slátra fé sínu og taldi sig gefa þá skipun að fyrirmælum landbúnaðarráðuneytisins. Ráðuneytið taldi hins vegar, að sýslumaður hefði missskilið umsögn þess. Ríkissjóður var talinn bera ábyrgð á fyrirmælum sýslumanns og gert að bæta bóndanum tjón hans	135
Kaupfélag dæmt til greiðslu bóta til manns, er slasaðist við uppskipun á vegum félagsins, en nokkuð þótti skorta á nægilegan öryggisbúnað af hendi forráðamanna félagsins	348
Bifreiðareigandi dæmdur til greiðslu bóta vegna slyss, er öku- maður á bifreið hans olli	367
Ríkissjóði dæmt að greiða bætur fyrir tjón, er varnarliðsmenn á Keflavíkurflugvelli áttu sök á, sbr. lög nr. 110/1951	423, 662, 684
Hlutfélag, er átti fiskmjölsverksmiðju, sótt til greiðslu bóta vegna slyss, er starfsmaður hlaut við störf í verksmiðjunni	473
Ríkissjóður dæmdur til greiðslu bóta vegna slyss, er varð á dvalarheimili, sem ríkið starfrækti og rakið varð til ófullnægjandi gæzlu forráðamanna	719

*Aðgerðaleysi. Sjá tómhlæti.**Aðild. Sjá og samaðild.*

Aðilja stefnt til réttargæzlu 65, 367, 598, 671, 738

*Aðiljaskýrslur.**a) Einkamál.*

Tekið fram í dómi Hæstaréttar, að rétt sé, að héraðsdómari
kveðji málsaðilja fyrir dóm samkvæmt 114. gr. laga nr.
85/1936 til nánari skýrslugjafar um tiltekin gögn 26

Málsaðili taldi, að í skýrslu gagnaðilja um tiltekið samtal væri
rangt hermt, en greindi eigi, í hverju ranghermið væri
fólgið. Var miðað við aðiljaskýrslu gagnaðilja, enda hún
og studd af vætti vitnis 49

b) Opinber mál.

A tók sæng annars manns (B) og flutti heim til sín. A gaf þá
skýrslu, að hann hefði ætlað að hafa sængina hjá sér, ef
B kæmi í heimsókn. Ekki var tekið mark á þeirri skýrslu 12

E og S höfðu gengizt við kaupum á talsverðum birgðum vín-
fanga og urðu þeir að bera refsíabyrgð samkvæmt því, enda
þótt ýmislegt væri tortryggilegt í þeim efnum 238

Í máli vegna ætlaðs okurbrots var ósamræmi milli skýrslu
ákærða og vitnis um fjárhæðir víxillána. Miðað var við
þær tölur lögstar, sem ákærði tilgreindi 401

Áfengislagabrot.

Bifreiðarstjórinn A ók bifreið sinni undir áhrifum áfengis. Hafði
hann með því m. a. brotið gegn 1. mgr. 24. gr., sbr. 45. gr.
áfengislaga nr. 58/1958. Var honum dæmd sektarrefsing
og hann sviptur ökuleyfi 3 mánuði 14

S var ákærður fyrir að hafa gert sér áfengissölu að atvinnu,
en til vara að hafa oft á tilteknum tíma selt áfengi, þ. á m.
nafngreindum manni. Sakargögn þóttu eigi næg fyrir aðal-
ákærinni og var S því sýknaður af henni, en hins vegar var
hann talinn sekur um aðra áðurgreinda áfengissölu. Hafði
hann með því brotið gegn 18. gr. áfengislaga nr. 58/1954
og var honum dæmd sektarrefsing. Ólöglegur hagnaður
af sölnunni var og gerður upptækur til rikissjóðs 40

Sannað var, að tollgæzlumaður (G) hafði eitt sinn verið með
áhrifum áfengis við starf sitt, og vætti vitna hnigu að því,
að oftast hefði sézt vín á honum, er hann var á tollverði.
Fjármálaráðuneytið vék G fyrirvaralaust úr starfi. Slik frá-
vikning þótti ekki á nægum rökum reist og var vitnað í því
sambandi m. a. til 19. gr. þágildandi áfengislaga nr. 33/1935 122

- A var ölvaður á almannafæri og braut þar með gegn 21. gr., sbr. 44. gr. áfengislaga nr. 58/1954 og 7. gr., sbr. 96. gr. lögreglusamþykktar fyrir Reykjavík nr. 2/1930 213
- Lögreglumenn í kaupstað einum fundu við leit 165 flöskur af sterku áfengi í bifreið, er kom frá Reykjavík. Bifreiðarstjórinn kvaðst hafa keypt áfengið fyrir ýmsa bifreiðarstjóra á leigubílstöð í kaupstaðnum. Hófst nú rannsókn í málinu, sem lyktaði með því, að sjö menn, þar af fimm bifreiðarstjórar, voru ákærðir fyrir brot á áfengislöggjöfnni. Voru þeir allir taldir brotlegir gegn 4. mgr. 19. gr. áfengislaga nr. 58/1953, með því að láta nefndan bifreiðarstjóra kaupa fyrir sig talsvert magn af áfengi, sem ætlað hafi verið til sölu. Auk þess voru tveir þeirra taldir hafa brotið gegn 18. gr. sömu laga, með því að selja áfengi. Var þeim dæmd sektarrefsing og áfengið gert upptækt 238
- Bifreiðarstjórinn H hafði ekið bifreið sinni með áhrifum áfengis. Hafði hann með því m. a. brotið gegn 24. gr., sbr. 45. gr. áfengislaga nr. 58/1954 323
- U og G höfðu gert tilraun til að aka bifreið, þótt þau væru undir áhrifum áfengis. Með þessu höfðu þau m. a. brotið gegn 24. gr., sbr. 45. gr. áfengislaga nr. 58/1954. Var báðum dæmd sektarrefsing, U svipt ökuleyfi sex mánuði og G sviptur rétti til að öðlast slíkt leyfi jafnlangan tíma 743

Áfrýjun.

- Ný málsgögn lögð fram í Hæstarétti 40, 92, 105, 145, 160, 169, 348, 367, 376, 408, 423, 464, 493, 564, 584, 604, 613, 671, 719, 780
- Gagnáfrýjun til hækkunar dæmdum fjárhæðum í héraði þótti ekki samrýmanleg framkvæmd fjárnámsgerðar til tryggingar fjárhæðunum. Þegar af þeirri ástæðu voru fjárhæðirnar ekki hækkaðar í Hæstarétti 105
- Stefndi hafði áfrýjað máli af sinni hálfu, er áfrýjandi tók út áfrýjunarstefnu sína, en stefndi sótti ekki þing, eftir að útivistardómur hafði gengið í eigin máli. Áfrýjandi var því talinn hafa ástæðu til að bera mál sitt undir Hæstarétt 523, 526, 527, 529, 594

Áfrýjunarleyfi.

- Áfrýjunarfrestur liðinn 65, 105, 230, 267, 270, 340, 348, 489, 509, 523, 541, 634, 662, 681, 691, 719, 738, 772, 775, 780

*Ágreiningsatkvæði. Sjá sératkvæði.**Ákæra.*

- Aðiljar einkamáls, sem töldu gagnaðilja m. a. hafa brotið gegn 11. gr. laga nr. 84/1933 og 232. gr. hegningarlaga nr. 19/1940, voru ekki bærir til að hafa uppi refsikröfur samkvæmt ákvæðum þessum, þar sem brotin sæta skilyrtri opinberri ákæru og dómsmálaráðuneytið hafði lýst því, að það fyrirskipaði ekki frekari aðgerðir í málinu 168
- Í opinberu máli út af brotum á lögum nr. 73/1933 voru, eins og saksókn var háttað, lagðir til grundvallar reikningar löggilts endurskoðanda um vexti, enda var þá eigi á ákærða hallað 274, 313

*Alitsgerðir. Sjá mat og skoðun.**Alþingi. Alþingismenn.*

- Stjórnendur verzlunarfyrirtækis, þ. á m. B, voru ákærðir fyrir verðlagsbrot og mál höfðað gegn þeim. B sat á Alþingi, er málið var höfðað, en samþykki þingdeildar var eigi fengið til málshöfðunar samkvæmt 49. gr. stjórnarskrár nr. 33/1944. Héraðsdómur, sem sakfelldi B, var því ómerktur og málinu vísað frá dómi, að því er hann varðaði 618

*Analógia. Sjá lög, lögskýring.**Ásetningur. Sjá saknæmi.**Atvinnuréttindi.*

- A ók bifreið undir áhrifum áfengis. Hann var sviptur ökuleyfi 3 mánuði samkvæmt 39. gr. bifreiðalaga nr. 23/1941 .. 14, 323
- S lét aka óskrásettri bifreið sinni. Hann var sviptur ökuleyfi 2 ár samkvæmt 39. gr. bifreiðalaga nr. 23/1941, sbr. 81. r. laga nr. 26/1958 40
- D varð með akstri bifreiðar mannsbani af gáleysi. Var hann sviptur ökuleyfi sex mánuði samkvæmt 39. gr. bifreiðalaga nr. 23/1941, sbr. 81. r. laga nr. 26/1958 333
- K varð með akstri bifreiðar mannsbani af gáleysi. Var hann sviptur ökuleyfi ævilangt samkvæmt 39. gr. bifreiðalaga nr. 23/1941 385
- J varð með akstri bifreiðar mannsbani af gáleysi. Ekki þótti næg ástæða til að svipta hann ökuleyfi 408
- U og G höfðu gert tilraun til að aka bifreið, þótt þau væru undir áfengisáhrifum. Var þeim dæmd sektarrefsing, U

svipt ökuleyfi sex mánuði og G sviptur rétti til að öðlast slíkt leyfi um jafnlangan tíma	743
---	-----

Auglýsingar.

Auglýsingar í og á umbúðum tiltekinna efna um lækningagildi þeirra taldar varða við ákvæði 17. gr. laga nr. 47/1932. Á umbúðum um tvö önnur tiltekin efni þóttu hins vegar ekki vera neinar þær upplýsingar, er brytu í bága við lagaákvæði þetta	145
---	-----

Áverkar. Sjá líkamsáverkar.

Barnakennarar.

Gift kona, Þ, var ráðin barnakennari í G-skólahverfi skólaárið 1952—1953. Í janúarbyrjun 1953 ól Þ barn. Þ greiddi stundakennara laun í 3 mánuði, þ. e. 1½ mánuð fyrir og eftir barnsburð, vegna þessara forfalla og krafði síðan G-hrepp um þá fjárhæð. Í 19. gr. sbr. 51. gr. laga um fræðslu barna, nr. 34/1946 segir, að sveitasjóð megi krefja um greiðslu fyrir forfallavinnu eftir reglum, er fræðslumálastjórn setur, vegna kennara, sem eigi geta stundað starf sitt vegna veikinda. Var talið, að sama máli gegndi um forföll vegna barnsburðar. Eigi var í ljós leidd fastmótuð venja um lengd forfallatíma vegna barnsburðar, og þar sem tímalengd sú, er Þ lagði til grundvallar, taldist ekki ósanngjörn og launin að öðru leyti eðlileg, var G-hreppi dæmt að greiða Þ fjárhæðina	219
--	-----

Barnaverndarnefnd. Barnaverndarráð.

Veittur frestur til að afla álits barnaverndarnefndar og barnaverndarráðs í máli, þar sem foreldrar kröfðust töku barns úr hendi konu, sem hafði haft barnið í fóstri	442
---	-----

Beinar fógetagerðir.

K, sem átti fasteign í Reykjavík, seldi G hús, er var á lóðinni, án lóðarréttinda og með skuldbindingu um að flytja húsið, ef K þyrfti að nota lóðina. Í janúar 1958, er K krafðist þess, að hús þetta yrði flutt með beinni fógetagerð, voru þeir menn, F, Á og H, orðnir eigendur hússins, og höfðu þeir allir eignast húsi með sömu kvöð um brottflutning og G. Að áliti dómkvaddra manna var unnt að flytja húsið af lóðinni í heilu lagi. Synjað var um brottflutning hússins með beinni fógetagerð, þar sem lagaheimild skorti til slíks. Ákvæðum N. L. VI-14 verður ekki beitt með lögjöfnun um slíkt tilvik og lög um aðför nr. 19/1887 veita heldur ekki	
---	--

heimild til slíks brottflutnings, sbr. 1. gr., 12. gr. og 14. gr. þeirra laga	227
--	-----

*Bifreiðar. Bifreiðalög.**a) Einkamál.*

G, 21 árs gamall maður, ókvæntur og barnlaus, var á ferð á ferð á ljóslausu reiðhjóli á götu í Reykjavík. Bifreið, eign B, ók á hann og beið G bana af. Foreldrar G, J, 68 ára, og K, 63 ára, höfðu B bóta vegna andláts G. Ökumaður bifreiðarinnar þótti hafa ekið of hratt og óvarlega, en G einnig hafa sýnt gáleysi með akstri sínum á ljóslausu reiðhjóli. Var B dæmt að bæta J og K tjón þeirra að $\frac{3}{4}$ hlutum. Þau ráku búskap í sveit. G og annar bróðir hans höfðu hjálpað við búskapinn, en einnig unnið utan heimilis. Líkur voru fyrir því, að G hefði framfært foreldra sína að nokkru, ef honum hefði enzt líf. Með hliðsjón af hreinni eign G, sem rann til K og J, bótum frá Tryggingarstofnun ríkisins svo og framangreindri sakarskiptingu, voru dánarbætur ákveðnar kr. 25.000.00. Auk þess var B dæmt að greiða $\frac{3}{4}$ hluta útfararkostnaðar og annars kostnaðar	367
---	-----

Tvær bifreiðar rákust á á gatnamótum í Reykjavík. Bifreið B var ekið með ofsahraða að gatnamótunum, og hafði hin bifreiðin, eign G, tendrað stefnuljós til merkis um fyrirhugaða beygju, þegar bifreið Þ átti a. m. k. 200 metra ófarna að gatnamótunum. Engu að síður hélt bifreið Þ áfram með óbreyttum hraða, þar til árekstur varð. Var ökumaður bifreiðar Þ talinn eiga alla sök á árekstrinum og Þ því dæmt að greiða G viðgerðarkostnað og bætur fyrir afnotamissi bifreiðarinnar, tæpar 5000 krónur	738
---	-----

b) Opinber mál.

Lögreglumenn handtóku bifreiðarsjóran A, er þeir grunuðu um að vera ölvaðan við akstur. A neitaði að láta taka sér blóð til rannsóknar, en fjórir lögreglumenn svo og eitt vitni enn töldu hann hafa verið undir áhrifum áfengis. Var talið sannað, að A hefði ekið bifreið undir áhrifum áfengis í umrætt skipti og honum dæmd sektarrefsing m. a. samkvæmt 1. mgr. 23. gr. laga nr. 23/1941, sbr. 38. og 39. gr. sömu laga og 2. gr. laga nr. 6/1951, en þau lög voru í gildi, þegar brotið var framið. Komu því ekki til greina þyngri viðurlög samkvæmt ákvæðum umferðarlaga nr. 26/1958, sem tekið höfðu gildi, er málið var dæmt, sbr. 2. gr. laga nr. 19/1940. A var og sviptur ökuleyfi 3 mánuði	14
Bifreiðar, sem A og M óku, rákust á á gatnamótum í Vestmannaeyjum. Opinbert mál var höfðað gegn A fyrir ætlað	

- brot á 1. mgr. 27. gr. laga nr. 23/1941, 2. gr., 3. mgr. 4. gr. og 1. mgr. 7. gr. laga nr. 24/1941, svo og 49. gr. lögreglu-samþykktar Vestmannaeyjakaupstaðar nr. 41/1928, þar sem ákærvald taldi, að A hefði eigi sýnt nægjanlega aðgæzlu við aksturinn, enda var bifreið M ekið A á vinstri hönd inn á gatnamótin. A var sýknaður af ákærunni með þeim rökum, að bifreið A hefði aðeins verið komin 80 cm inn á gatnamótin, er áreksturinn varð, og hefði M því átt að hafa nægilegt svigrúm til beygju þeirrar, sem um var að tefla 20
- S var ákærður fyrir að hafa ekið óskrásettri bifreið sinni í tiltekið skipti nokkurn veg í Vestmannaeyjum, þótt hann væri undir áhrifum áfengis. Ekki þótt nægjanlega sannað, að S, sem augljóslega var undir áhrifum áfengis, hefði ekið bifreiðinni, en hins vegar var leitt í ljós með vætti vitna, að hann hafði a. m. k. látið aka bifreiðinni óskrá-settri, og varðaði það brot við 14. gr. laga nr. 23/1941, sbr. nú 11. gr. laga nr. 26/1958. Var S dæmd sektarrefsing og hann sviptur ökuleyfi 2 ár 40
- Um kl. 10.20 að morgni 24. ágúst 1957 barst lögreglumönnum á Keflavíkurflugvelli tilkynning um grunsamlegan akstur bifreiðar frá Sandgerði suður á Stafnes. Tveir lögreglu-menn fundu nefnda bifreið við býli í Miðneshreppi kl. 10.50 og töldu þá bifreiðarstjóra hennar, H, vera með áfengisáhrifum. Önnur vitni, sem ýmist sáu til ferða H eða hittu hann um þetta leyti, báru hið sama. H var tekið blóð til áfengisrannsóknar um kl. 11.30 sama morgun, og sýndi rannsóknin 2.18% af áfengismagni. Þótti með þessu sann-að, að H hefði ekið bifreiðinni með áhrifum áfengis og þar með m. a. brotið gegn 23. gr., sbr. 38. gr. bifreiðarlaga nr. 23/1941. Var honum dæmd 3000 króna sektarrefsing og hann sviptur ökuleyfi í 3 ár 323
- Þrjár telpur, 5—7 ára, stóðu á gangstétt við gatnamót í Vest-mannaeyjum, er bifreiðarstjórinn D ók bifreið sinni yfir gatnamótin, en í sömu svifum stökk ein telpnanna, S, út á akbrautina, varð fyrir bifreiðinni og beið þegar bana. Talið var, að D hefði átt að veita telpunum eftirtekt, ef hann hefði sýnt fulla aðgæzlu, er hann ók yfir gatnamótin, og síðan fylgjast með ferðum þeirra og haga akstri sínum svo, að þeim stafaði sem minnst hættu af. Með þessum að-gæzluskorti sínum taldist D m. a. hafa brotið gegn 27. gr. bifreiðalaga nr. 23/1941, sbr. 37. gr. umferðarlaga nr. 26/1958. Hins vegar ók D hægt að vætti vitna og S hljóp út á akbrautina í veg fyrir bifreiðina. Var D dæmd 1500 króna sektarrefsing og hann sviptur ökuleyfi 6 mánuði 333

- Snemma morguns í nóvembermánuði ók K bifreið sinni vestur Hringbraut í Reykjavík. Lenti bifreiðin á manni, sem var á gangi yfir götuna. Lézt hann af völdum slyssins. K viðurkenndi að hafa ekið með 40 km hraða, miðað við klst., er slysið varð, og vitni báru, að hann hefði ekið hratt. Þótti því sannað, að K hefði ekið ólöglega hratt, miðað við aðstæður, auk þess sem hann hefði ekki beitt nægilegri athygli að ferðum vegfarandans, þar sem ekkert skyggði á hann. Var K. m. a. talinn sekur við 26. gr. og 27. gr., sbr. 38. gr. bifreiðalaga nr. 23/1941, sbr. nú 37. gr. og 49. gr., sbr. 80. gr. umferðarlaga nr. 26/1958. Var honum dæmd 7000 króna sektarrefsing og hann sviptur ökuleyfi ævilangt samkvæmt 39. gr. laga nr. 23/1941 385
- Fullorðin kona (M), sem hafði verið farþegi í strætisvagni, er J ók, fór út um afturdyr strætisvagnsins á biðstöð, en kápa hennar festist milli stafs og hurðar, þegar J lokaði dyrunum og ók af stað. M féll við þetta í götuna, varð undir öðru afturhjólí strætisvagnsins og slasaðist svo mjög, að hún andaðist skömmu síðar. Talið var, að J hefði ekki sýnt nægilega aðgæzlu, er hann ók af stað, án þess að hafa áður fullvissað sig um, að allir þeir, sem ætluðu úr vagninum, væru komnir alveg út úr honum og úr hættu, en til þess hafði J aðstæður. Hafði J með þessu m. a. brotið gegn 27. gr., sbr. 38. gr. bifreiðalaga nr. 33/1941, sbr. 26. gr. og 80. gr. umferðarlaga nr. 26/1958. Var honum dæmd sektarrefsing, kr. 4000.00, en hins vegar þótti ekki næg ástæða til að svipta hann ökuleyfi 408
- Sannað var, að U og G höfðu gert tilraun til að aka bifreið, þótt þau væru undir áhrifum áfengis. Með þessu höfðu þau því m. a. brotið gegn 23. gr., sbr. 38. gr. bifreiðalaga nr. 23/1941, sbr. 2. gr. laga nr. 6/1951 og nú 25. gr., sbr. 80. gr. umferðarlaga nr. 26/1958, og að því er snerti G, sem eigi hafði ökuréttindi, einnig gegn 20. gr., sbr. 38. gr. bifreiðalaga nr. 23/1941, sbr. nú 27. gr., sbr. 80. gr. umferðarlaga nr. 26/1958. Var U dæmd 1000 króna sektarrefsing og hún svipt ökuleyfi sex mánuði. G var dæmd 1500 króna sektarrefsing og hann sviptur rétti til að öðlast ökuleyfi 6 mánuði frá birtingu dóms Hæstaréttar 743

Blóðrannsókn.

- S var grunaður um ölvun við akstur. Blóðrannsókn framkvæmd 40, 323

Borgararéttindi.

- J var dæmd fangelsisrefsing fyrir þjófnað. Hann var sviptur

réttindum samkvæmt 3. mgr. 68. gr. hegningarlaga nr. 19/1940	7, 12, 213
G, sem var dæmd fangelsisrefsing fyrir manndráp, var sviptur réttindum samkvæmt 3. mgr. 68. gr. hegningarlaga nr. 19/1940	29

Botnvörpuveiðabrot. Sjá fiskveiðabrot.

Brottflutningur húss.

K, sem átti fasteign í Reykjavík, seldi G hús, er var á lóðinni, án lóðarréttinda og með skuldbindingu um að flytja húsið, ef K þyrfti að nota lóðina. Í janúar 1958, er K krafðist þess, að hús þetta yrði flutt með beinni fógetagerð, voru þeir menn, F, Á og H, orðnir eigendur þess, og höfðu þeir allir eignast húsið með sömu kvöð um brottflutning og G. Að álitu dómkvaddra manna var unnt að flytja húsið af lóðinni í heilu lagi. Synjað var um brottflutning hússins með beinni fógetagerð, þar sem lagaheimild skorti til slíks. Ákvæðum N. L. VI-14 verður ekki beitt með lögjöfnun um slíkt tilvik og lög um aðför nr. 19/1887 veita ekki heldur heimild til slíks brottflutnings, sbr. 1. gr., 12. gr. og 14. gr. þeirra laga	227
---	-----

Byggingarsamþykkt.

Í byggingarsamþykkt fyrir Reykjavík nr. 68/1903 var svo mælt, að ekki mætti byrja á byggingu fyrr en byggingarfulltrúa hefði verið tilkynnt, hver stæði fyrir byggingu, og skuli það vera trésmiður eða múrsmiður, sem hlotið hafi slíka viðurkenningu, og viðurkenndur múrsmiður skuli sjá um alla múrsmíði. Þar var einnig kveðið svo á, að það sé á ábyrgð húsasmiðs og húseiganda, að fylgt sé ákvæðum byggingasamþykktar um framkvæmd húsasmiði. Múrara-meistari, sem hafði ritað nafn sitt á teikningu húss, var þar með talinn hafa tekizt á hendur ábyrgð á framkvæmd byggingar samkvæmt nefndum ákvæðum byggingarsamþykktarinnar	105
---	-----

Dánarbætur. Sjá og skaðabætur.

Foreldrum ungs manns, sem fórst í bifreiðarslysi, dæmdar dánarbætur úr hendi bifreiðareigandans	367
---	-----

Dómarar.

Í máli, sem A höfðaði gegn ríkissjóði út af stóreignaskatti, krafðist hann þess, að héraðsdómari viki sæti. Kröfuna

- byggði A á því, að dómariinn væri ritari Hæstaréttar og hefði með höndum margs konar launuð aukastörf á vegum ríkisvaldsins. Málsástæður þessar þóttu með öllu haldlausar, og var kröfu A því synjað 530, 532, 534, 537, 539
- Fyrir Hæstarétti hafði áfrýjandi uppi kröfu um ómerkingu héraðsdóms, reista á því, að héraðsdómari hefði átt að víkja sæti í málinu, þar sem hann hefði eigi mátt líta óhlutdrægt á málavexti. Áfrýjandi færði engin haldbær rök fyrir þessari kröfu, og var henni eigi sinnt 598
- Aðili matsmáls krafðist þess, að matsdómari viki sæti í málinu með þeim röksemdum, að hætta væri á, að hann liti eigi hlutdrægnislaust á málið, og færði fram ýmsar ástæður af því tilefni. Röksemdirnar þóttu haldlausar, og var kröfunni því eigi sinnt 657

Dómar og úrskurðir.

- Héraðsdómur afgreiddi einungis með bókunum í þingbók kröfu aðilja um frávísun máls og málflutning um þá kröfu. Með þessu var m. a. brotið í bága við 190.—193. gr. laga nr. 85/1936. Dómsathafnir þessar voru því ómerktar og málinu vísað heim í hérað til löglegrar meðferðar 120
- Ákvörðun héraðsdómara um sviptingu ökuleyfis til bráðabirgða var svo áfátt um forsendur og skýrleik, sbr. 164. gr. laga nr. 27/1951, að hún var ómerkt 163
- Fundið að því, að fógæti hafði ekki kveðið upp sjálfstæðan úrskurð, sbr. 190. gr. laga nr. 85/1936, út af ágreiningi um tryggingu í kyrrsetningarmáli 363
- Héraðsdómi í landamerkjamáli var að vísu áfátt um lýsingu málsatvika og rökstuðning, en eigi þótti þó næg ástæða til að ómerkja dóminn af þeim sökum 509

Dómhæfi.

- A krafðist þess, að með dómi yrði viðurkennd skylda B til að greiða byggingarleyfisgjöld, en fjárhæð dómkröfu var ekki tiltekin. Krafan var því ekki talin dómhæf, sbr. 88. gr. laga nr. 85/1936, dómur og málsmeðferð í héraði þess vegna ómerkt og málinu vísað frá héraðsdómi 165
- A krafðist þess, að B yrði dæmt að greiða honum að fullu andvirði tiltekins húss, en fjárhæð dómkröfu var ekki tiltekin. Krafan var því ekki talin dómtæk, sbr. 88. gr. laga nr. 85/1936, dómur og málsmeðferð í héraði þess vegna ómerkt og málinu vísað frá héraðsdómi 207
- A krafðist þess, að með dómi yrði viðurkennd skaðabótaskylda B vegna tiltekins bifreiðaáreksturs, en fjárhæð dómkröfu var ekki tiltekin. Krafan var því ekki talin dómtæk, sbr.

88. gr. laga nr. 85/1936, dómur og málsmeðferð í héraði þess vegna ómerkt og málinu vísað frá héraðsdómi 340

Dómkvaðning matsmanna.

Vegamálastjóri fór þess á leit við sýslumann, að hann dómkveddi tvo menn til að meta landspildu, sem Vegagerð ríkisins taldi sér nauðsynlegt að taka eignarnámi með heimild í vegalögum nr. 34/1947. Eigandi landspildunnar, S, andmælti því, að dómkvaðningin færi fram, þar sem eigi væri heimild til eignarnáms. Dómkvaðningin var heimiluð, en ekki þóttu á þessu stigi vera efni til að skera úr um gildi eignarnámsheimildar vegamálastjóra 217

Dómstólar.

Tveir sérfróðir menn um mikilsverð atriði sakarefnis sitja í dómi ásamt hinum reglulega héraðsdómara 26, 92, 105, 135, 145, 348, 376, 416, 419, 450, 464, 473, 493, 541, 584, 604, 613, 641, 780, 793

Af hálfu bæjarsjóðs A var krafizt lögtaks fyrir útsvari, sem lagt hafði verið á h/f F. Áður en málið kom fyrir fógeta, hafði ríkisskattanevnd felld útsvarið niður. Af hálfu F var krafizt frávisunar málsins af þessum sökum, en fógeti hratt þeirri kröfu með úrskurði. Hæstiréttur ómerkti þann úrskurð með þeim rökum, að fógeta hefði borið að synja um framgang lögtaksins, eftir að útsvarið var felld niður, þar sem það bar ekki undir fógetaðóm að leggja dóm á, hvort ríkisskattanevnd hefði farið að lögum, er hún felldi útsvarið niður 588

Eignarnám.

Vegamálastjóri æskti dómkvaðningar manna til að meta landspildu, sem hann taldi nauðsynlegt að tekin yrði eignarnámi samkvæmt ákvæðum vegalaga nr. 34/1947. Landeigandi mótmælti dómkvaðningunni, en hún var heimiluð, þar sem ekki þóttu á því stigi efni til að skera úr um gildi eignarnámsheimildar vegamálastjóra 217

Árið 1920 seldi Z þeim O, B og G þrjár samliggjandi lóðir við Túngötu í Reykjavík. Í þinglesnu afsali hverrar lóðar var svo mælt, „að á lóðinni hvílir sú kvöð, að ekki má reisa þar herra hús en tvílyft né með öðru húsagerðarsniði en „villa“ (svonefnd „villaservitut“); enn fremur er kaupanda eða síðari eiganda óheimilt að nota lóðina sem geymslustað fyrir hvers konar varning væntanlegri byggingu óviðkomandi.“ B og G reistu á lóðum sínum hús, sem fullnægðu skilyrðum kvaðarinnar, og önnur hús í hverfinu voru með sama

sniði. Ekki var byggt á lóð O, en árið 1930 seldi O kvennaheimilinu H lóð sína. H eignaðist um sama leyti aðliggjandi lóð, og eru nefndar lóðir á gatnamótum. H áformaði að byggja félagsheimili á lóðum þessum. Árið 1956 voru á fundi samvinnunefndar um skipulagsmál í Reykjavík samþykktar teikningar að byggingu fyrirhugaðs kvennaheimilis á lóðum þessum, og byggingarnefnd Reykjavíkur samþykkti síðar að leyfa H að hefja byggingarframkvæmdir á „fimmlyftu félagsheimili“ „með fyrirvara um hugsanlega skaðabótakröfu“. Þegar H lét framkvæma gróft fyrir nefndri byggingu árið 1956, lét ekkja B, G, leggja lögbann við framkvæmd verksins. Í staðfestingarmálinu kom í Hæstarétti einungis til álita, hvort H væri óheimilt að byggja á lóð þeirri, sem H hafði keypt af O, félagsheimili samkvæmt framangreindri teikningu. Auðsætt var, að bygging þessi braut í bága við framangreinda kvöð. Talið var, að yfirvöld skipulagsmála gætu ákveðið, hvers konar byggingu mætti reisa á lóð H, en G ætti hins vegar kröfu til, að úr væri skorið með eignarnámsmati, hvort eign hennar rýrnaði í verði við nefndar framkvæmdir, þannig, að henni yrðu metnar bætur, ef um verðrýrnun á eign hennar væri að ræða. H var því talið óheimilt að reisa fyrirhugaða byggingu á nefndri lóð fyrr en G hefði samkvæmt eignarnámsreglum verið tryggður réttur til þeirra bóta, sem hún kynni að eiga. Að formi til urðu skipulagsyfyrirvöld að framkvæma slíkt eignarnám, en á kostnað H, sbr. 24. gr. laga nr. 55/1921 541

Endurgreiðsla.

H hafði í hyggju að byggja hús í félagi við G, en þá skorti fé. Í því tilefni gaf G út 30.000 króna víxil, sem H samþykkti og gaf jafnframt út tryggingarbréf með honum með veði í húseign H, Sn II. Lögmaður einn keypti víxilinn og fékk í hendur tryggingarbréfið. Víxilandvirðið varð að eyðslueyri hjá G og H, og þegar kom að gjalddaga, höfðu þeir ekkert fé til greiðslu víxilsins. S stakk þá upp á því, að gefinn yrði út nýr 100.000 króna víxill. Varð það úr, að F gaf út slíkan víxil. Var S samþykkjandi hans, en H ábekingur. Jafnframt gaf H út tryggingarbréf með veði í Sn II. Það samkomulag varð með S og H, að S fengi til bráðabirgða til eigin ráðstöfunar helming víxilandvirðis þessa. S seldi síðan B víxil þennan og fékk honum um leið tryggingarbréfið. Af andvirðinu greiddi B fyrrnefndum lögmanni fjárhæð eldra víxilsins ásamt vöxtum og kostnaði, en eftirstöðvarnar runnu til S, að undanteknum 5000 krónum, sem

H kvaðst hafa fengið. Þegar síðari víxillinn féll í gjald-daga, gerðu víxilskuldarar engin skil. Krafðist B þá uppboðs á Sn II, en á uppboðsþingi leysti H til sín víxilskuldina með tæpum 110.000 kr. H höfðaði nú mál gegn B og krafðist þess aðallega, að honum yrði dæmt að greiða honum kr. 68.990.00, auk vaxta og málskostnaðar, sem H taldi vera tjón sitt vegna víxilviðskiptanna. Hélt H því fram, að S hefði á refsiverðan hátt fengið sig til að ábekja síðari víxillinn og B hefði, vegna kunnugleika um feril S, gerzt hlutdeildarmaður í hinum refsiverða verknaði S. B mót-mælti þessu eindregið, enda hefði hann og engin skipti átt við H um kaup á nefndum víxli. Í framangreindu einkamáli milli H og B varð ekki úr því leyst, hvort framferði S við H hefði verið refsivert eða ekki, og þar sem ekki þótti í ljós leitt, að B hefði með kaupum á víxlinum fellt á sig fébótaábyrgð gagnvart H, var hann sýknaður af aðalkröfu H. — Til vara krafðist H þess, að B yrði dæmt að greiða sér röskar 20.000 kr. Sú krafa var á því byggð, að B hefði, er hann keypti víxillinn af S, áskilið sér hærri vexti og annað endurgjald en heimilt hafi verið samkvæmt 2. gr. laga nr. 73/1933, sbr. lög nr. 75/1952, og það sem umfram var, væri því endurkræft samkvæmt 6. gr. hinna fyrirtöldu laga. B viðurkenndi, að við kaup á víxlinum hefði hann áskilið sér 2% af víxilfjárhæðinni í lántökugjald og 7½% forvexti p. a., þ. e. kr. 5000.00 í 8 mánuði. Andvirðið hafi hann greitt með peningum að öðru en því, er hann hafi greitt með víxli, samþykktum af Kr, að eftirstöðvum rúmlega kr. 16.000.00. S framseldi H allan rétt á hendur B vegna þess, að víxill þessi hefði verið verðlaus eða verðminni en nafnverði eftirstöðvanna nam. Samkvæmt gögnum málsins þótti sannað, að nefnd víxilkrafa á hendur Kr hefði verið einskis virði, er B afhenti hana S. Samkvæmt nefndu framsali og með skírskotun til 6. gr. laga nr. 73/1933 var B dæmt að greiða H framangreindar eftirstöðvar víxils þessa, svo og oftekna forvexti, kr. 491.72

394

G keypti gamla togara hérlandis og seldi þá til niðurrifs í útlöndum. Hann taldi tap sitt á verzlun þessari hafa numið kr. 240.000.00. Innflutningsyfírvöld veittu G heimild til að kaupa erlendis fiskibáta fyrir þann gjaldeyri, sem fékkst fyrir togarana. J sneri sér til G með beiðni um fyrirgreiðslu um kaup á bát. Skuldbatt G sig bréflega í apríl 1955 til að láta J fá eitt innflutnings- og gjaldeyrisleyfi fyrir fiskibát, og jafnframt gerðu J annars vegar og G og M, sem átt hafði einn togarann, hins vegar með sér samning um að þeir héldu óráðstöfuðum gjaldeyri í dönskum krónum,

jafnvirði £ 9000-0-0, til kaupa á fiskibát handa J, svo og að þeir skyldu aðstoða J við bátskaupin, enda skyldi hann hafa samráð við þá um kaupin. Í maí 1955 sendi J síðan G samtals kr. 68.226.00, og í júní s. á. fór G til Danmerkur og skoðaði þar fiskibáta ásamt sérfræðingi, sem G hafði fengið honum til aðstoðar. Lyktir urðu þær, að J festi þar kaup á fiskibát í eigin nafni og stóð sjálfur skil á andvirðinu, en við kaupin hagnýtti hann sér innflutnings- og gjaldeyrisleyfi G. Nokkru síðar krafði J G um endurgreiðslu á kr. 56.000.00 af framangreindri fjárhæð, sem hann innti af hendi til G, og kom til máls af því tilefni. G neitaði endurgreiðslukröfunni, enda gaf hann þá aðiljaskýrslu fyrir dómi, að hann hefði lofað J að láta honum í té nefnt gjaldeyris- og innflutningsleyfi, útvega honum lán úr Fiskveiðasjóði og aðstoða hann við bátskaupin gegn því, að J tæki að sér að greiða $\frac{1}{4}$ hluta af því tapi, sem orðið hafi á sölu gömlu togaranna, þ. e. kr. 60.000.00, auk þess sem hann greiddi sér kr. 8226.00 fyrir kostnað og umstang við bátskaupin. Viðurkennt var og, að G hafði greitt kr. 4000.00 fyrir J í leyfisgjöld. M, sem var viðstaddur samninga aðilja, staðfesti, að G skýrði hér rétt frá. J gaf hins vegar þá aðiljaskýrslu, að G hefði krafizt kr. 60.000.00 í tryggingarfé upp í kaupverð bátsins og staðfesti eitt vitni, eiginmaður systur J, þá frásögn. Þegar litið var til málsatvika og ástands í gjaldeyrismálum hér á landi á þessum tíma, þóttu líkur fyrir því, að G hefði reynt að hafa meira upp úr aðstöðu sinni til bátskaupanna en nefndar kr. 8226.00. Féð sendi J og G án nokkurra skilmála um, að það ætti að ganga til bátskaupa og án nokkurs annars fyrirvara. Þar sem J hafði þannig ekki gegn ýmsum andlíkum fært sönnur að frásögn sinni og ekkert varð með vissu ráðið af þeim ummælum G í bréfi í júlí 1955, að hann mundi ganga frá greiðslu „vegna tryggingar“, var endurheimtukrafa J ekki tekin til greina 457

Á skattframtali sínu árið 1956 í Reykjavík taldi rafvirkinn A fram tekjur sínar undangengið ár. Skattyfirvöldum þóttu tekjur þessar óeðlilega lágar og áætluðu því A til viðbótar 30.000 króna tekjur. Niðurjöfnunarnefnd Reykjavíkur ákvað útsvar A kr. 8400.00, en ríkisskattanefnd lækkaði það eftir kæru A í kr. 7500.00. Leitt var í ljós, að útsvarið hefði orðið kr. 5410.00, ef lagt hefði verið á A án tekjuáætlunar. Þar sem skattyfirvöld áætluðu A framangreinda tekjuhækkun, án þess að honum væri áður gefinn kostur á að skýra framtal sitt, svo sem boðið er í 35. gr. laga nr. 46/1954, þótti A eiga rétt til endurgreiðslu á mismuninum úr bæjarsjóði

Reykjavíkur (R). R var því dæmt að endurgreiða A kr. 2090.00	755
---	-----

Erfðamál. Erfðaskrá.

Í septembermánuði 1957 andaðist S, en hann átti enga arfgenga niðja. Í fórum hans fannst skjal, er hann nefndi uppkast, þar sem hann kvað það vera vilja sinn, að af eftirlátnum eigum hans verði stofnaður minningarsjóður, sem beri nafn hans, starfræktur í heimilissveit hans, N-hreppi, og tilgangur nánar tilgreindur. Óvéfengt var, að S hefði skrifað nafn sitt undir skjalið, eitt vitni sá hann gera það, og sama vitni svo og tvö önnur báru, að S hefði þá verið með fullu ráði. Systir S, Þ, véfengdi að skjal þetta væri gild erfðaskrá, en fyrirvarsmenn N-hrepps töldu hins vegar, að svo væri. Við útgáfu skjalsins var ekki gætt ákvæða 24.—26. gr. erfðalaga nr. 42/1942 um áritun votta eða notarii publici né um viðurkenningu S á efni þess. Skjalið var því metið ógilt sem erfðaskrá	681
--	-----

*Fangelsi. Sjá refsingar.**Fasteignir.*

Stórfelldir leyndir gallar reyndust vera á húseign, sem Þ hafði keypt af P. Var P dæmt ásamt byggingarmeistararum S að greiða Þ fébætur vegna gallanna	105
H keypti kjallaraíbúð fyrir 90.000 kr. Greiddi hann 40.000 kr. í peningum, gaf út skuldabréf fyrir kr. 38.300.00 og tók að sér greiðslu veðskuldar, kr. 11.700.00. Raunverulegur seljandi var B, en S, sem var þinglesinn eigandi, gaf út afsalið til H. Fljótlega eftir að H fluttist í íbúðina komu þar í ljós miklir gallar, þ. á m. nokkur leki. H lét meta, hvað kosta mundi að gera við gallana, og var matsfjárhæð um 20.000 kr. H höfðaði nú mál gegn B og S, krafðist riftingar á nefndum kaupum, endurgreiðslu á fjárhæðum þeim, er hann hafði innt af hendi svo og afhendingar á áðurnefndu skuldabréfi. H var frá upphafi kunnugt um ófullkomna einangrun hússins, byggingarefni og að gólf var steypt beint á hraun. Gallar þeir, er fram komu á íbúðinni, þóttu eigi óeðlilega miklir, miðað við þetta ástand kjallarahæðarinnar. B og S voru því sýknaðir af kröfum H	450

Ferðabann.

Í sambandi við viðtæka dómsrannsókn, m. a. vegna ætlaðra brota oliufélags (HÍS) á gjaldeyris- og innflutningslöggjöfinni, fóru fram miklar yfirheyrslur yfir framkvæmdastjóra HÍS,	
--	--

H. Meðan á rannsókn stóð, lagðist H í sjúkrahús, og varð um tíma eigi fram haldið yfirheyrslum vegna sjúkrahúsvistar hans. Nokkrir lækna- töldu, að H væri heilsu sinnar vegna nauðsynlegt að fara til útlanda til læknismeðferðar. Einn læknir, sérfræðingur í geðsjúkdómum, var hins vegar gagnstæðrar skoðunar. Rannsóknardómarar synjuðu með úrskurði H leyfis til að fara af landi brott, bæði með tilliti til þess, hversu alvarleg hin ætluðu brot H væru svo og þess, að ekki þóttu næg rök fyrir því, að heilsufari H væri svo háttað, að hann þyldi eigi yfirheyrslur hér. Úrskurðurinn var kærður til Hæstaréttar, sem staðfesti hann 731

Fiskveiðabrot.

- Hinn 6. júlí 1957 kom varðskip að brezkum togara út af Svínalækjartanga við Þistilfjörð, stöðvaði hann og hélt því næst með hann til hafnar til rannsóknar á ætluðu fiskveiðabroti. Samkvæmt vætti og mælingum varðskipsmanna sigldi togarinn út frá landi frá kl. 07.25 til kl. 07.48, er hann var stöðvaður, en þá var hann með stjórnborðsvörpu í sjó og lifandi fiskur í henni, er hún var innbyrt. Samkvæmt mælingum varðskipsmanna þótti sannað, að togarinn hefði verið um 0.5 sm. innan fiskveiðitakmarkanna kl. 07.25 og um 0.4 sm. innan þeirra kl. 07.31. Þótti því skipstjóri togarans, S, vera sekur um brot á 1. gr. sbr. 3. gr. laga nr. 5/1920, sbr. 1. gr. laga nr. 5/1951 og 1. gr. laga nr. 82/1952, sbr. enn fremur 1. gr. laga nr. 4/1920. S var því dæmd 100.000 króna sekt í Landhelgisjórð og afli togarans og veiðarfæri gerð upptæk 376
- Með hornamælingum löggæzlumanna í flugvél Landhelgisgæzlunnar var sannað, að brezkur togari hafði verið að veiðum allt að 1.5 sm. innan fiskveiðimarkanna hinn 13. apríl 1958. Með þessu hafði skipstjóri togarans gerzt sekur við 1. gr. sbr. 3. gr. laga nr. 5/1920, sbr. 1. gr. laga nr. 5/1951, 1. gr. laga nr. 81/1952 og 1. gr. laga nr. 82/1952. Var honum dæmd 100.000 króna sektarrefsing til Landhelgisjórðs Íslands og afli og veiðarfæri togarans gerð upptæk 464
- Með mælingum varðskipsmanna þótti sannað, að brezkur togari hefði verið 0.3—0.4 sm. innan fiskveiðimarkanna 30. apríl 1957 í grennd við Geirfugladrang. Var skipstjóri togarans, H, því brotlegur við 1. gr., sbr. 3. gr. laga nr. 5/1920, sbr. 1. gr. laga nr. 5/1951 og 1. gr. laga nr. 82/1952, sbr. enn fremur 1. gr. laga nr. 4/1924. Var honum dæmd 100.000 króna sekt til Landhelgisjórðs Íslands og afli og veiðarfæri togarans gerð upptæk 493
- Sannað var með framburðum og mælingum varðskipsmanna, að brezkur togari var að botnvörpuveiðum um 1.2 sm. innan

- fiskveiðimarkanna við Hvítunga út af Eystrahorni. Hafði skipstjóri togarans, E, með því brotið gegn 1. gr. laga nr. 5/1920, sbr. 1. gr. laga nr. 82/1952 og varðaði það E refsingu samkvæmt 3. gr. laga nr. 5/1920, sbr. 1. gr. laga nr. 5/1951, 1. gr. laga nr. 81/1952 og lög nr. 4/1924. Var honum dæmd 100.000 króna sektarrefsing í Landhelgissjóð Íslands. Auk þess var afli togarans og veiðarfæri gerð upptæk til sama sjóðs 584
- Með mælingum og vætti varðskipsmanna var sannað, að brezkur togari hafði verið að veiðum frá 8.4—8.8 sm. innan fiskveiðitakmarkanna samkvæmt reglugerð nr. 70/1958, er sett hafði verið á stjórnskipulegan hátt. Hafði skipstjóri togarans með þessu brotið gegn 1. gr. laga nr. 5/1920, sbr. 1. gr. bráðabirgðalaga nr. 54/1958, nú lög nr. 6/1959 og varðaði það hann 100.000 króna sektarrefsingu samkvæmt 3. gr. laga nr. 5/1920, sbr. 1. gr. laga nr. 5/1951 og 1. gr. laga nr. 81/1952 svo og lög nr. 4/1924. Afli og veiðarfæri togarans voru og gerð upptæk 601
- Með vætti og mælingum löggæzlumanna í flugvél Landhelgisgæzlunnar var sannað, að vélbátur undir stjórn skipstjórans P var 29. júlí 1958 að dragnótaveiðum um 13.2 sm, innan fiskveiðimarkanna skammt frá Elliðaey. Hafði P með þessu brotið gegn 1. gr. reglugerðar nr. 21/1952, sbr. lög nr. 44/1948 og nú reglugerð nr. 70/1958. Samkvæmt 5. gr. reglugerðar nr. 21/1952 og lögum nr. 81/1952 varðaði það hann viðurlögum eftir 4. (áður 3.) gr. laga nr. 45/1937, sbr. lög nr. 83/1945 og lög nr. 31/1951. Var honum dæmd 5000 króna sekt til Fiskveiðasjóðs Íslands og afli og veiðarfæri bátsins gerð upptæk samkvæmt 4. gr. laga nr. 45/1937 613

Fjármál hjóna.

- Hjónin K og M gengu í hjónaband árið 1908, og voru engir sérstakir samningar um fjármál þeirra. Á árinu 1958 kom til hjónaskilnaðar milli K og M, og var félagsbúið tekið til opinberra skipta. Með yfirlýsingu 4. júní 1958 gerði eiginmaðurinn, M, þeim P og R tilboð um að selja þeim fasteign búsins ásamt fleiru fyrir tiltekið verð. K höfðaði mál gegn M til ógildingar á yfirlýsingu þessari. Samkvæmt 11. gr. laga nr. 3/1900, sem giltu um fjármál hjónanna, hafði M skýlausa heimild til að gera tilboð þetta, og eigi var í ljós leiddur neinn sá ljóður á ráði hans, sem valda ætti ógildingu tilboðsins. M var því sýknaður af kröfum K 598
- Hjónin M og K höfðu gert með sér kaupmála 1943, þar sem m. a. var kveðið svo á, að konan (K) ætti sem séreign gjafir, sem henni yrðu gefnar, svo og það, er hún ynni sér inn per-

sónulega. Skuldadómur, að fjárhæð rúmlega 30 þúsund krónur, féll á M 15. nóvember 1947, en í lok sama árs varð M gjaldþrota. Dómskuld þessari var ekki lýst í þrotabú M. Í árslok 1955 fékk A dóm þennan framseldan. Skömmu síðar lét A framkvæma löghald í tiltekinni fasteign til tryggingar dómskuldinni, en fasteign þessi var þinglesin eign K. Síðar krafðist A fjárnáms í eigninni. Fram kom, að K hafði á árinu 1952 gert kaupsamning um eign þessa, gefið út skulda-
bréf með veði í eigninni og hún var þinglesinn eigandi hennar. Skilríki bentu til, að K og börn hennar hefðu lagt fram fé til kaupa á eign þessari, sem bæði K og M staðhæfðu að M hefði ekkert fé lagt til. A þótti ekki hafa sannað, að nefnd fasteign væri hjúskapareign M eða sameign hans og K. Var því synjað um framkvæmd fjárnámsgerðar 73

Fjárnám.

Hjónin M og K höfðu gert með sér kaupmála 1943, þar sem m. a. var kveðið svo á, að konan (K) ætti sem séreign gjafir, sem henni yrðu gefnar, svo og það, er hún ynni sér inn persónulega. Skuldadómur, að fjárhæð rúmlega 30 þúsund krónur, féll á M 15. nóvember 1947, en í lok sama árs varð M gjaldþrota. Dómsskuld þessari var ekki lýst í þrotabú. Í árslok 1955 fékk A dóm þennan framseldan. Skömmu síðar lét A framkvæma löghald í tiltekinni fasteign til tryggingar dómskuldinni, en fasteign þessi var þinglesin eign K. Síðar krafðist A fjárnáms í eigninni. Fram kom, að K hafði á árinu 1952 gert kaupsamning um eign þessa, gefið út skulda-
bréf með veði í eigninni og hún var þinglesinn eigandi hennar. Skilríki bentu til, að K og börn hennar hefðu lagt fram fé til kaupa á eign þessari, sem bæði M og K staðhæfðu, að M hefði ekkert fé lagt til. A þótti ekki hafa sannað, að nefnd fasteign væri hjúskapareign M eða sameign hans og K. Var því synjað um framkvæmd fjárnámsgerðar 73

Þ, sem hafði fengið dæmdar skaðabætur í héraði, lét fram fara fjárnám til tryggingar dæmdum fjárhæðum. Eftir að máli hafði verið áfrýjað til Hæstaréttar, gagnáfrýjaði Þ til hækkunar fébóta. Slik áfrýjun þótti ekki samrýmanleg þessum aðgerðum og voru bætur til hans ekki hækkaðar þegar af þessari ástæðu 105

Staðfest fjárnám í fasteign til tryggingar dómskuld 267, 270, 526, 527, 529

Staðfest fjárnám í lausafjármunum til tryggingar dómskuld .. 594

Fjársvik

H og G, sem ætluðu að byggja hús, skorti fé. Vegna þessa gaf

G út 30.000 króna víxil, sem H samþykkti og gaf jafnframt út tryggingarbréf með veði í húseign sinni, Sn. II. Lögmaður einn keypti víxilin og fékk í hendur tryggingarbréfið. Víxil-andvirðið varð að eyðslueyri hjá G og H, og höfðu þeir ekkert fé til greiðslu víxilsins, er að gjalddaga kom. S stakk þá upp á því, að gefinn yrði út nýr 100.000 króna víxill. Varð það úr, að F gaf út slíkan víxil. Var S samþykkjandi hans, en H ábekingur. Jafnframt gaf H enn út tryggingarbréf með veði í Sn. II. S seldi því næst B víxilin, er fékk jafnframt tryggingarbréfið í hendur. Af andvirðinu greiddi B fyrrnefndum lögmanni fjárhæð eldra víxilsins ásamt vöxtum og kostnaði, en eftirstöðvarnar runnu til S, að undanteknum 5000 krónum, sem H kvaðst hafa fengið. Þegar síðari víxillinn féll í gjalddaga, gerðu víxilskuldarar engin skil. Krafðist B þá uppboðs á Sn. II, en á uppboðsþingi leysti H víxilskuldina til sín með tæpum 110.000 kr. H höfðaði nú mál gegn G og krafðist endurgreiðslu á kr. 68.990.00, auk vaxta og málskostnaðar, en það taldi H vera tjón sitt vegna víxilviðskiptanna. Hélt H því fram, að S hefði á refsiverðan hátt fengið sig til að ábekja síðari víxilin og B hefði, vegna kunnugleika um feril S, gerzt hlutdeildarmaður í þeim verknæði. Þessu andmælti B eindregið, enda hefði hann og engin skipti átt við H um kaup á nefndum víxli. Í framangreindu einkamáli milli H og B varð ekki úr því skorið, hvort framferði S við H hefði verið refsivert eða ekki, og þar sem ekki þótti í ljós leitt, að B hefði með kaupum á víxlinum felld á sig fébótaábyrgð gagnvart H, var B sýknaður af nefndri kröfu H 394

Flugvélar.

Hinn 2. ágúst 1949 var flugmaðurinn S að kenna flugnemanum K svonefnt blindflug. Eftir að K hafði gert ýmsar æfingar í þessu skyni, sagði S honum að rétta flugvélina úr hallandi stöðu, er hún var í. K tókst þetta ekki, og tók S þá við stjórn flugvélarinnar, en fékk þó ekki að gert. Fór svo, að flugvélina skall í sjóinn og gereyðilagðist, en S og K björguðust. Eigendur flugvélarinnar höfðuðu mál gegn S til heimtu bóta fyrir missi flugvélarinnar. Þær líkur þóttu vera fyrir því, að bilun á jafnvægistækjum flugvélarinnar hefði valdið slysinu, að það var lagt til grundvallar í málinu. Dómkvaddir, sérfróðir menn töldu, að við slíkar aðstæður væri óhugsandi að framkvæma lendingu á flugvél af þeirri gerð, sem um var að ræða. S var því sýknaður af skaðabótakröfu eigendanna, enda var eigi talið, að S hefði tekið flugvélina í heimildarleysi 780

Foreldravald.

Stúlka afsalaði sér með skriflegri yfirlýsingu móðurrétti yfir ófæddu, óskilgetnu barni sínu. Yfirlýsingu þessa lét hún af hendi við hjón og eftir fæðingu barnsins afhenti hún þeim barnið. Nokkrum mánuðum síðar vildi stúlkan fá barn sitt aftur, en hjónin höfðu þá ættleitt barnið. Í máli til ógildingar á ættleiðingu og til afhendingar barnsins krafðist stúlkan þess og, að henni yrðu dæmd foreldraráð barnsins. Kröfur hennar voru eigi teknar til greina 49

Framfærsla.

Af hálfu hjúkrunarheimilisins G var krafizt úr hendi hjónanna B og S dvalarkostnaðar vegna móður eiginkonunnar S. Samkvæmt 9. gr. framfærslulaga nr. 80/1947 ber undir yfirvald að ákveða meðlag barna með foreldrum. Slíkur úrskurður var ekki fyrir hendi gagnvart S, og var héraðsdómi á hendur henni því ómerktur og málinu vísað frá héraðsdómi, að því er hana snerti. Málatilbúnaði gagnvart B var einnig ábótavant af hendi G. Málavöxtum lítt lýst í stefnu og greinargerð, reikningar óglöggir, aðiljar eigi kvaddir fyrir dóm né heldur bróðir S, sem greitt hafði vistgjald móður sinnar að nokkru. Héraðsdómur var því einnig ómerktur, að því er til B tók, og málinu vísað frá héraðsdómi 775

Framsál.

S, sem hafði annazt sölu víxils til B, framseldi víxilskuldar- anum H allan rétt á hendur B vegna þess, að annar vívill, sem B greiddi að nokkru með andvirði fyrrtalda víxilsins, hefði reynzt verðlaus eða verðminni en nafnverði víxilsins nam 394

Kaupfélag framseldi málflutningsmanni skuldakröfu á hendur viðskiptaaðilja félagsins 523

*Frávísun.*a) *Frá Hæstarétti.*

A krafðist þess, að fógæti legði farbann á B samkvæmt 8. gr. laga nr. 18/1949 til tryggingar því, að unnt yrði að gera aðför í eignum B. Fógæti krafðist tryggingar af A vegna farbannskröfunnar, en af hálfu A var því ekki sinnt. Lýsti fógæti þá þeirri ákvörðun sinni, að hann mundi ekki framkvæma kyrrsetninguna, nema sett væri 15.000 króna trygging. Þessa ákvörðun kærði A til Hæstaréttar. Er málið kom þangað, var því lýst af hálfu A, að kyrrsetningar á B mundi ekki lengur krafizt og úrslit kærumálsins skiptu

- A ekki lengur máli að öðru leyti en því, að hann vildi fá úr því skorið, hvort fógeti hefði farið rétt að. Að svo vöxnu máli þótti A ekki lengur hafa neinna lagahagsmuna að gæta í kærumálinu, sem þess vegna var vísað frá Hæstarétti 363
- Bæjarþingsmáli Þ gegn O og H var vísað frá héraðsdómi. H kærði frávísunardóminn til Hæstaréttar til breytingar, en beindi kæru sinni einungis gegn héraðsdómaranum f. h. ríkissjóðs. Slík kæra var löglaus og var kærúmalinu því vísað frá Hæstarétti 482, 484
- Mál var höfðað af G m. a. til staðfestingar á lögbanni. Héraðsdómur, sem hratt staðfestingarkröfunni, var kveðinn upp 16. júlí 1958. G áfrýjaði dómi þessum til Hæstaréttar með stefnu 15. september s. á. Lögbannið var þá fallið úr gildi samkvæmt 23. og 27. gr. laga nr. 18/1949, og var því kröfu um staðfestingu lögbannsins vísað frá Hæstarétti 541
- Rannsókn hafði farið fram í sakadómi vegna andláts S. Dómsmálaráðuneytið ákvað, að frekari rannsókn skyldi eigi fram fara. Vátryggingarfélag (T), sem S var líftryggður hjá, kærði þessa ákvörðun til Hæstaréttar. Ákvörðun þessi, sem batt T samkvæmt 2. gr., 20. gr., 42. gr., 74. gr. og 115. gr. laga nr. 27/1951, varð eigi að lögum kærð til Hæstaréttar. Var málinu því vísað frá Hæstarétti 633

b) *Frá héraðsdómi.*

- Mál til heimtu fæðisskuldar var svo vanreifað og málaltilbún- aður svo gallaður, að héraðsdómur og málsmeðferð voru ómerkt og málinu vísað frá héraðsdómi 88
- Landsvæði í Höfnum hafði verið tekið eignarnámi og bætur greiddar samkvæmt mati. Í hlut jarðarinnar K II kom til- tekin fjárhæð, sem þinglesin eigandi jarðarinnar, S, veitti viðtöku. S hafði hins vegar áður selt G hluta af landi jarðarinnar, um $\frac{1}{4}$ hluta að sögn G. Bæjarþing Reykja- víkur fjallaði um málið og dæmdi S til að greiða G nokkr- ar bætur. Hæstiréttur vísaði málinu frá bæjarþinginu, þar sem talið var, að athugun á vettvangi, lýsing og mat á stað- háttum skipti máli um úrlausn þess, þannig að vettvangs- dómur samkvæmt III. kafla laga nr. 41/1919 hefði átt að fjalla um málið 116
- A krafðist þess, að með dómi yrði viðurkennd skylda B til að greiða byggingarleyfisgjöld, en fjárhæð dómkröfu var ekki tiltekin. Krafan var því ekki talin dómhæf, sbr. 88. gr. laga nr. 85/1936, dómur og málsmeðferð í héraði þess vegna ómerkt og málinu vísað frá héraðsdómi 165
- Héraðsdómari í einkamáli, þar sem bæði var um aðalsök og

- gagnsök að tefla, hafði með úrskurði gefið aðiljum kost á að afla frekari gagna, en þeir sinntu því eigi. Héraðsdómari vísaði þá málinu í heild frá dómi. Hæstiréttur staðfesti þann dóm, þar sem talið var, að nauðsynleg gögn skorti í aðalsök, og gagnsök var svo tengd henni, að frávisun var einnig látin taka til hennar 194
- A krafðist þess, að B yrði dæmt að greiða honum að fullu andvirði tiltekins húss, en fjárhæð dómkröfu var ekki tiltekin. Krafan var því ekki talin dómtæk, sbr. 88. gr. laga nr. 85/1936, dómur og málsmeðferð í héraði þess vegna ómerkt og málinu vísað frá héraðsdómi 207
- A krafðist þess, að með dómi yrði viðurkennd skaðabótaskylda B vegna tiltekins bifreiðaáreksturs, en fjárhæð dómkröfu var ekki tiltekin. Krafan var því ekki talin dómtæk, sbr. 88. gr. laga nr. 85/1936, dómur og málsmeðferð í héraði þess vegna ómerkt og málinu vísað frá héraðsdómi 340
- G, sem átti sundmarðabú, varð að hætta rekstri þess, eftir að eldi slíkra dýra var bannað með lögum nr. 11/1951. G höfðaði mál gegn fjármálaráðherra f. h. ríkissjóðs (R) til heimtu um 250.000 króna skaðabóta af þessum sökum. Héraðsdómur taldi, að G kynni að eiga rétt til bóta úr hendi R vegna nefndrar lagasetningar fyrir þau verðmæti eða eignir, sem beinlínis hefðu farið forgörðum eða rýrnað að verðmæti vegna þessa. Af hálfu R var því og lýst, að hann væri fús að greiða G bætur fyrir hið beina tjón hans af setningu laganna, þ. á m. andvirði búra og tækja í samræmi við framkvæmt mat, en hins vegar var neitað að miða bætur við matsfjárhæð húsanna, kr. 230.000.00, þar sem matið miðaðist við, að húsinn væru einskis virði til annarra nota. Héraðsdómur taldi slíkt mat ófullnægjandi og vísaði málinu frá dómi, þar sem ekki var úr bætt. Hæstiréttur staðfesti héraðsdóminn, þar sem ekkert var vitað um verðmæti húsanna, eftir að bannað var að nota þau til sundmarðaeldis 454
- Bæjarþingsmáli Þ gegn Ó og H var vísað frá héraðsdómi. H kærði frávisunardóminn til Hæstaréttar til breytingar, en beindi kæru sinni einungis gegn héraðsdómaranum f. h. ríkissjóðs. Slík kæra var löglaus, og var kærumálinu því vísað frá Hæstarétti 482, 484
- Í máli, sem A höfðaði gegn S og J til greiðslu skuldar, hafði A við munnlegan flutning málsins uppí varakröfu um, að F yrði dæmt að greiða stefnukröfuna. Varakröfu þessari var vísað frá dómi, þar sem F hafði ekki verið löglega stefnt til að gæta hagsmuna sinna 517
- Þrotabú B höfðaði mál gegn H og V til riftunar á gervingi B

2. október 1951 um ráðstöfun fjár í hendur sonar B og til skila á því fé. Skiptafundur í þrotabúi B ákvað 29. júlí 1953, að krafizt skyldi afhendingar fjárins svo og mál höfðað, ef með þyrfti. Umboðsmaður þrotabús B hóf þegar tilraunir til fjárheimtunnar, en þær reyndust árangurslausar. Með stefnu 14. janúar 1959 var mál loks höfðað fyrir héraðsdómi. Talið var, að ákvæði 27. gr. laga nr. 25/1929 tækju til gernings þess, er þrotabúi B vildi fá rift. Málshöfðunarfrestur samkvæmt 30. gr. sömu laga var liðinn og þar sem málssóknarheimild varð eigi leidd af öðrum réttarreglum, var málinu vísað frá héraðsdómi 559
- Landamerkjagreiningur reis annars vegar milli eiganda jarðarinnar N-H og hins vegar eigenda jarðanna P, H, F, Á og K. Eigendur jarðanna N-H og S-H voru sameigendur að landi því, sem um var deilt, en eigandi S-H lýsti því, að hann tæki ekki undir dómkröfur eiganda N-H, heldur mótmælti þeim. Er svo var komið, kröfðust eigendur P, H, F, Á og K þess, að landamerkjamálinu yrði vísað frá dómi með skírskotun til 46. gr. laga nr. 85/1936. Talið var, að eigandi N-H ætti rétt til að fá efnislega úr því skorið, hver væru landamerki nefndra jarða og framangreint lagaákvæði yrði ekki skilið svo, að það varnaði honum þess, enda hefði eigandi S-H og gerzt aðili málsins 581
- Af hálfu bæjarsjóðs A var krafizt lögtaks fyrir útsvari, sem lagt hafði verið á h/f F. Áður en málið kom fyrir fógeta, hafði ríkisskattanevnd felld útsvarið niður. Af hálfu F var krafizt frávísunar málsins af þessum sökum, en fógeti hratt þeirri kröfu með úrskurði. Hæstiréttur ómerkti úrskurðinn með þeim rökum, að fógeta hefði þegar borið að synja um framkvæmd lögtaksins, eftir að útsvarið hafði verið felld niður, þar sem það bar ekki undir fógetaðóm að leggja dóm á, hvort ríkisskattanevnd hefði í þessu efni farið að lögum 588
- Stjórnendur verzlunarfyrirtækis, þ. á m. B, voru ákærðir fyrir verðlagsbrot og mál höfðað gegn þeim. B sat á Alþingi, er málið var höfðað, en samþykki þingdeildar var eigi fengið til málshöfðunar samkvæmt 49. gr. stjórnarskrár nr. 33/1949. Héraðsdómur, sem hafði sakfelld B, var því ómerktur og málinu vísað frá dómi, að því er hann varðaði 618
- S höfðaði mál gegn málfærzlu Manninum Ó. Voru dómkröfurnar í þrem liðum, endurgreiðslukrafa vegna svonefndra oftekinna málflutningslauna, vaxtakrafa og bótakrafa vegna talinnar vanrækslu um innheimtu kröfu. Málatilbúnaði og málflutningi í héraði um allar þessar kröfur var

mjög áfátt af hendi S, mjög skorti á lýsingu málavaxta og reifun krafna, reikningar voru og óglöggir. Málsmeðferðin braut svo stórlega í bága við fyrirmæli laga nr. 85/1936 um greiðan og skýran málflutning, að héraðsdómur og málsmeðferð voru ómerkt og málinu vísað frá héraðsdómi 641

Þ höfðaði mál gegn fjármálaráðherra f. h. ríkissjóðs (R) aðallega til niðurfellingar á stóreignaskatti Þ, en til vara til verulegrar lækkunar hans. Af hálfu R var krafizt frávisunar málsins, þar sem Þ hefði eigi borið skattálagn-inguna undir ríkisskattaneftnd. Þótt svo væri, þóttu ákvæði 10. gr. laga nr. 44/1957 og 23. gr. reglugerðar nr. 95/1957 ekki vera málssókninni til fyrirstöðu. Frávísunarkröfu R var því hrundið 700

A höfðaði í apríl 1959 mál gegn fjármálaráðherra f. h. ríkissjóðs (R), aðallega til niðurfellingar á stóreignaskatti A, en til vara til verulegrar lækkunar hans. Af hálfu R var krafizt frávisunar málsins. Í fyrsta lagi vegna þess, að Hæstiréttur hefði í nóvembermánuði 1958 dæmt um sömu ógildingarrök og A beri fyrir sig varðandi stóreignaskattinn. Í öðru lagi væri verið að misnota dómstólana til að tefja skattheimtuna og loks væri krafa A vanreifuð. Máls-efnið var að vísu talið í höfuðatriðum hið sama og í áður-nefndu hæstaréttarmáli, en aðiljar voru hins vegar eigi hinir sömu, og þóttu ákvæði 196. gr. laga nr. 85/1936 þá eigi standa því í vegi, að A ræki sjálfstætt mál um skattskylduna, enda voru og ýmsar nýjar málsástæður fram bornar í máli hans. Eigi þótti það heldur nægum rökum stutt, að málssóknin fæli í sér misnotkun á rétti til tafar skattheimtu og gagnasöfnun málsins var eigi lokið, og því eigi efni til að skera úr, hvort málið væri vanreifað. Frávísunarkröfunni var því hrundið 703, 707, 711, 715

Af hálfu hjúkrunarheimilisins G var krafizt úr hendi hjónanna B og S dvalarkostnaðar vegna móður eiginkonunnar S. Samkvæmt 9. gr. framfærslulaga nr. 80/1947 ber undir yfirvald að ákveða meðlag barna með foreldrum. Slíkur úrskurður var ekki fyrir hendi gagnvart S, og var héraðsdómur á hendur henni því ómerktur og málinu vísað frá héraðsdómi, að því er hana snerti. Mátalilbúnaði gagnvart B var einnig ábótavant af hendi G. Málavöxtum lítt lýst í stefnu og greinargerð, reikningar óglöggir, aðiljar eigi kvaddir fyrir dóm né heldur bróðir S, sem hafði greitt vstgjald móður sinnar að nokkru. Héraðsdómur var því einnig ómerktur, að því er til B tók, og málinu vísað frá héraðsdómi 775

Frestir.

- D höfðaði mál gegn P til riftunar á kaupum húss, skaðabóta o. fl. og lagði D fram við þingfestingu stefnu, greinargerð og nokkur gögn. P sótti þing ásamt lögmanni og fékk frest til samningar greinargerðar. Næst kom P einn fyrir dóm, án þess að leggja fram greinargerð. Héraðsdómari leiðbeindi þá P um málsmeðferð og varð að samkomulagi, að P fengi enn vikufrest til greinargerðar. Að þeim fresti loknum bað P enn um viku til hálf mánaðar frest til öflunar gagna, en D synjaði. Héraðsdómari neitaði um frestinn með úrskurði, sem kærður var til Hæstaréttar og staðfestur þar 471
- Kærumáli frestað sjálfkrafa í Hæstarétti vegna áfrýjunar aðalmálsins 194, 571
- Héraðsdómari í máli til heimtu barns úr fóstri neitaði með úrskurði um frest til að fá úrlausn barnaverndarnefndar og barnaverndarráðs um málsefni. Hæstiréttur felldi úrskurðinn úr gildi, þar sem talið var, að gögn þessi væru svo mikilsverð, að veita bæri frest til öflunar þeirra 442
- Með héraðsdómi var I dæmt að greiða S tiltekna fjárhæð. Í marzmánuði 1957 fór fram fjárnám í bifreið I til tryggingar dómsskuldinni. Fjárnámsgerðin var síðar endurupptekin, og fór S þess þá á leit, að bifreiðin yrði ekki að sinni tekin af I. Var málinu því næst frestað að beiðni umboðsmanns S. Á fresti þessum fór fram sakamálsrannsókn í tilefni kæru P á hendur S, en P taldi sig vera eiganda nefndrar dómkröfu. S andmælti þessu. Er málið kom síðar fyrir fótgetadóm, var þess krafizt af hálfu P, að málinu yrði enn frestað. Fógeti synjaði þessu með úrskurði, sem kærður var til Hæstaréttar, sem staðfesti hann, þar sem hinn óáfrýjaði héraðsdómur, sem greindi S einan sem dómhafa, var lagður til grundvallar 320

Friðhelgi einkalífs.

- Einkaumboðsmaður (K) og sölufirma (H) fyrir danskt þvottaefni töldu, að Neytendasamtökin í Reykjavík (N) hefðu með viðvörun til almennings í blöðum gegn einhliða notkun þvottaefnisins m. a. brotið gegn 229. gr. og 232. gr. hegningarlaga nr. 19/1940. Í einkamáli, sem K og H höfðu gegn N og stjórnarmönnum þeirra, kröfðust þeir þess, að stjórnarmönnum yrði dæmd refsing fyrir brot á nefndum ákvæðum. Talið var, að framangreindar aðgerðir af hálfu stjórnarmanna N fælu ekki í sér opinberun á einkamálefnum annars manns. Og þar sem dómsmálaráðuneytið hafði lýst því, að það fyrirskipaði ekki frekari aðgerðir í málinu, þóttu K og H ekki vera réttir aðiljar að refsikröfu sam-

kvæmt 232. gr. hegningarlaga, sbr. 242. gr. sömu laga.
Stjórnarmennirnir voru því sýknaðir af refsikröfunum 168

Fyrning kröfuréttinda.

Fyrningarfrestur á skaðabótakröfu vegna leyndra galla á hús-
eign hófst eigi fyrr en tjónþoli varð gallanna var 105
Tollgæzlumanninum H var vikið fyrirvaralaust úr starfi 30.
marz 1953 ásamt starfsbróður hans, G. Í desember 1954
höfðaði G skaðabótamál gegn ríkissjóði (R) vegna brott-
vikningarinnar og voru G dæmdar bætur með héraðsdómi
21. marz 1958. H höfðaði skaðabótamál sitt gegn R með
stefnu 19. júní 1958, en áður en fyrningarfrestur var liðinn,
var því lýst af hendi R, að kröfu H yrði ekki mótmælt sem
fyrndri. Var krafa H því ekki felld niður á þeim grundvelli 691
Nokkur hluti vaxtakröfu fyrndur 772

Fyrning refsingar.

Í opinberu máli, sem höfðað var gegn B fyrir ætluð brot á lög-
nr. 73/1933, kom fram, að frumvígill fyrir láni, sem skuldu-
nautur taldi hafa verið veitt með of háum vöxtum, var gef-
inn út meira en tveimur árum áður en dómsrannsókn hófst.
Þótt talið yrði, að um sök væri að tefla, var hún því fyrnd
samkvæmt 81. hegningarlaga nr. 19/1940 274

Gagnsakir. Sjá málasamlag.

Gáleysi. Sjá saknæmi.

Gjafsókn. Gjafvörn.

Veitt gjafsóknar- eða gjafvarnarleyfi 49, 92, 169, 219, 230, 394,
473, 671, 719, 775, 793

Gjaldprotaskipti.

Protabú B höfðaði mál gegn H og V til riftunar á gerningi B
2. október 1951 um ráðstöfun fjár á hendur sonar B og til
skila á því fé. Skiptafundur í þrotabúi B ákvað 29. júlí 1953,
að krafizt skyldi afhendingar fjár og mál höfðað í því
skyni, ef með þyrfti. Umboðsmaður þrotabús B hóf þegar
tilraunir til fjárheimtunnar, en þær reyndust árangurslaus-
ar. Mál var loks höfðað með stefnu 14. janúar 1959. Talið
var, að ákvæði 27. gr. laga nr. 25/1929 tækju til gernings
þess, er þrotabú B vildi fá rift. Málshöfðunarfrestur sam-
kvæmt 30. gr. sömu laga var liðinn, og þar sem máls-
sóknarheimild varð ekki leidd af öðrum réttarreglum, var
málinu vísað frá héraðsdómi 559

Gæzluvarðhald.

Gæzluvarðhaldsvist sökunauts látin koma til frádráttar dæmdri refsingu	7, 29
--	-------

Hafning máls.

Mál hafið samkvæmt kröfu áfrýjanda. Stefnda dæmdar ómaksbætur	164
---	-----

Handtaka.

Bandarískur ríkisborgari, W, var handtekinn af islenzkum lög-reglumönnum á heimili sínu í Reykjavík síðari hluta dags. Hafði fulltrúi sakadómara gefið lögreglumönnum þessa fyrirskipan eftir beiðni eiginkonu W og viðtal við lögreglu-stjóran á Keflavíkurflugvelli, en aðiljar þessir lýstu W hættulega geðsjúkan. W var fyrst fluttur í fangageymslu lögreglunnar í Reykjavík, en skömmu síðar til geðveikra-sjúkrahússins að Kleppi. W mótmælti aðgerðum þessum og krafðist þess að fá að hafa samband við bandaríska sendiráðið í Reykjavík, en því var ekki sinnt. Síðan var W látinn dveljast í sjúkrahúsinu meðal geðveikra manna til næsta morguns, er honum var sleppt. Talið var, að mistök opinberra starfsmanna hefðu valdið handtökunni, og var ríkissjóði dæmt að greiða W skaðabætur, m. a. vegna handtökunnar	65
---	----

Heimvísun. Sjá ómerking.

Hjón. Hjúskapur.

Hjónin K og M áttu í hjónaskilnaðarmáli og vegna þess var bú þeirra tekið til opinberra skipta samkvæmt 6. kafla laga nr. 3/1878 og VII. kafla laga nr. 20/1923, og var skipt-um eigi lokið, þegar M krafðist þess fyrir fógetadómi, að G, sem K hafði framleigt hluta af íbúð hjónanna, yrði borin út úr húsnæðinu, en M átalði hagnýtingu K á nefndri íbúð, sem hún hafði fengið til afnota. Eins og á stóð, þótti M hafa átt að æskja úrlausnar skiptaráðanda um ágrein-ingsefnið, en þar sem svo hafði eigi verið gert, var synjað um framkvæmd útburðargerðar	489
Hjónin K og M gengu í hjónaband árið 1908, og voru engir sérstakir samningar um fjármál þeirra. Á árinu 1958 kom til skilnaðar milli hjónanna, og var félagsbúið tekið til opin-berra skipta. Með yfirlýsingu 4. júní 1958 gerði eiginmaður-inn, M, þeim P og R tilboð um að selja þeim fasteign bús-ins ásamt fleiru fyrir tiltekið verð. K höfðaði mál gegn M til ógildingar á yfirlýsingu þessari. Samkvæmt 11. gr.	

- laga nr. 3/1900, sem giltu um fjármál hjónanna, hafði M skýlausa heimild til að gera tilboð þetta og eigi var í ljós leiddur neinn sá ljóður á ráði hans, sem valda ætti ógildingu tilboðsins. M var því sýknaður af kröfum K 598
- Hjónin E og Þ áttu í hjónaskilnaðarmáli, og var bú þeirra tekið til opinberra skipta. Reis þá ágreiningur með þeim um þrjú atriði, þ. e. hvernig skyldi fara með greiðslu þinggjalda 1957, útsvars s. á. svo og tekjuskatts og útsvars árin 1954—1956, er eiginmaðurinn Þ hafði greitt. Samkvæmt óvæfengdum reikningi féllu kr. 14.597.57 af þinggjaldi 1957 á tekjur, er Þ hafði aflað, og kr. 21.667.03 á tekjur E. Samkvæmt 11. gr. laga nr. 46/1954 var því kveðið svo á, að fyrirtalda fjárhæðin greiddist af búshelmingi Þ, en sú síðari af búshelmingi E. Með sama hætti komu af útsvari aðilja 1957 kr. 9806.00 á tekjur, sem Þ aflaði, og kr. 14.564.00 á tekjur E. Samkvæmt 57. gr. laga nr. 20/1923, sbr. 31. gr. laga nr. 66/1945, var fyrirtalda fjárhæðin því tekin af búshelmingi Þ, en sú síðari af búshelmingi E. Endurgreiðslukröfu Þ vegna þinggjalda og útsvars 1954—1956 var hins vegar ekki sinnt, en E staðhæfði, að hún hefði lagt fram af tekjum sínum hlutfallslega til greiðslu þessara gjalda. Var talið, að það tíðkaðist ekki almennt, að makar krefjast kvittunar hvor af öðrum, þá er þeir leggja fram fé til greiðslu á sameiginlegum skuldbindingum, og þar sem Þ hafði ekki leitt líkur að því, að hann hefði árangurslaust krafðið E um greiðslu gjalda þessara, er hann innti þau af hendi, þótti varhugavert að hrinda framangreindri fullyrðingu E 634

Húsaleiga.

- A hafði leigt fyrir hárgreiðslustofu húsnæði, sem áður hafði verið notað til íbúðar. Hafði A með þessu brotið gegn 2. gr., sbr. 4. gr. laga nr. 10/1957 og var dæmd sektarrefsing, kr. 10.000.00 330

Innheimtulaun.

- Málfærslumaðurinn H hafði lánað h/f R fé gegn víxlum með vaxtakjörum, sem brutu í bága við ákvæði 3. gr. laga nr. 73/1933. Við skuldaskil h/f R tók H innheimtulaun af víxlum þessum. Innheimtulaunin voru talin vera annars eðlis en vextir eða endurgjald, sem greinir í 3. gr. og 6. gr. laga nr. 73/1933, og var H að því leyti sýknaður af ákæru fyrir brot á þeim ákvæðum 313

Ítrekun.

Ítrekunaráhrif fyrri refsidóma niður fallin 323

Játning. Sjá aðiljaskýrslur.

Kaup og sala.

Í ágústmánuði 1949 keypti Þ húseign í Reykjavík af P. Skömmu síðar fluttist Þ í húsið og fyrsta árið varð hann ekki var neinna galla á húsinu. En að því liðnu kom í ljós, að hurðir festust í körmum og endurtók það sig ári síðar, þótt heflað væri af hurðunum. Var nú athugað nánar, hvað valda mundi og kom þá í ljós, að grunnur hússins var að síga og springa. Fékk Þ nú dómkvadda tvo sérfróða menn til að láta í ljós álit á skemmdunum svo og meta til fjár tjón Þ vegna gallanna. Matsmennirnir töldu, að lélegar undirstöður hússins yllu skemmdunum og yrði að framkvæma miklar viðgerðir til að bæta úr. Kostnað af viðgerð töldu þeir mundi nema kr. 53.980.00, auk 5000 króna tjóns Þ vegna óþæginda og leigutaps. Yfirmatsmenn staðfestu undirmatsgerðina í desember 1954. Þ höfðaði mál gegn P og byggingameistararum S til heimtu bóta. Í héraði voru Þ dæmdar 55.000 króna fébætur. Var héraðsdómur kveðinn upp í október 1956. Í febrúar 1957 lét Þ gera fjárnám í húseign P til tryggingar dæmdum fjárhæðum. Er málið var flutt og dæmt í Hæstarétti í febrúar 1959, eftir að P og S höfðu áfrýjað og Þ gagnáfrýjað málinu, lágu fyrir ný gögn, sem sýndu, að gallarnir á húsinu voru mun meiri en matsmenn höfðu talið og viðgerðarkostnaður þannig hærri. Talið var, að P, sem reisti húsið, bæri fébótaábyrgð á tjóni Þ vegna þessara galla á húsinu við sölu þess. Á teikningu af húsinu, sem afhent var byggingarfulltrúa, hafði S ritað nafn sitt sem múrarameistari, sbr. byggingarsamþykkt fyrir Reykjavík nr. 43/1924. Samkvæmt þeim ákvæðum var S talinn hafa tekið á sig skyldu til að sjá um að tilhlýðilega væri gengið frá undirstöðum og gólfi hússins. Nú var viðurkennt, að S hefði aldrei komið á staðinn, meðan húsið var í smíðum, og ekkert eftirlit haft með verkinu né sagt fyrir um það. Vegna þessarar stórfelldu vanrækslu var S og talinn skaðabótaskyldur gagnvart Þ in solidum með P. Ákvörðun héraðsdóms um fjárhæð bóta var staðfest, enda þótti framkvæmd áðurgreinds fjárnáms ekki verða samrýmd gagnáfrýjun Þ til hækkunar dæmdra bóta, en hins vegar ekki ástæða til lækkunar þeirra 105

Verzlunarfélagið S krafði B um andvirði olíu, sem S kvaðst

hafa selt B. B neitaði greiðslu á þeim grundvelli, að hann hefði pantað vöruna fyrir hönd hlutafélagsins N, sem hann hafi verið framkvæmdastjóri fyrir. B þótti ekki hafa fært sönnur á, að hann hefði vakið athygli fyrirsvarsmanna S á, að olían væri keypt fyrir N, og var B því sem pantandi vörunnar talinn ábyrgur fyrir greiðslu á andvirði hennar 160

Viðurkennt var, að firmað G. B. & Co. hafði keypt vörur hjá h/f V fyrir kr. 267.021.00 og greitt fyrir í peningum kr. 207.337.95. Einnig var ágreiningslaust, að G. B. & Co. ætti rétt til umboðslauna, að fjárhæð kr. 10.215.20, svo og að firmað hefði endursent vörur að verðmæti kr. 19.517.00 H/f V krafði G. B. & Co. svo og eigendur firmans, þá B og Ó persónulega, um mismuninn, kr. 29.950.85. Varnaraðiljar töldu, að til frádráttar kröfum h/f V ættu að koma kr. 14.639.00, vegna vara, sem þeir hefðu skilað aftur. Þetta var ósannað gegn andmælum V. Einnig töldu þeir, að þrjú teppi, að verðmæti kr. 7737.00, og reynzt hefðu gölluð, ættu að koma til frádráttar. Engin gögn voru um ástand teppanna og ósannað, að því hefði verið lofað af hálfu V að taka teppin aftur. Var andvirði þeirra því heldur eigi látið koma til frádráttar kröfum V, sem voru teknar til greina að öllu leyti 445

Í októbermánuði 1956 keypti H kjallarahæð húss í Hafnarfirði. Raunverulegur seljandi var B, en S, sem var þinglesinn eigandi, gaf út afsal fyrir hæðinni. Kaupverð var kr. 90.000.00, og greiddi H kr. 40.000.00 í peningum, gaf út skuldabréf fyrir kr. 38.300.00 og tók að sér greiðslu áhvilandi veðskuldar, kr. 11.700.00. H fluttist í íbúðina, en þá kom fljótlega í ljós, að þar var mikill raki og bleyta svo og nokkur leki. Lét H meta, hvað kosta mundi að gera við gallana, og varð niðurstaðan sú, að viðgerðin mundi kosta um 20.000 kr. H höfðaði nú mál gegn B og S, krafðist riftunar á nefndum kaupum, endurgreiðslu á fjárhæðum þeim, er hann hafði innt af hendi svo og afhendingar á áðurnefndu skuldabréfi. B og S voru sýknaðir af þessum dómkröfum H. H var frá upphafi kunnugt um ófullkomna einangrun hússins, byggingarefni og að gólf var steypt beint á hraun. Þóttu gallar þeir, er fram komu á íbúðinni, ekki óeðlilega miklir, miðað við nefnt ástand kjallarahæðarinnar 450

H/f ÁP átti ýms viðskipti við kaupfélagið B, keypti af kaupfélaginu landbúnaðarafurðir og seldi því ýmsa álnavöru. Við lok viðskipta stóð ÁP í skuld við B, og var ÁP dæmt að greiða framsalshafa kröfunnar þá skuld 523

D höfðaði mál gegn P til að fá rift kaupum aðilja um tiltekna

húseign svo og til greiðslu 76.000 króna skaðabóta. Af hálfu P var engin afstaða tekin til krafna D. Leitt var í ljós, að P hafði ekki innt neinar greiðslur af hendi sem kaupandi samkvæmt samningi aðilja og þótti hann því hafa vanefnt samninginn svo verulega, að riftunarkrafa D var tekin til greina. Skaðabætur úr hendi P vegna nefndra vanefnda þóttu hæfilega ákveðnar kr. 15.000,00 594

A keypti bílskúr með lóðarréttindum, innréttaðan sem íbúðarhúsnæði til bráðabirgða. A höfðaði mál gegn seljandanum B, aðallega til riftunar á kaupunum, en til vara til greiðslu skaðabóta vegna ætlaðra vanefnda B. Með héraðsdómi var B sýknaður af riftunarkröfunni, og fyrir Hæstarétti krafðist A einungis skaðabóta vegna nefndra skipta aðilja. B hafði að vísu lofað að greiða A kostnað af byggingarleyfi og teikningum nýs húss, en þar sem A lét eigi gera hústeikningu né leysti til sín byggingarleyfi, var fjárfrafa eigi talin hafa stofnast vegna þessa loforðs B. Hins vegar var B dæmt að greiða A kr. 11.000,00 vegna leyndra galla, sem talið var, að hann hefði mátt treysta, að eigi væru fyrir hendi, svo og kr. 10.000,00 vegna óþæginda, sem stöfuðu af vanefnd B um að framkvæma lofaðar viðgerðir á nefndu húsi 793

Árið 1920 seldi Z þeim O, B og G þrjár samliggjandi lóðir við Túngötu í Reykjavík. Í þinglesnu afsali hverrar lóðar var svo mælt, „að á lóðinni hvílir sú kvöð, að ekki má reisa þar hærra hús en tvílyft né með öðru húsagerðarsniði en „villa“ (svonefnd „villaservitut“); enn fremur er kaupanda eða síðari eiganda óheimilt að nota lóðina sem geymlustað fyrir hvers konar varning væntanlegri byggingu óviðkomandi“. B reisti hús á sinni lóð, sem fullnægði skilyrðum kvaðarinnar. Hús á lóð G fullnægði og kvöðinni. Önnur hús í hverfinu eru og með sams konar sniði. Ekki var byggt á lóð O, en árið 1930 seldi O Kvennaheimilinu H lóð sína. H eignaðist um sama leyti aðliggjandi lóð, og eru nefndar tvær lóðir á gatnamótum Túngötu og Garðastrætis. H áformaði að byggja félagsheimili á lóðum þessum. Árið 1956 voru á fundi samvinnunefndar um skipulagsmál í Reykjavík samþykktar teikningar af byggingu fyrirhugaðs kvennaheimilis á lóðum þessum, og byggingarnefnd Reykjavíkur samþykkti síðar að leyfa H að hefja byggingarframkvæmdir á „fimmlyftu félagsheimili“ „með fyrirvara um hugsanlega skaðabótakröfu“. Þegar H lét framkvæma gróft fyrir nefndri byggingu árið 1956, lét ekkja B, G, leggja lögbann við framkvæmd verksins. Í staðfestingarmálinu kom einungis til álita í Hæstarétti, hvort H væri óheimilt að byggja á lóð þeirri, sem H hafði keypt af O, félagsheimili samkvæmt

teikningu þeirri, er byggingarnefnd hafði samþykkt. Talið var einsætt, að fyrirhuguð bygging bryti í bága við framan- greinda kvöð, sem sett hafði verið til hagsbóta eigendum næstu húsa og sérstaklega eiganda næstu lóðar, upphaflega eign B, síðar G. Sýnt þótti, að yfirvöld skipulagsmála hefðu rétt til að ákveða, hvers konar byggingu mætti reisa á lóð H, en G var hins vegar talin eiga tilkall til, að úr væri skor- ið með eignarnámsmati, hvort eign hennar rýrnaði í verði við áðurgreindar framkvæmdir H að því leyti, sem þær færu í bága við kvöðina, þannig að henni yrði metnar bætur, ef um verðyrnun á eign hennar væri að ræða. Var H talið óheim- ilt að reisa fyrirhugaða byggingu á nefndri lóð fyrr en G hefði samkvæmt eignarnámsreglum verið tryggður réttur til þeirra bóta, er hún kynni að eiga. Að formi til urðu skipulagsyfyrirvöld að framkvæma slíkt eignarnám, en á kostnað H, sbr. 24. gr. laga nr. 55/1921 541

Kærumál.

- Málskostnaðarákvæði héraðsdóms kært til Hæstaréttar 1, 4, 416, 419
- Héraðsdómur hafði í rekstri skuldamáls kveðið upp úrskurð um að aðiljum gæfist kostur á að afla tiltekinna gagna. Þeirra gagna var eigi aflað og var málinu þá vísað frá héraðsdómi. Frávísunardómurinn var kærður til Hæstaréttar, sem felldi dóminn úr gildi og vísaði málinu heim í hérað til löglegrar meðferðar 26
- Héraðsdómur afgreiddi einungis með bókunum í þingbók kröfu aðilja um frávísun máls og málflutning um þá kröfu. Dóms- athafnir þessar voru kærðar til Hæstaréttar, sem ómerkti þær, þar sem meðferð þessi braut í bága við 108. gr. og 190.—193. gr. laga nr. 85/1936 120
- Ákvörðun lögreglustjóra um sviptingu ökuleyfis til bráðabirgða skal samkvæmt 81. gr. umferðarlaga nr. 26/1958 borin undir úrskurð héraðsdómara. Til Hæstaréttar var kærð úrlausn héraðsdómara um slíkt efni, en þar sem algerlega skorti á, að fullnægt væri ákvæðum 164. gr. laga nr. 27/1951 um for- sendur og skýrleik, var ákvörðun þessi ómerkt og málinu vísað heim í hérað til löglegrar meðferðar 163
- Héraðsdómari í einkamáli, þar sem bæði var um aðalsök og gagnsök að tefla, hafði með úrskurði gefið aðiljum kost á að afla frekari gagna, en þeir sinntu því eigi. Vísaði hér- aðsdómari málinu í heild frá dómi. Sá dómur var kærður til Hæstaréttar, sem staðfesti hann. Var talið, að nauðsynleg gögn skorti í aðalsök, og vegna þeirra tengsla, sem voru milli málsefnis í aðalsök og gagnsök, var gagnsök einnig vísað frá dómi 194

- Kærumáli frestað sjálfkrafa vegna áfrýjunar aðalmáls 194, 571
- Kærð var til Hæstaréttar ákvörðun héraðsdómara um dómkvaðning matsmanna. Var ákvörðunin staðfest 217
- Með héraðsdómi var I dæmt að greiða S tiltekna fjárhæð ásamt vöxtum og kostnaði. Hinn 6. marz 1957 fór fram fjárnám í tiltekinni bifreið til tryggingar fjárhæðum þessum. Fjárnámsgerð þessi var endurupptekin 1. nóvember 1957. S fór þess þá á leit, að bifreið þessi yrði ekki að sinni tekin af I og var málinu frestað að beiðni umboðsmanns S. Á fresti þessum fór fram sakamálsrannsókn í tilefni kæru P á hendur S, en P hélt því fram, að hann væri eigandi nefndrar kröfu á hendur I. S andmælti þessu. Er málið var næst tekið fyrir í fógætadómi, var sótt þing af hálfu P og þess krafizt, að fógætamálinu yrði enn frestað. Fógæti synjaði þessa með úrskurði, sem kærður var til Hæstaréttar. Var úrskurðurinn staðfestur, þar sem leggja varð til grundvallar hinn óáfrýjaða héraðsdóm, sem greindi S einan sem dómhafa 320
- A krafðist þess, að fógæti legði farbann á B samkvæmt 8. gr. laga nr. 18/1949 til tryggingar því, að unnt yrði að gera aðför í eignum B. Fógæti krafðist tryggingar af A vegna farbannskröfunnar, en af hálfu A var því ekki sinnt. Lýsti fógæti þá þeirri ákvörðun sinni, að hann mundi ekki framkvæma kyrrsetningargerðina, nema sett væri 15.000 króna trygging. Þessa ákvörðun kærði A til Hæstaréttar. Er málið kom þangað, var því lýst af hálfu A, að kyrrsetningar á B mundi ekki lengur krafizt og úrslit kærumálsins skiptu ekki A lengur máli að öðru leyti en því, að hann vildi fá úr því skorið, hvort fógæti hefði farið rétt að. Að svo vöxnu máli þótti A ekki lengur hafa neinna lagahagsmuna að gæta í kærumálinu, sem þess vegna var vísað frá Hæstarétti 363
- Héraðsdómari í máli til heimtu barns úr fóstri synjaði með úrskurði um frest til að fá úrlausn barnaverndarnefndar og barnaverndarráðs um málsefni. Úrskurður þessi var kærður til Hæstaréttar, sem felldi hann úr gildi, þar sem talið var, að gögn þessi væru svo mikilsverð, að veita bæri frest til öflunar þeirra 442
- G, sem átti sundmarðabú, varð að hætta rekstri þess, eftir að eldi slíkra dýra var bannað með lögum nr. 11/1951. G höfðaði mál gegn fjármálaráðherra f. h. ríkissjóðs (R) til heimtu um 250.000 króna skaðabóta af þessum sökum. Af hálfu R var því lýst, að hann væri fús að greiða G bætur fyrir beint tjón hans af setningu laganna, þ. á m. andvirði búra og tækja í samræmi við framkvæmt mat. Hins vegar taldi R mat á húsum G, kr. 230.000.00, vera á röngum grundvelli byggt. Héraðsdómur var á sömu skoðun og þar sem ekki var úr

- bætt, vísaði hann málinu frá dómi. Frávísunardómurinn var færður til Hæstaréttar, sem staðfesti hann 454
- D höfðaði mál gegn P til riftunar á kaupum húss, til greiðslu skaðabóta o. fl., og lagði D við þingfestingu fram stefnu, greinargerð og nokkur gögn. P sótti þing ásamt lögmanni og fékk frest til samningar greinargerðar. Næst kom P einn fyrir dóm, án þess að leggja fram greinargerð. Héraðsdómari leiðbeindi þá P um málsmeðferð, og varð að samkomulagi, að P fengi enn vikufrest til greinargerðar. Að þeim fresti loknum bað P enn um viku til hálfis mánaðar frest til öflunar gagna, en D synjaði. Héraðsdómari synjaði um frestinn með úrskurði, sem færður var til Hæstaréttar og staðfestur þar 471
- Bæjarþingsmáli Þ gegn Ó og H var vísað frá héraðsdómi. H kærði frávísunardóminn til Hæstaréttar til breytingar, en beindi einungis kæru sinni gegn héraðsdómaranum f. h. ríkissjóðs. Slík kæra var löglaus, og var kærumálinu því vísað frá Hæstarétti 482, 484
- Í máli, sem A höfðaði gegn S og J til greiðslu skuldar, hafði A við munnlegan flutning málsins uppi varakröfu um að F yrði dæmt að greiða stefnukröfuna. Héraðsdómari vísaði varakröfunni frá dómi, þar sem F hafði ekki verið löglega stefnt til að gæta hagsmuna sinna. A kærði úrlausn héraðsdómara til Hæstaréttar, sem staðfesti hana 517
- Í máli, sem A höfðaði gegn ríkissjóði út af stóreignaskatti, krafðist hann þess, að héraðsdómari viki sæti. Kröfuna byggði A á því, að dómurinn væri ritari Hæstaréttar og hefði með höndum margs konar launuð einkastörf á vegum ríkisvaldsins. Héraðsdómari hratt þessari kröfu með úrskurði, sem færður var til Hæstaréttar. Hæstiréttur staðfesti úrskurðinn, enda töldust framangreindar málsástæður með öllu haldlausar 530, 532, 534, 537, 539
- Vitt var tilefnislaus kæra máls til Hæstaréttar 530, 532, 534, 537, 539
- Protabú B höfðaði mál gegn H og V til riftunar á gerningi B 2. október 1951 um ráðstöfun fjár í hendur sonar B og til skila á því fé. Skiptafundur í protabúinu ákvað 29. júlí 1953, að krafist skyldi afhendingar fjárnáms og mál höfðað, ef með þyrfti. Umboðsmaður protabús B hóf þegar tilraunir til fjárheimtunnar, en þær reyndust árangurslausar. Mál var loks höfðað 14. janúar 1959. Í málinu var höfð uppi frávísunarkrafa, byggð á því, að málið væri of seint höfðað. Héraðsdómari hratt þeirri kröfu með úrskurði, sem kærð var til Hæstaréttar. Hæstiréttur felldi úrskurðinn úr gildi og vísaði málinu frá héraðsdómi. Var talið, að ákvæði 27. gr. laga nr. 25/1929 tækju til gernings þess, sem protabú B

- vildi rifta. Málshöfðunarfrestur samkvæmt 30. gr. sömu laga var liðinn og málssóknarheimild varð eigi leidd af öðrum réttarreglum 559
- Landamerkjaágreiningur** reis annars vegar milli eiganda jarðarinnar N-H og hins vegar eigenda jarðanna P, H, F, Á og K. Eigendur jarðanna N-H og S-H voru sameigendur að landi því, sem um var deilt, en eigandi S-H andmælti kröfum eiganda N-H. Er svo var komið, kröfðust eigendur P, H, F, Á og K þess, að landamerkjamálinu yrði vísað frá dómi með skírskotun til 46. gr. laga nr. 85/1936. Héraðsdómur hratt þeirri kröfu með úrskurði, sem kærður var til Hæstaréttar og staðfestur þar. Var talið, að eigandi N-H ætti rétt til að fá efnislega úr því skorið, hver væru landamerki nefndra jarða og framangreint lagaákvæði yrði ekki skilið svo, að það varnaði honum þess, enda hefði eigandi S-H og gerzt aðili málsins 581
- Af hálfu bæjarsjóðs A** var krafizt lögtaks fyrir útsvari, sem lagt hafði verið á h/f F. Áður en málið kom fyrir fógeta, hafði ríkisskattaneftnd felld útsvarið niður. Af hálfu F var krafizt frávisunar málsins af þessum sökum, en fógeti hratt þeirri kröfu með úrskurði, sem kærður var til Hæstaréttar. Hæstiréttur ómerkti úrskurðinn með þeim rökum, að fógeta hefði þegar borið að synja um framkvæmd lögtaksins, eftir að útsvarið hafði verið felld niður, þar sem það bar ekki undir fógetaðóm að leggja dóm á, hvort ríkisskattaneftnd hefði í þessu efni farið að lögum 588
- Héraðsdómari lýsti því í dómi**, að hann samþykkti, að kærða G yrði skipaður réttargæzlumaður í opinberu máli. Hins vegar lét dómariinn bóka í þingbók synjun sína um, að G yrði skipaður héraðsdómslögmaðurinn E sem réttargæzlumaður, þar sem slík skipun bryti í bága við 85. gr. laga nr. 27/1951. Þessa ákvörðun kærði G til Hæstaréttar, sem ómerkti hana, þar sem sakarefni var með öllu óreifað í hinni bókðu ákvörðun héraðsdómara 623
- Rannsókn** hafði farið fram fyrir sakadómi vegna andláts S. Dómsmálaráðuneytið hafði síðan ákveðið, að frekari rannsókn skyldi eigi fram fara. Vátryggingarfélag (T), sem S var líftryggður hjá, kærði þessa ákvörðun til Hæstaréttar. Ákvörðun þessi, sem batt T samkvæmt 2. gr., 20. gr., 42. gr., 74. gr. og 115. gr. laga nr. 27/1951, varð eigi að lögum kærð til Hæstaréttar. Málinu var því vísað frá dómi 633
- Úrskurður héraðsdómara**, þar sem synjað var kröfu um að dómariinn viki sæti, kærður til Hæstaréttar og staðfestur þar .. 657
- Þ** höfðaði mál gegn fjármálaráðherra f. h. ríkissjóðs (R) aðallega til niðurfellingar á stóreignaskatti Þ, en til vara til

verulegrar lækkunar hans. Af hálfu R var krafizt frávisunar málsins á þeim grundvelli, að Þ hefði eigi borið skattálagninguna undir ríkisskattaneftnd. Héraðsdómari tók þessa kröfu til greina. Frávisunardómurinn var kærður til Hæstaréttar, sem felldi hann úr gildi, þar sem ákvæði 10. gr. laga nr. 44/1957, sbr. 23. gr. reglugerðar nr. 95/1957, þóttu ekki vera málssókn Þ til fyrirstöðu 700

Í apríl 1959 höfðaði A mál gegn fjármálaráðherra f. h. ríkissjóðs (R) aðallega til niðurfellingar á stóreignaskatti A, en til vara til verulegrar lækkunar hans. Af hálfu A var krafizt frávisunar málsins á þeim grundvelli, að sams konar málsefni hefði áður verið dæmt í Hæstarétti, að um væri að tefla misnotkun á dómstólum til tafar skattheimtu, auk þess sem málið væri vanreifað. Héraðsdómari taldi frávisunarkröfuna eigi á rökum reista og hratt henni með úrskurði, sem kærður var til Hæstaréttar. Hæstiréttur staðfesti úrskurðinn 703, 707, 711, 715

Í sambandi við viðtæka dómsrannsókn, m. a. vegna ætlaðra brota olíufélagsins (HÍF) á gjaldeyris- og innflutningslög-gjöfni, fóru fram miklar yfirheyrslur yfir framkvæmdarstjóra HÍF, H. Meðan á rannsókn stóð, lagðist H í sjúkrahús, og varð um tíma eigi fram haldið yfirheyrslum vegna sjúkrahúsvistar hans. Nokkrir lækna- töldu, að H væri heilsu sinnar vegna nauðsynlegt að fara til útlanda til læk- ismeðferðar. Einn læknir, sérfræðingur í geðsjúkdómum, var hins vegar gagnstæðrar skoðunar. Rannsóknardómarar synjuðu með úrskurði H leyfis til að fara af landi brott, bæði með tilliti til þess, hversu alvarleg hin ætluðu brot H væru svo og þess, að ekki þóttu næg rök fyrir því, að heilsu- fari H væri svo háttáð, að hann þyldi eigi yfirheyrslur hér. Úrskurðurinn var kærður til Hæstaréttar, sem staðfesti hann 731

Kyrrsetning. Sjá og löghald.

A krafðist þess, að fógeti legði farbann á B samkvæmt 8. gr. laga nr. 18/1949 til tryggingar því, að unnt yrði að gera að- för í eignum B. Fógeti krafðist tryggingar af A vegna lög- bannskröfunnar, en A neitaði. Lýsti fógeti þá þeirri ákvörð- un sinni, að hann mundi ekki framkvæma kyrrsetningar- gerðina, nema sett væri 15000 króna trygging. A kærði þá ákvörðun til Hæstaréttar, en Hæstiréttur vísaði kærumálinu frá dómi, þar sem A átti ekki lengur lagahagsmuna að gæta í málinu 363

Landamerkjамál.

Eigendur jarðanna N og S í Borgarfirði greindi á um landa-

- merki á mótum Hvítár og Þverár, sérstaklega hvort svo-
nefnd Kriúeyri og aðrar eyrar á ármótunum ættu undir N
eða S. Kom því til landamerkjamáls og varð þá jafnframt
þriðji landeigandi, eigandi jarðarinnar H, sem einnig átti
land að ármótunum að hluta, aðili málsins. Í rekstri málsins
varð samkomulag um merki milli S og H annars vegar og
N og H hins vegar, og voru þau merki ákveðin í samræmi
við það. Landamerkjadómur og síðar Hæstaréttur skáru úr
ágreiningnum um merki milli N og S með þeim hætti, að
merkin voru ákveðin með línun milli tiltekinna depla á upp-
drætti, þannig að fyrrnefnd Kriúeyri taldist vera innan
landamerkja S, en aðrar eyrar hins vegar ekki nema að litlu
leyti. Var sú úrlausn á því byggð, að af gögnum mætti ráða,
að meginstraumur Hvítár hefði fallið norðan Kriúeyrar um
1890, er gerð voru landamerkjabréf N og S og greindu Hvítá
sem markaskil milli jarðanna, enda þóttu afnot búenda N
og S af þrætusvæðinu, sem gögn náðu til, eigi skera úr að
þessu leyti á annan veg eða hinn 435
- Ágreiningur reis milli eigenda jarðanna E-S og S-S um landa-
merki milli þeirra. Þegar litið var til ákvæða elztu landa-
merkjaskráa milli jarðanna frá 1845 og 1886, svo og margra
vitnaframburða, m. a. þeirra vitna, sem voru á merkja-
göngu þarna, áður en landamerkjaskrá frá 1923 og 1929
var gerð og báru, að ekki hafi verið ætlunin að breyta
fyrrri stefnu markalínunnar á þessum slóðum, þótti nægjan-
lega sannað, að mörk á þrætulandinu lægju eins og eigend-
ur S-S héldu fram. Voru landamerkin ákveðin í samræmi
við það 509
- Fundið að því, að í dómi í landamerkjamáli var ekki kveðið
á um þóknun og ferðakostnað dómenda í héraði í samræmi
við ákvæði 9. gr. laga nr. 41/1919 509
- Landamerkjaágreiningur reis annars vegar milli eiganda jarð-
arinnar N-H og hins vegar eigenda jarðanna P, H, F, Á
og K. Eigendur jarðanna N-H og S-H voru sameigendur
að landi því, sem um var deilt, en eigandi S-H lýsti því,
að hann andmælti dómkröfu eiganda N-H. Er svo var kom-
ið, kröfðust eigendur P, H, F, Á og K þess, að landamerkja-
málinu yrði vísað frá dómi með skírskotun til 46. gr. laga
nr. 85/1936. Talið var, að eigandi N-H ætti rétt til að fá
efnislega úr því skorið, hver væru landamerki nefndra
jarða, og framangreint lagaákvæði yrði ekki skilið svo, að
það varnaði honum þess, enda hefði eigandi S-H og gerzt
aðili málsins 581

Landbúnaðarmál.

Í lögum nr. 94/1947 eru ákvæði um verðlagningu landbúnaðarafurða á innlendum markaði, og fjalla tvær nefndir um þessi mál, svonefnd verðlagsnefnd landbúnaðarafurða, skipuð þrem fulltrúum frá framleiðendum og þrem frá neytendum, svo og framleiðsluráð landbúnaðarins. Í framkvæmd hefur verðlagsnefndin fyrst áætlað kostnað við rekstur bús af tiltekinni stærð, þar með taldar tekjur bónda af vinnu hans sjálfs, og jafnframt áætlað heildarmagn þeirra afurðategunda, sem áformað er að selja. Framleiðsluráð hefur því næst verðskráð hinar einstöku vörutegundir fyrir innlendan markað með þeim hætti, að tekjur bóndans samsvari heildargjöldum samkvæmt verðlagsgrundvellingum. Á fundi verðlagsnefndar í september 1958 varð samkomulag um verðlagsgrundvöll landbúnaðarafurða frá 1. september 1958 til 31. ágúst 1959. Nefndin áætlaði útgjöldin svo og afurðamagnið tekju megin, en áætlaði hins vegar ekki, hvaða verð bóndinn þyrfti að fá fyrir hinar ýmsu afurðategundir. Framleiðsluráð ákvað hins vegar í því efni, m. a. að bóndi þyrfti að fá kr. 22.20 fyrir hvert kg af I. og II. fl. dilkakjöti. Hinn 18. september ákvað framleiðsluráð svo, að heildsöluverð á slíku kjöti skyldi vera kr. 24.59 hvert kg. Fulltrúar neytenda í verðlagsnefnd (N) töldu þessa verðlagningu brjóta í bága við verðlagsgrundvöllinn og vera 85 aukum of háa á hvert kg. Höfðaði N mál gegn framleiðsluráði (F) til dóm sviðurkenningar á því, að framangreind verðlagning hefði verið óheimil. F taldi, að hver bóndi þyrfti að fá kr. 22.20 fyrir hvert kg, miðað við allt það kjötmagn, sem verðlagsgrundvöllurinn byggði á. Allmikið magn þyrfti að selja á erlendum markaði fyrir lægra verð, þrátt fyrir uppbætur samkvæmt lögum nr. 33/1958. Þess vegna hefði orðið að ákveða heildsöluverðið, eins og gert var. Samkvæmt 4. gr. laga nr. 94/1947 skal söluverðið miðast við, að heildartekjur bænda verði í sem nánustu samræmi við heildartekjur annarra vinnandi stétta. Ekki þóttu leidd að því rök, að ákvörðun F um heildsöluverð á nefndu kjöti bryti í bága við nefnt lagaákvæði né aukið tekjur bónda umfram það, sem ákveðið var í verðlagsgrundvellingum. Var F því sýknuð af framangreindum kröfum N 572

Leiðbeiningarskylda dómara.

Héraðsdómari leiðbeinir ólöglerðum aðilja um meðferð máls 471

Leigusamningar. Sjá og húsaleigu.

N, sem var prókúruhafi samvinnuútgerðarfélagsins B, gerði samning f. h. B um leigu á tilteknum bát, eign S, um 3½ mánaðar skeið. Hann undirritaði og f. h. B tryggingarvixla vegna umsamis leigugjalds. Vanskil urðu á greiðslum nokkurra víxlanna, að fjárhæð kr. 43.500.00. Neitaði B að greiða víxilfjárhæðirnar. Talið var, að N hefði, er litið var til tilgangs með starfsemi félgsins, haft umboð til að gera nefndan skipsleigusamning f. h. B. B var því talið bundið af þessum ráðstöfunum, enda ósannað, að viðsejandi af hálfu S hefði vitað eða mátt vita, að N hefði skort heimild til að gera skipsleigusamninginn. Var B því dæmt að greiða S víxilfjárhæðirnar 230

Lyfsala.

Í Reykjavík er starfrækt verzlunarfélag, Pöntunarfélag Náttúrulækningafélags Reykjavíkur. Í stjórn félagsins voru, er mál þetta hófst, M, J, F, K og S. Síðar kom G í stað F. Lyfsalafélag Íslands kærði til sakadómara sölu nefnds félags á bætiefnablöndunum Ad. og San. svo og á efnunum Ba., Lax., Mist., Im., og Bi., þar sem Lyfsalafélagið taldi öll þessi efni vera lyf. Framangreindir stjórnendur Pöntunarfélagsins voru vegna þessa ákærðir fyrir ætluð brot á 17. gr. laga nr. 47/1932, tilskipun frá 4. desember 1972, 30. gr. kansallíbréfs frá 16. september 1797, sbr. auglýsingu nr. 72/1940 og 36. gr. reglugerðar nr. 273/1950. Viðurkennt var, að efni þessi voru á boðstólum til sölu í búð Pöntunarfélagsins. Í málinu lágu fyrir skýrsla Atvinnudeildar Háskólans um rannsókn á efnum þessum, álitsgerðir tveggja prófessora við læknadeild Háskólans og landlæknis svo og umsögn Læknaráðs. Samkvæmt þessum sakargögnum þótti eigi örugglega í ljós leitt, að öðrum en lyfsölum sé óheimilt samkvæmt lagaboðum þeim, er greind voru í ákæru-skjali, að annast sölu á efnunum Ad., San., Ba., Bi., Mist. og Im. Voru M, J, F, K og S því sýknaðir af ákæru, að því er varðaði sölu þessara efna. Með sölu á efninu Lax., sem taldist vera lyf, ásamt árituðum notkunarreglum þóttu framangreindir stjórnarmenn hins vegar hafa brotið gegn ákvæðum framangreindrar tilskipunar og kansallíbréfs, svo og reglugerðar. Á umbúðum efnanna Ad. og San. þóttu ekki vera neinar þær upplýsingar, er brytu í bága við ákvæði 17. gr. laga nr. 47/1932, en hins vegar þóttu framangreindir stjórnarmenn hafa brotið gegn því ákvæði með auglýsingum um hin efnin. Var stjórnarmönnum þessum dæmd sektarrefsing og efnið Lax. gert upptækt til ríkis-

sjóðs. Þar sem G hafði hins vegar ekki á fullnægjandi hátt gefið kostur á að skýra horf sitt til ákæruatriða, var hann sýknaður af öllum kröfum ákæruvalds 145

Læknar. Læknaráð.

Læknir gefur skýrslu um rannsókn á líki stúlku, sem myrt hafði verið	29
Læknir framkvæmir geðrannsókn á ákærðum manni og gefur skýrslu um niðurstöðu	29
Læknir gefur skýrslu um áfengismagn í blóði sakbornings ..	40, 323
Læknir gefur álit um örorku slasaðs manns	92, 348, 423, 473
Læknaráð lætur í té umsögn, hvað felist í orðinu lyf svo og um álitsergerðir tveggja prófessora í sambandi við málsatriði, hvort tiltekin efni teldust vera lyf	145
Læknisfræðiprófessorar og landlæknir láta uppi álit um, hvort tiltekin efni séu lyf	145
Læknir framkvæmir skoðun á líki og lætur upp álit um dánarorsök	333, 367, 385, 408
Læknir gefur skýrslu um heilsufar stúlku, sem hafði orðið fyrir áreitni hermanna	662
Læknir lýsir áverkum manns, er orðið hafði fyrir slysi ..	671, 719
Læknaráð lætur upp álit um, hvort dráttur á læknismeðferð hefði valdið örkumlum eða dregið úr batahorfum	719
Læknar láta uppi álit um heilsufar manns, sem var undir dómsrannsókn vegna ætlaðra brota	731

Lög. Lögskýring.

Bifreiðarstjóri hafði gerzt sekur um að aka bifreið undir áhrifum áfengis. Þegar þetta varð, voru í gildi bifreiðalög nr. 23/1941 og umferðarlög nr. 24/1941, en hins vegar höfðu umferðarlög nr. 26/1958 tekið gildi, þegar mál hans var dæmt. Samkvæmt 2. gr. laga nr. 19/1940 urðu honum eigi dæmd þyngri viðurlög en kveðið var á um í hinum eldri lögum	14, 323
Kærumáli frestað sjálfkrafa í Hæstarétti vegna áfrýjunar aðal málsins samkvæmt lögjöfnun frá 2. mgr. 117. gr. laga nr. 85/1936	194, 571
Ákvæði 1. gr. laga nr. 42/1956 um skipulag á fólksflutningum með bifreiðum þóttu eiga örugglega verða skilin svo, að fólksflutningur aðilja, sem ekki hafði sérleyfi til flutninga á umræddri leið, en flutti farþega án endurgjalds og ekki í atvinnuskyni, væri refsiverður samkvæmt lögunum	201
Í 19. gr., sbr. 51. gr. laga nr. 34/1946 um fræðslu barna segir, að krefja megí sveitarsjóð um greiðslu fyrir forfallavinnu vegna barnakennara, sem eigi geti stundað starf sitt sök-	

um veikinda. Talið var, að sama máli gegndi um forföll vegna barnsburðar	219
Ákvæðum N. L. VI—14 verður ekki beitt með lögjöfnun um brottflutning húss af lóð	227
A neyddist til að bregða búi vegna yfirvofandi eignarnáms og seldi þá m. a. tíu kýr. Sala kúnna taldist ekki þáttur í atvinnurekstri A í merkingu skattalaga og hagnaðar hans af sólunni því eigi til skattskyldra tekna hans	486
Þ, sem átti rétt til 34 daga orlofs vegna starfs síns hjá S, hafði verið sagt upp starfanum með þriggja mánaða uppsagnarfresti. Þ hætti störfum hjá S að vilja hans, þegar tveir mánuðir voru eftir af uppsagnarfrestinum. Þ krafði S um orlofsfé, miðað við 34 daga. S taldi, að Þ, sem naut fulls kaups áðurnefnda tvo mánuði, hefði þar með notið þess orlofs, sem hún ætti rétt til, og ríflega það. Talið var, að þessi tími, er uppsagnarfrestur var að líða að lokum og ætla mátti, að Þ hefði einnig þurft að nota til leitar að nýju starfi, væri ekki orlofstími í skilningi laga nr. 16/1943, nema samþykki beggja aðilja kæmi til. Ósannað var, að svo hefði verið, og var krafa Þ því tekin til greina	498
Ágreiningur var um landamerki lands, sem var í óskiptri sam-eign þeirra A og B. A höfðaði landamerkjамál gegn eigendum nágrannajarða og studdi B málstað þeirra. Ákvæði 46. gr. laga nr. 85/1936 voru eigi talin varna A þess, að hann fengi efnislega úr því skorið, hver væru landamerki á nefndu svæði, enda þótt B hefði eigi samstöðu með honum í málinu	581
Sköttum og útsvörum varð eigi jafnað til gjalda samkvæmt 3. mgr. 2. gr. laga nr. 44/1957 við álagningu stóreignaskatts	759
Við álagningu stóreignaskatts á G var fasteign, sem G var búinn að afhenda syni sínum sem fyrirfram greiddan arf, talin G til eignar í samræmi við 2. gr. laga nr. 44/1957. Það þótti leiða af grundvallarreglu 67. gr. stjórnarskrár nr. 33/1944, að nefnd fasteign, sem var orðin lögleg eign sonar G áður en lög nr. 44/1957 tóku gildi, yrði ekki gerð að skattandlagi G	759

Lögbann.

Mál var höfðað af G m. a. til staðfestingar á lögbanni. Héraðsdómur, sem hratt staðfestingarkröfunni, var kveðinn upp 16. júlí 1958. G áfrýjaði dómi þessum til Hæstaréttar með stefnu 15. september s. á. Lögbannið var þá fallið úr gildi samkvæmt 23. og 27. gr. laga nr. 18/1949, og var því kröfu um staðfestingu á lögbanninu vísað frá Hæstarétti	541
--	-----

Löghald. Sjá og kyrrsetningu.

Löghaldsgerð framkvæmd og staðfest með dómi 160

Lögreglusamþykktir.

Ökumaður, sem ók of hratt og ógætilega, hafði m. a. brotið gegn 46. gr., sbr. 96. gr. lögreglusamþykktar Reykjavíkur nr. 2/1930 385

*Lögræði. Sjá sjálfræði.**Lögtak.*

Lögtak heimilað fyrir útsvari manns, er taldist hafa heimilis-fasta atvinnustofnun í tilteknu bæjarfélagi 210

Lögtaksgerð, sem hreppstjóri hafði framkvæmt, tekin fyrir í fógetadómi sýslunnar samkvæmt 9. gr. laga nr. 29/1885 .. 430

B-hreppur lagði útsvar á olúfélagið Sk vegna starfrækslu félagsins þar í hreppi. Sk taldi sig eigi vera útsvarsskyldan þar. Í ljós var leitt, að samkvæmt samningi milli Sk og bóndans I, til heimilis í B-hreppi, lagði Sk honum til endurgjalds-laust geymi og dælu fyrir benzín og annaðist viðhald á þeim á eigin kostnað. I taldist kaupa benzín og bifreiðaoilu frá Sk, komna á geymi, hafa á hendi sölu hennar og fá tiltekinn afslátt frá kaupverði. I mátti ekki kaupa sams konar vörur frá öðrum en Sk. Talið var, að salan færi raunverulega fram á vegum Sk, og hún einn þáttur í viðtækara sölu-kerfi hans. Sk var því talinn útsvarsskyldur í B-hreppi og kveðið á um lögtak fyrir útsvarinu 430

J var á árinu 1957 gert að greiða kr. 3.989.00 í tekjuskatt til ríkissjóðs. J neitaði að greiða skattinn á þeim grundvelli, að honum hefðu ranglega verið taldar til skattskyldra tekna kr. 20.000.00, sem var mismunur á matsverði og söluverði tíu kúa, sem hann seldi á árinu 1956. Af hálfu ríkissjóðs var krafizt lögtaks fyrir skattgjaldi þessu. Leitt var í ljós, að J, sem hafði rekið kúabú í kaupstaðnum A, seldi fasteign sína þar ríkisfyrirtæki í árslok 1956. Var viðurkennt, að eignin hefði verið tekin eignarnámi samkvæmt lagaheimild, ef eigi hefði samizt um kaupin. Þetta leiddi til þess, að J brá búi og seldi nefndar kýr sínar. Að svo vöxnu máli var sala kúnna ekki talin þáttur í atvinnurekstri J í merkingu skattalaga og hagnaður af sölnunni því eigi til skattskyldra tekna hans. Var því synjað um framkvæmd lögtaks 486

Lögveð.

Lögveðréttur dæmdur í bifreið til tryggingar dæmdum skaðabótum vegna bifreiðarslyss 738

Manndráp.

- G réðst að unnustu sinni, stakk hana tvisvar eða þrisvar með hníf undir holhönd með þeim afleiðingum, að stúlkan beið bana. Þótti sannað, að G hefði framið verknadinn af ásettu ráði, að vísu í geðofsakasti og undir nokkrum áfengisáhrifum, en að nokkru leyti fyrirhugað. G, sem var sakhæfur, var dæmd 16 ára fangelsisrefsing samkvæmt 211. gr. almennra hegningarlaga nr. 19/1940. Hann var og sviptur réttindum samkvæmt 3. mgr. 68. gr. sömu laga 29
- Þrjár telpur, 5—7 ára, stóðu á gangstétt við gatnamót í Vestmannaeyjum, er bifreiðarstjórinn D ók bifreið sinni yfir gatnamótin, en í sömu svifum stókk ein telpnanna, S, út á akbrautina, varð fyrir bifreiðinni og beið þegar bana. Talið var, að D hefði átt að veita telpunum eftirtekt, ef hann hefði sýnt fulla aðgæzlu, er hann ók yfir gatnamótin, og síðan fylgjast með ferðum þeirra og haga akstri sínum svo, að þeim stafaði sem minnst hættu af. Með þessum aðgæzluskorti sínum taldist D m. a. hafa orðið sekur við 215. gr. hegningarlaga nr. 19/1940. Var D dæmd 1500 króna sektarrefsing og hann sviptur ökuleyfi sex mánuði 333
- Snemma morguns í nóvembermánuði ók K bifreið sinni vestur Hringbraut í Reykjavík. Lenti bifreiðin á manni, sem var á gangi yfir götuna. Lézt hann af völdum slyssins. K viðurkenndi að hafa ekið með 40 km hraða miðað við klst., er slysið varð, og vitni báru, að hann hefði ekið hratt. Þótti því sannað, að K hefði ekið ólöglega hratt, miðað við aðstæður, auk þess sem hann hefði ekki beitt nægilegri athygli að ferðum vegfarandans, þar sem ekkert skyggði á hann. Var K m. a. talinn sekur við 215. gr. hegningarlaga nr. 19/1940. Var honum dæmd 7000 króna sektarrefsing og hann sviptur ökuleyfi ævilangt 385
- Fullorðin kona (M), sem hafði verið farþegi í strætisvagni, er J ók, fór út um afturdyr strætisvagnsins á biðstöð, en kápa hennar festist milli stafs og hurðar eða hurðarstýringar, þegar J lokaði dyrunum og ók af stað. M féll við þetta á götuna, varð undir öðru afturhjólí strætisvagnsins og slasaðist svo mjög, að hún andaðist skömmu síðar. Talið var, að J hefði ekki sýnt nægjanlega aðgæzlu, er hann ók af stað, án þess að hafa fullvissað sig um það áður, að allir þeir, sem ætluðu úr vagninum, væru komnir alveg út úr honum og úr hættu, en til þess hafði J aðstæður. Hafði J með þessu m. a. brotið gegn 215. gr. hegningarlaga nr. 19/1940. Var honum dæmd sektarrefsing, kr. 4000.00. Hins vegar þótti ekki næg ástæða til að svipta J ökuleyfi. 408

Mat og skoðun.

Læknir skoðar og kryfur lík stúlku, sem hafði verið myrt	29
Tryggingafræðingur metur tjón manns, er hlaut meiðsl vegna slyss	92, 348, 423, 473, 719
Dómkvaddir undir- og yfirmatsmenn skoða byggingargalla og meta tjón af þeirra völdum	105
Atvinnudeild Háskólans rannsakar efni til ákvörðunar á því, hvort um lyf sé að tefla	145
Innlendir og erlendir sérfræðingar athuga og láta uppi álit um bleikiefni í tilteknu þvottaefni svo og framkvæma og gefa skýrslu um slitþolsprófanir á efnum, sem þvegin höfðu verið m. a. með nefndu þvottaefni	168
Dómkvaðning matsmanna heimiluð, þótt eigi væri skorið úr gildi heimildar til eignarnáms á landspildu þeirri, er matsmenn áttu að meta	217
Dómkvaddir menn láta uppi álit um, hvort unnt sé að flytja hús af lóð í heilu lagi	227
Heilbrigðisnefnd gefur umsögn um húsnæði, sbr. 1. gr. laga nr. 10/1957	330
Læknir framkvæmir skoðun á líki og lætur uppi álit um dánarorsök	333, 385, 408
Tryggingafræðingur metur framfærslutjón foreldra vegna andláts sonar þeirra	367
Skólastjóri Stýrimannaskólans framkvæmir athugun á staðar-ákvörðunum varðskipsmanna í sambandi við ákæru um brot á fiskveiðalöggjöfinni	376, 464, 493, 584, 604, 613
Lögreglumaður framkvæmir athugun á slysstað og gefur skýrslu um athuganir sínar	367
Bifreiðaeftirlitsmaður skoðar bifreið, sem valdið hefur slysi, og gefur skýrslu um ástand hennar	367, 408
Læknir gefur skýrslu um krufningu á líki manns, er fórst í bifreiðarslysi	367
Dómkvaddir sérkunnáttumenn láta uppi álit á eldshættu af flugeldum svo og líkindum til sjálfsíkveikju í þeim	671
Dómkvaddir sérfróðir menn um flug framkvæma rannsókn á flugvél af svipaðri gerð og eyðilagzt hafði í flugi. Þeir láta og uppi álit um, hvort unnt hefði verið að lenda slíkri vél, eftir að jafnvægistæki hennar hefðu bilað	780
Skoðunarmaður flugvéla framkvæmir skoðun á flugvél, sem eyðilagzt hafði í flugslysi, og gefur skýrslu um skoðunina	780
Flugráð nefnir þrjá sérfróða menn um flug til að kanna orsakir flugslyss	780
Þrír flugmenn, nefndir af Félagi íslenzkra atvinnuflugmanna, láta uppi álit um orsakir flugslyss	780

Þrír flugvélafróðir menn meta flugvél, er fórst í flugslysi ..	780
Dómkvaddir matsmenn lýsa ástandi húss, meta galla á því svo og verðmæti hússins	793

Málasamlag.

a) Einkamál.

I. Kröfusamlag.

1. Af hálfu sækjanda ..	49, 79, 92, 135, 348, 367, 423, 473, 594, 634 662, 671, 684, 719, 738, 793
2. Gagnkröfur	26, 116

II. Aðiljasamlag.

1. Sóknaraðilja	367, 509, 759, 780
2. Varnaraðilja 49, 73, 105, 168, 227, 267, 270, 320, 340, 419, 445, 450 489, 517, 559, 681, 775	

b) Opinber mál.

1. Aðili ákærður fyrir fleiri brot en eitt ..	40, 145, 238, 274, 313, 401
2. Fleiri aðiljar en einn ákærður í sama máli	145, 238, 618, 625, 743

Málflutningsmenn.

Hæstaréttarlögmaður sektaður fyrir ósæmileg ummæli í greinar- gerð og ummælin ómerkt	634
---	-----

Málflutningur.

Einkamáli vísað frá héraðsdómi vegna vanreifunar	194
Stefndi sótti ekki þing í Hæstarétti og mál því flutt skriflega samkvæmt 38. gr. laga nr. 112/1935	267, 270, 523, 527, 529
Sýknuástæða, sem fyrst var höfð uppi við munnlegan málflutn- ing, talin of seint fram komin og henni því eigi sinnt	523
Sakarefni skipt samkvæmt heimild í 71. gr. laga nr. 85/1936 ..	591
S höfðaði mál gegn málfærslumanninum Ó. Voru dómköröfurnar þrípættar. Máltilbúnaði og málflutningi í héraði var svo áfátt af hendi S um alla þætti krafanna, að héraðsdómur og málsmeðferð í héraði voru ómerkt og málinu vísað frá héraðsdómi	641

Málshöfðun.

Stjórnendur verzlunarfyrirtækis, þ. á m. B, voru ákærðir fyrir verðlagsbrot og mál höfðað gegn þeim. B sat á Alþingi, er málið var höfðað, en samþykki þingdeildar var eigi fengið til málshöfðunar samkvæmt 49. gr. stjórnarskrár nr. 33/1944. Héraðsdómur, sem sakfelldi B, var því ómerktur og málinu vísað frá dómi, að því er hann varðaði	618
--	-----

Málskostnaður, sbr. ómaksbætur.

I. Einkamál.

- A. 1. Málskostnaður látinn niður falla . . 49, 88, 92, 116, 135, 207,
345, 450, 457, 473, 572, 591, 671, 780, 793
2. Aðili, sem tapar máli að mestu eða öllu leyti, dæmdur til greiðslu málskostnaðar . . 65, 73, 79, 105, 122, 160, 210, 219, 227, 230, 267, 270, 348, 367, 394, 423, 430, 435, 445, 486, 489, 498, 523, 526, 527, 529, 541, 594, 598, 604, 634, 641, 662, 681, 684, 691, 719, 738, 752, 755, 759, 772, 775
- B. 1. Kærumálskostnaðar ekki krafizt 1
2. Kærumálskostnaður látinn niður falla . . . 163, 194, 363, 588
Kærumálskostnaður dæmdur . . 4, 26, 120, 217, 320, 442, 454, 471, 517, 530, 532, 534, 537, 539, 559, 657, 700, 703, 707, 711, 715
3. Málskostnaðarákvæði héraðsdóms kært til Hæstaréttar 1, 4, 416, 419
- C. Frávisunardómar:
Máli vísað frá héraðsdómi. Stefnanda í héraði dæmt að greiða málskostnað 165, 340
- D. Ómerkingardómar:
1. Sóknaraðilja dæmt að greiða málskostnað 340, 641
2. Varnaraðilja dæmt að greiða málskostnað 26, 120
3. Málskostnaður látinn niður falla 88, 116, 163, 588
- E. Í máli milli K og M, er K höfðaði til ógildingar á tilboði M til þeirra P og R, var P og R stefnt til réttargæzlu og var sótt þing af þeirra hálfu. M var sýknaður af kröfum K, og var P og R dæmdur málskostnaður úr hendi K fyrir Hæstarétti 398

II. Opinber mál.

- A. 1. Aðili dæmdur sekur og honum gert að greiða sakarkostnað 7, 12, 14, 29, 40, 213, 238, 274, 313, 323, 330, 333, 376, 385, 401, 408, 464, 493, 564, 584, 604, 613, 743
2. Aðili sýknaður og sakarkostnaður lagður á ríkissjóð . . . 20, 618
- B. Í opinberu máli, þar sem ákærðu voru einungis sakfelldir að litlu leyti, en sýknaðir af flestum ákæruatriðum, var þeim einungis dæmt að greiða hluta sakarkostnaðar, sbr. 141. gr. laga nr. 27/1951 145, 201
- Á og J voru ákærð í verðlagsmáli. Í Hæstarétti var J algerlega sýknuð af kröfum ákæruvalds og Á að miklu leyti. Var Á einungis dæmt að greiða $\frac{1}{5}$ hluta sakarkostnaðar, en $\frac{4}{5}$ hlutar hans lagðir á ríkissjóð 625

Málsmeðferð.

Héraðsdómur vísaði skuldamáli frá dómi sökum vanreifunar. Hæstiréttur taldi hins vegar, að framlögð gögn væru fullnægjandi, en héraðsdómur ætti þó að kveðja málsaðilja fyrir

dóm til skýrslugjafar um tiltekin atriði, sbr. 114. gr. laga nr. 85/1936. Frávísunardómurinn var því ómerktur og málinu vísað heim í hérað til löglegrar meðferðar	26
Mál til heimtu fæðisskuldar var svo vanreifað og málaltilbúnaður svo gallaður, að héraðsdómur og málsmeðferð voru ómerkt og málinu vísað frá héraðsdómi	88
Héraðsdómur afgreiddi einungis með bókunum í þingbók kröfu aðilja um frávísun máls og málflutning um þá kröfu. Með þessu var brotið í bága við ákvæði 108. gr. og 190.—193. gr. laga nr. 85/1936. Dómsathafnir þessar voru því ómerktar og málinu vísað heim í hérað til löglegrar meðferðar	120
G, sem var ákærður um ólöglega sölu lyfja, sýknaður af ákæru, þar sem honum hafði eigi á fullnægjandi hátt gefizt kostur á að skýra horf sitt til ákæruatriða	145
A krafðist þess, að með dómi yrði viðurkennd skylda B til að greiða byggingarleyfisgjöld, en fjárhæð dómkröfu var ekki tiltekin. Krafan var því ekki talin dómhæf, sbr. 88. gr. laga nr. 85/1936, dómur og málsmeðferð í héraði þess vegna ómerkt og málinu vísað frá héraðsdómi	165
A krafðist þess, að B yrði dæmt að greiða honum að fullu andvirði húss, en fjárhæð dómkröfu var ekki tiltekin. Krafan var því ekki talin dómtæk, sbr. 88. gr. laga nr. 85/1936, dómur og málsmeðferð í héraði þess vegna ómerkt og málinu vísað frá héraðsdómi	207
A krafðist þess, að viðurkennd yrði með dómi skaðabótaskylda B vegna bifreiðaáreksturs, en fjárhæð dómkröfu var ekki tiltekin. Krafan var því ekki dómtæk, sbr. 88. gr. laga nr. 85/1936, dómur og málsmeðferð í héraði þess vegna ómerkt og málinu vísað frá héraðsdómi	340

Okur.

Lögfræðingurinn B var ákærður fyrir að hafa veitt ýmsum aðiljum lán með hærri vöxtum en heimilt var samkvæmt lögum nr. 73/1933. Voru meginákæruatriðin sautján að tölu. Var B sakfelldur samkvæmt átta þeirra, en sýknaður af níu ákæruatriðum. Að því er varðaði þau tilvik, sem B var sakfelldur fyrir, var hann í þremur þeirra talinn hafa brotið gegn ákvæðum 2. gr., sbr. 6. gr. laga nr. 73/1933, sbr. 1. gr. laga nr. 75/1952, með því að taka of háa vexti af víxillánum, tryggðum með veði í fasteign eða handveði. Í fimm tilvikum taldist B hins vegar hafa brotið gegn 3. gr., sbr. 6. gr. laga nr. 73/1933, með því að hafa tekið eða áskilið sér of háa vexti af öðrum lánum. Var B dæmd sektarrefsins samkvæmt téðum lögum, kr. 570.000.00. Í þeim tilvikum, er B var sýkn-

- aður af ákæruatriðum, taldist ýmist sök eigi sönnuð, hún fyrnd eða vera um refsilausan tilraunaverknað að ræða .. 274
- Lögfræðingurinn H var ákærður fyrir að hafa keypt marga víxla af G, sem var framkvæmdarstjóri h/f R, gegn hærri vöxtum en heimilt var samkvæmt 3. gr. laga nr. 73/1933. H taldi, að hér hefðu verið um verðbréfakaup að tefla, sem lög nr. 73/1933 tækju ekki til. Talið var, að efni viðskipta H og G hefði verið það, að H lánaði h/f R fé gegn víxlum, en af víxilfjárhæðunum voru teknir vextir og þóknun, sem svörðu til 48% ársvaxta, og töldust vextir þessir endurgjald til H fyrir lánveitingarnar. Þetta varðaði H refsingu samkvæmt 3. gr., sbr. 6. gr. laga nr. 73/1933, og var honum dæmd sektarrefsing, kr. 191.625.00. Hins vegar var H sýknaður af þeirri ákæru að hafa brotið gegn nefndum lagaboðum, með því að hafa tekið við skuldaskil h/f R innheimtulaun af framangreindum víxlum, er hann átti sjálfur. Þóttu innheimtulaunin vera annars eðlis en vextir eða endurgjald, sem getur í 3. gr. og 6. gr. laga nr. 73/1933 313
- B, sem tekið hafði of háa vexti af víxilskuld, er tryggð var með fasteignaveði, var dæmt að endurgreiða hina ofteknu vexti 394
- E hafði keypt af G, framkvæmdarstjóra h/f R, fjögurra mánaða víxil, að nafnverði kr. 50.000.00, en E var kunnugt um, að G tók víxillán þetta til vörukaupa fyrir h/f R. Talið var ljóst, að E hefði í viðskiptum þessum verið lánveitandi í skilningi laga nr. 73/1933, og þar sem raunverulegir ársvextir voru 36%, hafði hann brotið gegn 3. gr. þeirra laga. Þá hafði E og sem milligöngumaður selt S og Á víxla fyrir G. Samkvæmt gögnum málsins námu þessi víxillán S eigi lægri fjárhæð en kr. 100.000.00 og vextir af þeim minnst 18% p. a. Vixillán Á námu eigi lægri fjárhæð en kr. 150.000.00 og vextir af þeim minnst 20% p. a. Talið var, að E hefði gert sér þessa milligöngu að tekjulind og hefði hann þar með gerzt brotlegur við 6. gr., sbr. 3. gr. laga nr. 73/1933. Fyrir þessi brot var E gerð 60.000 króna sekt .. 401

Ómaksbætur.

- Mál hafið eftir kröfu áfrýjanda. Stefnda dæmdar ómaksbætur 164
- Áfrýjandi sækir ekki dómþing við þingfestingu í Hæstarétti.
- Stefnda dæmdar ómaksbætur .. 272, 273, 366, 505, 506, 508, 569

Ómerking.

- Héraðsdómur vísaði skuldamáli frá dómi sökum vanreifunar. Hæstiréttur taldi hins vegar, að framlögð gögn væru fullnægjandi, en héraðsdómur ætti þó að kveðja málsaðilja fyrir dóm til skýrslugjafar um tiltekin atriði. Frávísunar-

- dómurinn var því ómerktur og málinu vísað heim í hérað til löglegrar meðferðar 26
- Mál til heimtu fæðisskuldar var svo vanreifað og máltilbún-
aður svo gallaður, að héraðsdómur og málsmeðferð voru
ómerkt og málinu vísað frá héraðsdómi 88
- Landsvæði í Höfnum hafði verið tekið eignarnámi og bætur
greiddar samkvæmt mati. Í hlut jarðarinnar K II kom til-
tekin fjárhæð, sem þinglesin eigandi jarðarinnar, S, veitti
viðtöku. S hafði hins vegar áður selt G hluta af landi jarð-
arinnar, um $\frac{1}{4}$ hluta að sögn G. G krafði S um hluta bót-
anna. Bæjarþing Reykjavíkur fjallaði um málið og dæmdi
S til að greiða G nokkrar bætur. Dómur og málsmeðferð
var ómerkt og málinu vísað frá bæjarþinginu, þar sem
talið var, að athugun á vettvangi, lýsing og mat á stað-
háttum skipti máli um úrlausn þess, þannig að vettvangs-
dómur samkvæmt III. kafla laga nr. 41/1919 hefði átt að
fjalla um málið, auk þess sem málið hefði ekki verið reif-
að nægilega í ýmsum atriðum 116
- Héraðsdómur afgreiddi einungis með bókunum í þingbók kröfu
aðilja um frávisun máls og málflutning um þá kröfu. Með
þessu var brotið í bága við ákvæði 108. gr. og 190.—193.
gr. laga nr. 85/1936. Dómsathafnir þessar voru því ómerkt-
ar og málinu vísað heim í hérað til löglegrar meðferðar .. 120
- Ákvörðun lögreglustjóra um sviptingu ökuleyfis til bráðabirgða
skal samkvæmt 81. gr. umferðarlaga nr. 26/1958 borin
undir úrskurð héraðsdómara. Til Hæstaréttar var kærð úr-
lausn héraðsdómara um slíkt efni, en þar sem algerlega
skorti á, að fullnægt væri ákvæðum 164. gr. laga nr. 27/
1951 um forsendur og skýrleik, var ákvörðun þessi ómerkt
og málinu vísað heim í hérað til löglegrar meðferðar 163
- A krafðist þess, að með dómi yrði viðurkennd skylda B til að
greiða byggingarleyfisgjöld, en fjárhæð dómkröfu var ekki
tiltekin. Krafan var því ekki talin dómhæf, sbr. 88. gr.
laga nr. 85/1936, dómur og málsmeðferð í héraði þess
vegna ómerkt og málinu vísað frá héraðsdómi 165
- A krafðist þess, að B yrði dæmt að greiða honum að fullu and-
virði tiltekins húss, en fjárhæð dómkröfu var ekki til-
tekin. Krafan taldist því eigi dómhæf, sbr. 88. gr. laga nr.
85/1936, dómur og málsmeðferð þess vegna ómerkt og mál-
inu vísað frá héraðsdómi 207
- A krafðist þess, að með dómi yrði viðurkennd skaðabótaskylda
B vegna tiltekins bifreiðaáreksturs, en fjárhæð dómkröfu
var ekki tiltekin. Krafan var því ekki talin dómtæk, sbr.
88. gr. laga nr. 85/1936, dómur og málsmeðferð þess vegna
ómerkt og málinu vísað frá héraðsdómi 340

- Héraðsdómi í landamerkjamáli var að vísu áfátt um lýsingu málsatvika og rökstuðning, en eigi þótti samt næg ástæða til að ómerkja dóminn af þeim sökum 509
- Af hálfu bæjarsjóðs A var krafizt lögtaks fyrir útsvari, sem lagt hafði verið á h/f F. Áður en málið kom fyrir fógeta, hafði rikisskattaneftnd felld útsvarið niður. Af hálfu F var krafizt frávisunar málsins af þessum sökum, en fógeti hratt þeirri kröfu með úrskurði. Hæstiréttur ómerkti úrskurðinn með þeim rökum, að fógeta hefði borið að synja um framgang lögtaksins, eftir að útsvarið hafði verið felld niður, þar sem það bar ekki undir fógetaðóm að leggja dóm á, hvort rikisskattaneftnd hefði farið að lögum, er hún felldi útsvarið niður 588
- Fyrir Hæstarétti hafði áfrýjandi uppi kröfu um ómerkingu héraðsdóms, reista á því, að héraðsdómari hefði átt að víkja sæti í málinu, þar sem hann hefði eigi mátt líta óhlutdrægt á málavexti. Áfrýjandi færði engin haldbær rök fyrir þessari kröfu, og var henni eigi sinnt 598
- Hjónn K og M áttu í hjónaskilnaðarmáli og var bú þeirra tekið til opinberra skipta. Eiginkonan, K, höfðaði mál gegn M og gerði þá dómkröfu, að tiltekin yfirlýsing M um sölutilboð í fasteign þeirra yrði dæmd ógild og óskuldbindandi fyrir K. Héraðsdómari sagði í dómi sínum, að sakarefnið væri það eitt, hvort M hefði „haft þann ráðstöfunarrétt á félagsbúi þeirra hjóna“, sem fólst í nefndri yfirlýsingu. Fyrir Hæstarétti krafðist K ómerkingar héraðsdóms á þeim grundvelli, að héraðsdómari hefði eigi dæmt fyrrgreinda kröfu sína. Engin rök dómskapaeðlis voru því til fyrirstöðu, að dómur yrði lagður á nefnda kröfu K, og hæfðu hin tilvitnuðu ummæli héraðsdómara því eigi í mark. Ekki þótti samt næg ástæða til að ómerkja héraðsdóminn af þessum sökum, þar sem héraðsdómari hafði eigi vísað kröfu K frá dómi, heldur fjallað um málsástæður þær, sem vörðuðu efni sakar 598
- Stjórnendur verzlunarfyrirtækis, þ. á m. B, voru ákærðir fyrir verðlagsbrot og mál höfðað gegn þeim. B sat á Alþingi, er málið var höfðað, en samþykki þingdeildar var eigi fengið til málshöfðunar samkvæmt 49. gr. stjórnarskrár nr. 33/1944. Héraðsdómur, sem hafði sakfelld B, var því ómerktur og málinu vísað frá dómi, að því er hann varðaði 618
- Héraðsdómari lýsti því í dómi, að hann samþykkti, að kærða G yrði skipaður réttargæzlumaður í opinberu máli. Hins vegar bókaði dómari í þingbók synjun sína um, að tiltekinn héraðsdómslögmaður yrði skipaður til þessa starfa, þar sem slíkt bryti í bága við 85. gr. laga nr. 27/1951. Sakarefni var

- óreiðað með öllu í hinna bókunni ákvörðun dómara og var hún því ómerkt 623
- S** höfðaði mál gegn málfærslumanninum Ó. Voru dómkröfurnar í þremur liðum, endurgreiðslukrafa vegna svonefndra of-
tekinna málfærslulauna í tilteknum dómsmálum, vaxtakrafa og bótakrafa vegna talinnar vanrækslu um innheimtu kröfu. Máltilbúnaði og málflutningi í héraði um allar þessar kröfur var mjög áfátt af hendi S, mjög skorti á lýsingu málavaxta og reifun krafna, og reikningar óglöggir. Málsmeðferðin braut svo mjög í bága við fyrirmæli laga nr. 85/1936 um greiðan og skýran málflutning, að héraðsdómur og málsmeðferð þar voru ómerkt og málinu vísað frá héraðsdómi 641
- Þ** höfðaði mál gegn fjármálaráðherra f. h. ríkissjóðs (R) aðallega til niðurfellingar á stóreignaskatti Þ, en til vara til verulegrar lækkunar hans. Af hálfu R var krafizt frávísunar málsins á þeim grundvelli, að Þ hefði eigi borið skattálagninguna undir ríkisskattaneftnd. Héraðsdómari tók þessa kröfu til greina. Frávísunardómurinn var færður til Hæstaréttar, sem ómerkti hann, þar sem ákvæði 10. gr. laga nr. 44/1957, sbr. 23. gr. reglugerðar nr. 95/1957 þóttu eigi vera málssókninni til fyrirstöðu 700
- Af** hálfu hjúkrunarheimilisins G var krafizt úr hendi hjónanna B og S dvalarkostnaðar vegna móður eiginkonunnar S. Samkvæmt 9. gr. framfærslulaga nr. 80/1947 ber undir yfirvald að ákveða meðlag barna með foreldrum. Slíkur úrskurður var ekki fyrir hendi gagnvart S og var héraðsdómur á hendur henni því ómerktur og málinu vísað frá héraðsdómi, að því er hana snerti. Máltilbúnaði gagnvart B var einnig ábótavant af hendi G. Málavöxtum lítt lýst í stefnu og greinargerð, reikningar óglöggir, aðiljar eigi kvaddir fyrir dóm né heldur bróðir S, sem greitt hafði vistgjald móður sinnar að nokkru. Héraðsdómur var því einnig ómerktur, að því er til B tók, og málinu vísað frá héraðsdómi 775

Ómerking ummæla.

- Orðið „drykkjumaður“, sem viðhaft var um málsaðilja í greinargerð, var ómerkt, þar sem það var ekki nægjanlega réttlætt 122
- Óviðurkvæmileg ummæli í greinargerð í einkamáli ómerkt 194, 634

Opinber mál.

- Skaðabætur dæmdar í opinberu máli 7, 213
- Fundið að því í opinberu máli, að vitni, sem borið hafði mjög ósennilega og andstætt því, er fram var komið, hafði ekki verið einangrað, meðan á rannsókn stóð 40

G, sem var ákærður um ólöglega sölu lyfja, sýknaður af ákæru, þar sem honum hafði eigi á fullnægjandi hátt gefizt kostur á að skýra horf sitt til ákæruatriða	145
Ákvörðun héraðsdóms um sviptingu ökuleyfis til bráðabirgða kærð til Hæstaréttar	163
Fundið að því, að héraðsdómari í opinberu máli hafði utan dóms aflað munnlegra skýrslna um tiltekin atriði, og þær skýrslur eigi staðfestar fyrir dómi	201
Fundið að því, að í opinberu máli út af ölvun við akstur voru lögreglumenn ekki látnir staðfesta vætti sitt fyrir dómi og ákærði ekki samprófaður við vitni	323
Fundið að því, að verjandi í opinberu máli sendi héraðsdómi allmörg utanréttarvottorð, sem síðar voru lögð fram við framhaldspróf, án þess að fyrir hendi væru skilyrði samkvæmt 2. mgr. 102. gr. laga nr. 27/1951	613
Rannsókn hafði farið fram fyrir sakadómi vegna andláts S. Dómsmálaráðuneytið hafði ákveðið, að frekari rannsókn skyldi eigi fram fara. Vátryggingarfélag (T), sem S var líftryggður hjá, kærði þessa ákvörðun til Hæstaréttar. Ákvörðun þessi, sem batt T samkvæmt 2. gr., 20. gr., 42. gr., 74. gr. og 115. gr. laga nr. 27/1951, varð eigi að lögum kærð til Hæstaréttar. Var málinu því vísað frá dómi	633
Í sambandi við viðtæka dómsrannsókn, m. a. vegna ætlaðra brota olíufélags (HÍF) á gjaldeyris- og innflutningslöggjöfinni, fóru fram miklar yfirheyrslur yfir framkvæmdarstjóra HÍF, H. Meðan á rannsókn stóð, lagðist H í sjúkrahús, og varð um tíma eigi fram haldið yfirheyrslum vegna sjúkrahúsvistar hans. Nokkrir læknar töldu, að H væri heilsu sinnar vegna nauðsynlegt að fara til útlanda til lækni meðferðar. Einn læknir, sérfræðingur í geðsjúkdómum, var hins vegar gagnstæðrar skoðunar. Rannsóknardómarar synjuðu með úrskurði H leyfis til að fara af landi brott, bæði með tilliti til þess, hversu alvarleg hin ætluðu brot H væru svo og þess, að ekki væru næg rök fyrir því, að H þyldi ekki hér yfirheyrslur heilsu sinnar vegna	731

Opinberir starfsmenn.

Fjármálaráðuneytið vék tollgæzlumanninum G úr starfi með bréfi 30. marz 1953, og tók frávikning gildi 1. apríl s. á. G höfðaði mál gegn ríkissjóða (R) til heimtu bóta. Sannað var, að G hafði verið með áhrifum áfengis við framkvæmd tollgæzlastarfa að morgni 22. marz 1953. Vætti vitni hnigu og að því, að oftast hafi sézt vín á honum, er hann var á tollverði. Ásakanir um óstundvísi, ólögðmætar fjarvistir og vanrækslu um heimtu tiltekinna skjala þóttu hins vegar ekki sannaðar

- gegn mótmælum G. Honum var ekki gefinn kostur á að skýra mál sitt, áður en frávikning var ráðin. Þótti fyrirvaralaus frávikning ekki á nægum rökum reist, sbr. og 19. gr. þágildandi áfengislaga nr. 33/1935. Var R því dæmt að greiða G nokkrar fébætur, sem með tilliti til hegðunar G og annarra málavaxta voru ákveðnar kr. 20.000.00 122
- Sýslumaður gaf bónda nokkrum, J, fyrirskipun um að slátra öllu fé sínu, og taldi sýslumaður sig gefa skipun þessa að fyrir-mælum landbúnaðarráðuneytis. Af þess hálfu var hins vegar talið, að sýslumaður hefði misskilið umsögn ráðuneytisins. Ríkissjóður var talinn bera fébótaábyrgð vegna þessara fyrir-mæla sýslumanns 135
- H hafði verið settur til að gegna tollgæzlumannsstarfi á Keflavíkurflugvelli 6. desember 1948. Hann fékk ekki skipunarbréf, en starfinu hafði hann gegnt óslitið, þegar honum var vikið úr því án fyrirvara 30. marz 1953. Þar sem H hafði gegnt starfinu svo lengi, setning hans ótímabundin og ekki vegna forfalla annars starfsmanns, þótti hann eiga rétt á þriggja mánaða uppsagnarfresti, nema hann hefði brotið af sér þann rétt. Sakir þær, sem á hann voru bornar, voru ýmist ósannaðar eða svo smávægilegar, að þær gátu ekki réttlætt fyrirvaralaus úppsögn. Voru H því dæmdar 20.000 króna skaðabætur úr ríkissjóði 691

Óréttmætir verzlunarhættir.

- Einkaumboðsmaður (K) og sölufirma (H) fyrir danskt þvottaefni töldu, að Neytendasamtökin í Reykjavík (N) hefðu með viðvörun til almennings í blöðum gegn einhliða notkun þvottaefnisins m. a. brotið gegn 11. gr. laga nr. 84/1933, í einkamáli, sem K og H höfðu gegn N og stjórnarmönnum þeirra, kröfðust þeir þess, að stjórnarmönnum yrði dæmd refsing fyrir brot á nefndu ákvæði. Dómsmálaráðuneytið hafði tilkynnt, eftir að hafa kynnt sér endurrit rannsóknar, að það fyrirskipaði ekki frekari aðgerðir í málinu. Samkvæmt 16. gr. laga nr. 84/1933 sæta brot samkvæmt 11. gr. skilyrtri opinberri ákæru. K og H töldust því ekki réttir aðiljar að refsikröfunni og voru stjórnarmennirnir sýknaðir af henni 168

Orlof.

- Þ, sem átti rétt til 34 daga orlofs vegna starfa síns hjá S, hafði verið sagt upp starfanum með þriggja mánaða uppsagnarfresti. Þ hætti störfum hjá S að vilja hans, þegar tveir mánuðir voru eftir af uppsagnarfrestinum. Þ krafði S um orlofsfé, miðað við 34 daga. S taldi, að Þ, sem naut fulls kaups

áðurnefnda tvo mánuði, hefði þar með notið þess orlofs, sem hún átti rétt til, og riflega það. Talið var, að þessi tími, er uppsagnarfrestur var að líða að lokum og ætla mátti, að Þ hefði einnig þurft að nota til leitar að nýju starfi, væri ekki orlofstími í skilningi laga nr. 16/1943, nema samþykki beggja aðilja kæmi til. Ósannað var, að svo hefði verið, og var krafa Þ því tekin til greina 498

Óskilgetin börn.

Stúlka afsalaði sér með skriflegri yfirlýsingu móðurrétti yfir ófæddu óskilgetnu barni sínu. Yfirlýsingu þessa lét hún afhendi við hjón og eftir fæðingu barnsins afhenti hún þeim barnið. Nokkrum mánuðum síðar vildi stúlkan fá barn sitt aftur, en hjónin höfðu þá ættleitt barnið. Krafa stúlkunnar um afhendingu barnsins og ógildingu ættleiðingarinnar var ekki tekin til greina 49

Prókúruumboð.

Samkvæmt samþykktum samvinnufélagsins B var tilgangur þess sagður vera „að reka verzlun, iðnað og útgerð í því skyni að efla atvinnu til almennra hagsbóta á félagssvæðinu“. N var ráðinn framkvæmdarstjóri félags þessa í desembermánuði 1955 og var prókúruumboð hans auglýst í Lögbirtingablaði 25. janúar 1956. Meðan N var prókúruhafi gerði hann samning f. h. B um leigu á tilteknum bát, eign S, um 3½ mánaðar skeið. Hann undirritaði og f. h. B tryggingarvígla vegna umsamins leigugjalds. Vanskil urðu á greiðslu nokkurra víxlanna, að fjárhæð kr. 43.500.00. Neitaði B að greiða víxlfjárhæðirnar. Talið var, að N hefði, er litið var til tilgangs með starfsemi félagsins, haft umboð til að gera nefndan skipsleigusamning f. h. B. Var B því talið bundið af þessum ráðstöfunum, enda ósannað, að viðsemjandi af hálfu S hefði vitað eða mátt vita, að N hefði skort heimild til að gera skipsleigusamninginn. Var B því dæmt að greiða S víxlfjárhæðirnar 230

Pöntun. Sjá kaup og sala.

Refsingar.

1. Einstök refsiverð verk.

A, sem gerðist sekur um þjófnað, dæmd fangelsisrefsing .. 7, 12, 213
 A, sem gerðist sekur við áfengis- og bifreiðalög, dæmd sektarrefsing 14
 A, sem framdi manndráp af ásettu ráði, dæmd fangelsisrefsing 29

Forstöðumönnum pöntunarfélags, sem brotið höfðu gegn lögum um lyfsölu, dæmd sektarrefsing	145
A, sem brotið hafði gegn lögum um skipulag á fólksflutningum með bifreiðum, dæmd sektarrefsing	201
Mönnum, sem brotið höfðu gegn áfengislögum, dæmd sektarrefsing	238, 323
A, sem gerzt hafði sekur um okur, dæmd sektarrefsing	274, 313, 401
A, sem brotið hafði gegn ákvæðum bifreiðarlaga, dæmd sektarrefsing	323, 743
A, sem hafði brotið gegn ákvæðum húsaleigulaga, dæmd sektarrefsing	330
A, sem með gálausum akstri hafði orðið mannsbani af gáleysi, dæmd sektarrefsing	333, 385, 408
A, sem gerzt hafði sekur um fiskveiðabrot, dæmd sektarrefsing	376, 464, 493, 584, 604, 613
A, sem brotið hafði gegn verðlagsákvæðum, dæmd sektarrefsing	625

2. Ákvörðun refsingar.

Refsing ákveðin með tilliti til 77. gr. hegningarlaga nr. 19/1940	7, 213
A hafði gerzt sekur um að aka bifreið undir áhrifum áfengis á tíma, þegar bifreiðalög nr. 23/1941 og umferðarlög nr. 24/1941 voru í gildi. Mál hans var hins vegar dæmt eftir gildistöku umferðarlaga nr. 26/1958, en þyngri viðurlög fyrir brot þetta samkvæmt þeim lögum komu ekki til greina, sbr. 2. gr. laga nr. 19/1940	14
Refsing ákveðin með hliðsjón af 72. gr. hegningarlaga nr. 19/1940	213

3. Einstakar refsitengundir og önnur viðurlög.

a. Sekt dæmd og varðhald sem vararefsing:

Fjárhæð sektar kr.	1.000.00.	Varðhald 6 daga	14
— — —	5.000.00.	— 30 —	40, 613
— — —	600.00.	— 3 —	145
— — —	1.000.00.	— 5 —	201, 743
— — —	6.600.00.	— 45 —	238
— — —	7.125.00.	— 60 —	238
— — —	17.000.00.	— 75 —	238
— — —	4.000.00.	— 30 —	238
— — —	29.100.00.	— 130 —	238
— — —	32.850.00.	— 150 —	238
— — —	27.525.00.	— 120 —	238
— — —	570.000.00.	— 1 ár (l. 73/1933)	274
— — —	191.625.00.	— 8 mán. (l. 73/1933)	313
— — —	3.000.00.	— 15 daga	323

—	—	—	10.000.00.	—	50	—		330
—	—	—	1.500.00.	—	8	—		333, 743
—	—	—	100.000.00.	—	8	mán.	376, 464, 584,	604
—	—	—	7.000.00.	—	45	daga		385
—	—	—	60.000.00.	—	4	mán.	(1.73/1933)	401
—	—	—	4.000.00.	—	20	daga		408
—	—	—	15.000.00.	—	12	—		625
—	—	—	500.00.	—	2	—		634
b.	Fangelsi dæmt		7, 12, 29,	213				
c.	Upptaka eignar dæmd		376, 464, 493, 584, 604	613				
d.	Svipting réttinda samkvæmt 3. mgr. 68. gr. hegningar- laga		7, 12, 29,	213				
e.	Svipting ökuleyfis		14, 40, 323, 333,	385				
f.	Ómerking ummæla		122,	194				

Réttargæsla.

Í máli milli K og M, er K höfðaði til ógildingar á tilboði M til þeirra P og R, var P og R stefnt til réttargæslu og var sótt þing af þeirra hálfu. M var sýknaður af kröfum K, og var P og R dæmdur málskostnaður úr hendi K fyrir Hæstarétti		598
Héraðsdómari lýsti því í dómi, að hann samþykkti, að kærða G yrði skipaður réttargæzlumaður í opinberu máli. Hins vegar bókaði dómariinn í þingbók synjun sína um, að tiltekinn héraðsdómslögmaður yrði skipaður til þessa starfa, þar sem slíkt bryti í bága við 85. gr. laga nr. 27/1951. Sakar efni var óreifað með öllu í hinni bókuðu ákvörðun dómara og var hún því ómerkt, en í dómi Hæstaréttar var tekið fram, að hún væri rétt að efni til		623

Réttarfarssektir og vitur.

Fundið var að því í opinberu máli, að vitni, sem hafði borið mjög ósennilega og andstætt því, sem fram var komið, hafði ekki verið einangrað, meðan á rannsókn stóð		40
Fundið að því, að héraðsdómari í opinberu máli hafði utan dóms aflað munnlegra skýrslna um tiltekin atriði og þær skýrslur eigi staðfestar fyrir dómi		201
Fundið að því, að í opinberu máli út af ölvun við akstur voru lög- reglumenn ekki látnir staðfesta vætti sitt fyrir dómi og ákærði ekki samprófaður við vitni		323
Fundið að því, að fógeti hafði ekki kveðið upp sjálfstæðan úrskurð, sbr. 190. gr. laga nr. 85/1936, út af ágreiningi um tryggingu í kyrrsetningarmáli		363
Fundið að því, að í dómi í landamerkjamáli var ekki kveðið á um þóknun og ferðakostnað dómenda í héraði í samræmi		

við ákvæði 9. gr. laga nr. 41/1919	509
Vítt var tilefnislaus kæra máls til Hæstaréttar 530, 532, 534, 537, 539	
Fundið að því, að verjandi í opinberu máli sendi héraðsdómi allmörg utanréttarvottorð, sem síðan voru lögð fram við framhaldspróf, án þess að fyrir hendi væru skilyrði sam- kvæmt 2. mgr. 102. gr. laga nr. 27/1951	613
Vítt ósæmileg ummæli í dómsskjali	623, 657
Hæstaréttarlögmaður sektaður fyrir ósæmileg ummæli í grein- argerð og ummælin ómerkt	634

Sakhæfi.

G, sem myrti unnustu sína, var sendur til geðrannsóknar hjá lækni. G var talinn sakhæfur	29
---	----

Saknæmi.

G myrti unnustu sína. Ljóst þótti, að G hefði framið verknaðinn af ásettu ráði og að nokkru leyti fyrirhugað	29
---	----

Sératkvæði.

Tveir dómenda Hæstaréttar greiða sératkvæði í opinberu máli út af akstri bifreiðar	20
Hæstaréttardómari greiðir sératkvæði í máli út af ættleið- ingu barns	49
Tveir dómenda Hæstaréttar greiða sératkvæði í skaðabóta- máli	79, 671, 684
Hæstaréttardómari greiðir sératkvæði í skaðabótamáli 92, 719, 793	
Hæstaréttardómari greiðir sératkvæði um kærumálskostnað ..	217
Tveir hæstaréttardómarar greiða sératkvæði um málsvarnar- laun verjanda í Hæstarétti	238
Tveir hæstaréttardómarar greiða hvor sitt sératkvæði í skaða- bótamáli	348
Hæstaréttardómari greiðir sératkvæði í kærumáli út af ákvörð- un um tryggingu vegna kyrrsetningarbeiðni	363
Hæstaréttardómari greiðir sératkvæði um málflutningslaun í opinberu máli út af fiskveiðibroti	376
Tveir hæstaréttardómarar greiða sératkvæði í opinberu máli út af bifreiðarslysi	385
Hæstaréttardómari greiðir sératkvæði í útsvarsmáli	430
Tveir hæstaréttardómarar greiða sératkvæði í máli um endur- greiðslukröfu	457
Hæstaréttardómari greiðir sératkvæði í máli um orlofsfé	498
Tveir hæstaréttardómarar greiða sératkvæði í máli til svipt- ingar sjálfræðis	564
Dómandi í Hæstarétti greiðir sératkvæði í máli út af stór- eignaskatti	759

Sérleyfi til fólksflutninga.

Framkvæmdarstjóri verzlunarfélags í Vík í Mýrdal (R) var kærður fyrir að hafa sumarið 1957 á vegum nefnds félags haft með höndum fólksflutninga á leiðinni milli Víkur og Reykjavíkur með tiltekinni vörubifreið, sem hafði rúm fyrir 12 farþega, án þess að hafa sérleyfi til slíkra fólksflutninga, svo og fyrir að hafa látið taka fargjald af farþegum, sem ekið var stuttan spöl á nefndri leið. Sannað var, að fólksflutningum hafði verið haldið uppi með nefndri bifreið á framangreindri leið sumarið 1957. Hins vegar var ósannað, að þeir farþegar hefðu greitt fargjald. Ákvæði 1. gr. laga nr. 42/1956 þóttu eigi örugglega verða skilin svo, að slíkir flutningar án endurgjalds og ekki í atvinnuskyni væru refsiverðir samkvæmt nefndum lögum, og var R því sýknaður af þeirri ákæru. Hins vegar þótti R, með því að láta taka fargjald nokkrum sinnum af farþegum, sem ferðuðust stuttan spöl með nefndri bifreið, hafa brotið gegn framangreindu lagaákvæði, sbr. 1. og 8. gr. reglugerðar nr. 82/1956. Var R dæmd 1000 króna sektarrefsing . . 201

Sjálfræði.

Mál var höfðað fyrir sakadómi Reykjavíkur gegn konunni O til sviptingar sjálfræðis. Með margs háttar gögnum þótti sannað, að um slíka ofnautn áfengis væri að ræða hjá henni, að hún var svipt sjálfræði samkvæmt 5. gr. laga nr. 95/1947 564

Sjó- og verzlunardómur.

Mál til heimtu skaðabóta vegna ætlaðs tjóns af aðvörun neytendasamtaka gegn notkun tiltekins þvottaefnis 168
Mál til heimtu verzlunarskuldar 445, 523

*Skaðabætur.**a) Vegna vanefnda á samningi.*

Í ágústmánuði 1949 keypti Þ húseign í Reykjavík af P. Skömmu síðar fluttist Þ í húsið. Eftir um það bil ár kom í ljós, að hurðir tóku að festast í körmum og endurtók það sig aftur, þótt hefлаð væri af hurðunum. Við nánari athugun kom í ljós, að grunnur hússins var að síga og springa. Þ fékk nú dómkvadda tvo sérfróða menn til að segja álit sitt á skemmdunum svo og meta til fjár tjón Þ vegna gallanna. Þeir töldu lélegar undirstöður hússins valda skemmdunum og kostnaður af viðgerð mundi nema kr. 53.980.00, auk 5000 króna tjóns Þ vegna óþæginda og leigutaps. Yfirmatsmenn staðfestu undirmatsgerðina. Þ höfðaði mál gegn P og byggingarmeistarann S til heimtu bóta. Með héraðs-

dómi í október 1956 voru Þ dæmdar 55.000 króna bætur. Í febrúar 1957 lét Þ gera fjárnám í húseign P til tryggingar dæmdum fjárhæðum. P og S áfrýjuðu málinu til Hæstaréttar og Þ gagnáfrýjaði. Er málið var flutt og dæmt í Hæstarétti í febrúar 1959, lágu fyrir ný gögn, sem sýndu, að gallarnir á húsinu voru mun meiri en matsmenn höfðu talið og viðgerðarkostnaður þannig hærri. Talið var, að P, sem reisti húsið, bæri fébótaábyrgð á tjóni Þ vegna þessara galla á húsinu við sölu þess. Á teikningu af húsinu, sem afhent var byggingarfulltrúa, hafði S ritað nafn sitt sem múrarameistari, sbr. byggingarsamþykkt fyrir Reykjavík nr. 43/1924. Samkvæmt þeim ákvæðum var S talinn hafa tekið á sig skyldu til að sjá um að tilhlýðilega væri gengið frá undirstöðum og gólfi hússins. Nú var viðurkennt, að S hafði aldrei komið á staðinn, meðan húsið var í smíðum, og ekkert eftirlit haft með verkinu né sagt fyrir um það. Vegna þessarar stórfelldu vanrækslu var S og talinn skaðabótaskyldur gagnvart Þ in solidum með P. Ákvörðun hér-
aðsdóms um fjárhæð bóta var staðfest, enda þótti fram-
kvæmd áðurgreinds fjárnáms ekki verða samrýmd gagn-
áfrýjun Þ til hækkunar dæmdra bóta, en hins vegar var
ekki talin ástæða til lækkunar þeirra 105

Fjármálaráðuneytið vék tollgæzlumanninum G úr starfi með bréfi 30. marz 1953, og tók frávikning gildi 1. apríl s. á. Var honum ekki veittur kostur á að skýra mál sitt, áður en frávikning var ráðin. G höfðaði mál gegn ríkissjóði (R) til heimtu bóta. Sannað var, að G hafði verið með áhrifum áfengis við framkvæmd tollgæzlastarfa að morgni 22. marz 1953. Vætti vitna hnigu og að því, að oftast hafi sézt vín á honum, er hann var á tollverði. Ásakanir um óstundvísí, ólögsmætar fjarvistir og vanræksla um heimtu tiltekinna skjala þóttu hins vegar ekki sannaðar gegn andmælum hans. Eins og á stóð, þótti fyrirvaralaus frávikning samt eigi á nægum rökum reist, sbr. og 19. gr. þágildandi áfengis-
laga nr. 33/1935, og var R því dæmt að greiða G nokkrar fébætur, sem með tilliti til hegðunar G og annarra mála-
vaxta þóttu hæfilega ákveðnar kr. 20.000.00 122

D höfðaði mál gegn P til að fá rift kaupum aðilja um tiltekna fasteign svo og til greiðslu 76.000 króna skaðabóta. Af hálfu P var engin afstaða tekin til krafna D. Leitt var í ljós, að P hafði ekki innt neinar greiðslur af hendi sem kaupandi samkvæmt samningi aðilja, og þótti hann því hafa vanefnt samninginn svo verulega, að riftunarkrafa D var tekin til greina. Er lítið var til þess, að húseignin var D arðlaus vegna vanefnda P um nokkurn tíma svo og þess,

er vitað var um söluverð, venjulega vaxtahæð, skattgreiðslur, önnur útgjöld af slíkri fasteign og til annarra málsatvika, voru D einnig dæmdar 15.000 króna skaðabætur úr hendi P vegna vanefndanna 594

H hafði verið settur til að gegna tollgæzlumannsstarfi á Keflavíkurlflugvelli 6. desember 1948. Hann fékk ekki skipunarbréf, en starfinu hafði hann gegnt óslitið, þegar honum var vikið úr því án fyrirvara 30. marz 1953. Þar sem H hafði gegnt starfinu svo lengi, setning hans ótímabundin og ekki vegna forfalla annars starfsmanns, þótti hann eiga rétt á þriggja mánaðar uppsagnarfresti, nema hann hefði brotið þann rétt af sér. Sakir þær, sem á hann voru bornar, voru ýmist ósannaðar eða svo smávægilegar, að þær gátu ekki réttlætt fyrirvaralausa uppsögn. Voru H því dæmdar 20.000 krónua skaðabætur úr ríkissjóði 691

Með ráðningarsamningi 3. febrúar 1945 réðst A í þjónustu L sem trésmiður um sex mánaða skeið frá 1. marz s. á. að telja. A hélt áfram störfum hjá L að ráðningartíma loknum með sömu launakjörum og áður, og jafnframt var honum falin stjórn annarra trésmiða í vinnustofu L, þó svo, að verkfræðingar og birgðavörður L sögðu fyrir um, hvaða verk skyldu unnin á hverjum tíma. Hælt svo, unz A var sagt upp starfi 2. marz 1953, miðað við 1. apríl s. á. Talið var, að A ætti rétt á þriggja mánaða uppsagnarfresti, eins og starfi hans var háttað. Voru honum því dæmdar rúmlega 7700 króna bætur úr hendi L 752

A keypti bílskúr með lóðarréttindum, innréttaðan sem íbúðarhúsnæði til bráðabirgða. A höfðaði mál gegn seljandanum B, aðallega til riftunar á kaupunum, en til vara til greiðslu skaðabóta vegna ætlaðra vanefnda B. Með héraðsdómi var B sýknaður af riftunarkröfunni og fyrir Hæstarétti krafðist A einungis skaðabóta vegna nefndra skipta aðilja. B hafði að vísu lofað að greiða A kostnað af byggingarleyfi og teikningum nýs húss, en þar sem A lét eigi gera hústeikningu né leysti til sín byggingarleyfi, var fjárfrafa eigi talin hafa stofnast vegna þessa loforðs B, sem var því sýknaður af tiltekinni fjárkröfu af því tilefni. Hins vegar var B dæmt að greiða A kr. 11.000.00 vegna leyndra galla, sem talið var, að hann hefði mátt treysta, að eigi væru fyrir hendi, svo og kr. 10.000.00 vegna óþæginda, sem stöfuðu af vanefnd B um að framkvæma viðgerðir á húsinu 793

b) utan samninga.

J, sem hafði stolið peningum frá S og skemmt peningaskáp

- hans, dæmdur til að greiða honum skaðabætur í opinberu máli gegn J 7
- Bandarískur ríkisborgari, W, var handtekinn af íslenskum lög-reglumönnum á heimili sínu í Reykjavík síðari hluta dags. Hafði fulltrúi sakadómara í Reykjavík gefið lögreglumönn-unum þessa fyrirskipan eftir beiðni eiginkonu W og viðtal við lögreglustjóran á Keflavíkurflugvelli, en aðiljar þessir lýstu W hættulega geðsjúkan. W var fyrst fluttur í fanga-geymslu lögreglunnar í Reykjavík, en skömmu síðar til geð-veikrasjúkrahússins að Kleppi. W mótmælti aðgerðum þess-um og krafðist þess að fá að hafa samband við bandaríska sendiráðið í Reykjavík. Þessu var ekki sinnt. Hann var síð-an látinn dveljast í sjúkrahverbergi ásamt mörgum geð-veikum mönnum þar til næsta morgun, er yfirlæknir sjúkra-hússins lét hann fara, þar sem hann taldi enga ástæðu til innilokunar W á sjúkrahúsinu. W höfðaði mál gegn ríkis-sjóði (R) til greiðslu skaðabóta vegna þessara aðgerða. Að vísu þótti sýnt, að W væri haldinn alvarlegum skap-brestum, en hins vegar með öllu ósannað, að hann hefði verið svo hættulegur umhverfi sínu, að þörf hefði verið framangreindra róttækra aðgerða. Handtaka hans og inni-lokun á geðsjúkrahúsi töldust því vera mistök af hálfu opinberra starfsmanna, er R bæri fábótaábyrgð á, sbr. 151. gr. laga nr. 27/1951. Voru W dæmdar 15.000 króna skaðbætur úr hendi R 65
- Í vorleysingum hafði myndast geil í þjóðveg í Vatnsdal í Húna-vatnssýslu. Starfsmenn vegagerðar ríkisins höfðu fram-kvæmt bráðabirgðaviðgerð á skemmdunum, en þrátt fyrir hana var enn talsverð dæld í veginum í byrjun júlí-mánaðar s. á., er bifreið J ók eftir veginum og lenti í dældinni með þeim afleiðingum, að hún skemmdist talsvert. Það var talin vanræksla af hálfu vegagerðar ríkisins að setja ekki hættumerki við dældina og það því fremur, að vegurinn var beinn og greiður beggja vegna. Hins vegar þótti ökumaður bifreiðar J hafa ekið of hratt og óvarlega, og var ríkissjóði því einungis dæmt að greiða J helming þess tjóns, sem af þessu leiddi, en það var viðgerðarkostnað-ur og tjón vegna afnotamissis bifreiðarinnar 79
- Sumarið 1953 var Þ ráðinn til starfa við byggingu héraðssjúkra-húss í H-sýslu. Var honum fengin stjórn hjólvindu, sem var látin lyfta tunnu með steypu, en hjólvindan var knúin benzín-vél. Hinn 21. júlí 1953, er Þ var búinn að vinna við vélina nokkuð á annan mánuð, varð hann þess var, er vélin var í gangi, að losnað hafði bolti í vélinni. Þ hugðist nú gera við bilun þessa, en stöðvaði þó eigi vélina, og fór í því skyni

með hönd sína, klædda vettlingi, svo nálægt hjólum og reimum, að hendin festist undir reim á tannhjól og tættust þrír miðfingur handarinnar svo, að taka varð tvo þeirra alveg af og hinn þriðja að mestu. Hlaut Þ af þessu örorku, sem metin var 34%. Engar hlífar voru á keðjureimum framan-greindrar vélar, en slíkar hlífar, að ofan og til hliðar, voru nauðsynlegar, enda lögmæltar, sbr. 18. gr. laga nr. 23/1952. Slysið þótti að nokkru verða rakið til þessa skorts á öryggis-búnaði og fébótaábyrgð að því leyti lögð á sýslusjóð H-sýslu, sem var óvæfengdur aðili málsins. Á hinn bóginn var Þ talinn hafa sýnt mikla ógætni, með því að reyna að gera við vélina, meðan hún var í gangi og á þann hátt sem lýst var. Var Þ því talinn eiga að bera % hluta tjóns síns sjálfur, en sýslusjóði H-sýslu var dæmt að greiða honum % hluta þess. Orkutjón Þ var talið nema kr. 125.000.00 og bætur fyrir þjáningar og lýti voru metnar á kr. 35.000.00 92

Um mánaðamótin september-október 1951 kom upp torkenni-legur sjúkdómur í fé bóndans J. Skýrði J þegar sýslumanni sínum frá þessu, og lét sýslumaður því næst dýralækni skoða kindurnar. Að skoðun lokinni, 6. október, tilkynnti sýslumaður J, að fé hans væri frá og með þeim degi í sóttkví. Málið var síðan til athugunar hjá sauðfjársjúkdómanefnd, yfirdýralækni og landbúnaðarráðuneyti, og sýktir líkams-hlutar af fénu voru sendir til rannsóknar. Leið svo tíminn, án þess að nokkuð væri aðhafzt, en J leitaði hvað eftir annað svars hjá sýslumanni um, hvað gera ætti með féð. Um mánaðamótin október-nóvember tjáði sýslumaður svo J, að skera ætti allt féð niður, og var sá niðurskurður framkvæmdur 3. nóvember s. á. Sýslumaður taldi sig hafa gefið skipun þessa samkvæmt fyrirmælum ráðuneytisins, en af hálfu þess var staðhæft, að hér væri um misskilning að ræða hjá sýslumanni. J krafðist bóta úr ríkissjóði (R) fyrir missi fjárins, en nefndur sjúkdómur var að áliti sérfræðinga vægur og hættulitill. Féllst R á að greiða J alls kr. 25.038.00 fyrir féð, en J taldi það eigi nægar bætur og höfðaði því mál gegn R til greiðslu frekari bóta. Talið var, að R bæri ábyrgð á fyrirskipun sýslumanns og væri því skylt að bæta J tjón hans vegna niðurskurðarins, þ. e. niðurskurðar á 132 kindum. Þótti bera við það að miða, að J hefði haldið áfram sauðfjárbúskap, ef ekki hefði komið til niðurskurðar, og að J hefði, eins fljótt og kostur var á, komið sér upp nýjum fjárstofni fyrir niðurlagsverðið, kr. 38.413.23. Einnig þótti J eiga rétt til bóta fyrir afurðatjón um nokkurn tíma. Þóttu nefndar viðbótarbætur hæfilega ákveðnar 32.908.77, auk

- bóta vegna kostnaðar af sóttkví, kr. 2000.00, og kr. 3000.00 vegna fyrirhafnar við samningaumleitanir 135
- Í nóvembermánuði 1953 birtu Neytendasamtökin í Reykjavík (N) í dagblöðum bæjarins viðvörun til almennings við einhliða notkun danska þvottaefnisins Hvile Vask, sem var á boðstólum hér á landi. Var sérstaklega talið, að í þvottaefninu væri óhæfilega mikið bleikiefni, sem gæti valdið óeðlilega miklu sliti á þvotti. Einkaumboðsmaður hins danska framleiðanda hér á landi (K) svo og hið danska sölufirma (H) töldu framangreinda viðvörun óréttmæta, en hún hefði dregið úr sölu þvottaefnisins hér á landi og bakað sér fjártjón. Sóttu þeir því N og einstaka stjórnarmenn m. a. til greiðslu skaðabóta af þessum sökum. Með margs konar álitstærðum sérfróðra aðilja taldist sannað, að bleikiefni í þvottaefni þessu væri óhæfilega mikið. Þóttu því eigi efni til að dæma fébætur á hendur N og nefndum stjórnarmönnum þeirra fyrir framangreinda viðvörun til almennings 168
- A, sem stolið hafði kuldaúlpum frá B og D, dæmdur til að greiða þeim skaðabætur í opinberu máli gegn A 213
- Í byrjun september 1953 lá norskt flutningaskip í Keflavíkurhöfn og losaði sementsfarm til Kaupfélags Suðurnesja (K). Að morgni 7. september var unnið að því að losa III. lest skipsins. Sementspokunum var staflað á fleka niðri í lestinni, en flekarnir því næst dregnir upp með togvindum. Þennan morgun voru fjórir menn sendir til vinnu í lest þessari, J, 56 ára, og þrír unglingar, og komu þeir sér saman um að haga störfum svo, að tveir og tveir ynnu við hvern fleka í stað fjögurra eins og venja var. Sementspokarnir voru í stöflum, en þeim megin, sem J hóf vinnu sína, var lág pokaröð fyrir framan aðalstæðuna, og byrjaði J og piltur sá, er með honum var, að taka poka úr fremri röðinni. Eftir skamma stund hrundi aðalstæðan yfir J og hlaut hann af brot á efri enda vinstri lærleggs. J höfðaði mál til heimtu skaðabóta úr hendi K. Talið var, að verkstjóra K hefði borið að athuga, hvernig umhorfs var í lestinni, áður en nefndir menn voru sendir til starfa, gera nauðsynlegar varðarráðstafanir og segja fyrir um, hvernig haga skyldi vinnunni. Taldist nægjanlega sannað, að verkstjórinn hefði lát-ið þetta undir höfuð leggjast, enda bar og að meta sönn-unaratriði K í óhag, þar sem hann hlutaðist ekki til um rannsókna á atvikum að slysinu samkvæmt 26. gr. laga nr. 23/1952. Var K því talinn skaðabótaskyldur að ½ hlutum vegna slyssins, en J hins vegar látinn bera ½ hluta tjóns síns sjálfur, þar sem óvarlegt þótti, að hann skyldi byrja að

taka sementspokana fyrir framan hina háu aðalstæðu. J hlaut 25% varanlega örorku vegna slyssins. Tjón hans vegna örorku og atvinnumissis þótti nema kr. 80.000.00, vegna þjáninga og lýta kr. 20.000.00 og læknskostnaðar kr. 1000.00. Var K dæmt að greiða J $\frac{1}{2}$ hluta fjárhæða þessara, þ. e. kr. 80.800.00 348

Síðari hluta dags 29. nóvember 1954 var 21 árs gamall ókvæntur, barnlaus maður, G, á ferð á reiðhjóli frá Reykjavíkurflugvelli austur Njarðargötu. Reiðhjólið var ljóslaust. Bifreið, eign B, var ekið á eftir G í sömu átt og skipti engum togum, að G varð fyrir bifreiðinni með þeim afleiðingum, að hann lézt skömmu síðar. Foreldrar G, J, 68 ára og K, 63 ára, kröfðu B bóta vegna andláts G. Talið var, að ökumaður bifreiðar B hefði ekið óhæfilega hratt og óvarlega eftir atvikum og bæri B því fébótaábyrgð á slysinu samkvæmt 35. gr. laga nr. 23/1941. Á hinn bóginn þótti slysið og að nokkru verða rakið til þess gáleysis G að vera á ferð á ljóslausu reiðhjóli, eftir að dimmt var orðið. Með tilliti til þess var B dæmt að bæta $\frac{1}{2}$ hluta tjónsins. J og K, sem ráku búskap í vist, áttu 8 börn og var G næstýngstur barnanna. G og annar bróðir hans höfðu unnið á búi foreldra sinna, en auk þess utan heimilis, er aðstæður leyfðu. Voru tekjur G utan heimilis tæpar 13 þúsund krónur árið 1952 og tæpar 15 þúsund krónur árið 1953. Hrein eign hans í árslok 1953 nam tæpum 22 þúsundum króna. Taldar voru nægar líkur fyrir því, að G hefði framfært foreldra sína a. m. k. að nokkru leyti, ef honum hefði enzt líf. Með hliðsjón af hreinni eign G, sem ætla mátti að hafi runnið til foreldra hans, framangreindri sakarskiptingu og bótum frá Tryggingastofnun ríkisins, kr. 9400.00, þóttu dánarbætur úr hendi B hæfilega ákveðnar kr. 25.000.00. Auk þess var B dæmt að greiða J og K $\frac{1}{2}$ hluta útfararkostnaðar og kostnaðar af útreikningi dánarbóta 367

Varnarliðsbifreið var ekið aftan á íslenzka fólksflutningsbifreið á Keflavíkurflugvelli. Skemmdist bifreiðin mjög og nokkrir farþegar, er sátu aftast í henni, slösuðust, þ. á m. J, 37 ára gömul ekkja. Hlaut hún heilahristing og brot á báðum fótum auk smærri áverka. Dvaldist hún rúma 13 mánuði á sjúkrahúsi. J höfðaði mál gegn fjármálaráðherra f. h. ríkissjóðs (R) til heimtu bóta, sbr. lög nr. 110/1951. Af hálfu R var viðurkennd óskoruð fébótaábyrgð vegna slyssins. Engum andmælum var heldur hreyft gegn fjórum liðum í dómkröfum, þ. e. vegna læknskostnaðar, fatatjóns, örorkumats og útreiknings örorkubóta, samtals kr. 2080.00. Atvinnutjónsbætur til J, sem hlaut 18% varanlega örorku af slysinu, voru

- ákveðnar kr. 100.000.00 og bætur fyrir þjáningar og lýti kr. 30.000.00 423
- Í beinamjölsværksmiðju h/f FL var mjölkvörn. Á kvörnninni var keilulaga trekt og í trektinni rafknúin vifta, sem þyrlaði mjölinu niður trektina. Rofi var 3—4 m frá trektinni. Eitt sinn stíflaðist mjöltrektin, og fór þá A, sem vann í verk-smiðjunni, þar að og hugðist laga stífluna. Við þær aðgerðir tók hann eigi rafstraum af viftunni, heldur fór með vinstri handlegg svo langt upp í mjöltrektina, að fjórir finger vinstri handar urðu fyrir viftunni og sködduðust fingurnir. Hlaut A af 20% varanlega örorku. Hann höfðaði mál gegn h/f FL til greiðslu skaðabóta vegna slyssins. Félagið var sýknað af kröfum A. Þótti hvorki forráðamönnum né verk-stjóra h/f FL verða, eins og á stóð, gefin sök á slysinu, enda skipti eigi máli, þótt fyrrnefndur rofi væri eigi á sjálfri trektinni 473
- Tveir bandarískir varnarliðsmenn veittust með margs konar ósæmilegu atferli að 17 ára afgreiðslustúlku, U, á bifreiða-stöð Keflavíkur. Ekki beittu þeir hana þó neinu líkamlegu ofbeldi. U hlaut af þessum atgangi geðrænt áfall, m. a. varð hún sjúklega hræðslugjörn. Var ríkissjóði samkvæmt lög-um nr. 110/1951 dæmt að greiða U skaðabætur af þessum sökum kr. 20.000.00 vegna heilsutjóns og kr. 650.00 vegna fyrirhafnar og útlagðs kostnaðar 662
- Fimm manns, þ. á m. stúlkan G, tóku bifreið á leigu janúarkvöld eitt 1957, og var ekið um götur Reykjavíkur og nágrenni hennar. G og annar farþegi sátu í framsæti hjá bifreiðar-stjóra og eiganda bifreiðarinnar, J. Farþegi þessi hélt á tveim kössum með flugeldum, sem áformað var að skjóta utan við bæinn. Farþegar reyktu allir og sumir voru undir áfengisáhrifum. Skyndilega kviknaði í flugeldunum og varð bifreiðin þegar alelda. Farþegar og J björguðust úr bif-reiðinni ómeiddir, að undantekinni G, sem hlaut allmikil brunasár. G höfðaði mál gegn J til greiðslu skaðabóta fyrir vinnutjón, sjúkrakostnað, fataspjöll, þjáningar og lýti, samtals rúmar 20.000 króna. Talið var, að slysið yrði ekki rakið til notkunar bifreiðar í skilningi 34. gr. bif-reiðalaga nr. 23/1941. Íkviknunarinn þótti verða rakin til reyk-inga farþeganna, sem voru allir fulltíða og máttu sjá, að mjög hættulegt var að reykja nálægt þeim. Ekki þótti verða talið, að flutningur þeirra í bifreiðinni væri svo varasamur, að J hefði átt að banna hann, enda flugeldarnir í lokuðum umbúðum. Að visu hefði það verið ámælisvert af J að láta viðgangast reykingar í bifreiðinni, eins og á stóð, en með tilliti til allra málavaxta væri þó eigi næg ástæða til að

fella skaðabótaábyrgð á J af þeim sökum. J var því sýknaður af kröfum G. 671

Þ, 69 ára gamall, var starfsmaður hjá varnarliðinu á Keflavíkurflugvelli. Í nóvember 1957 um kl. 17 var hann ásamt fleiri starfsmönnum fluttur í bifreið að skála, þar sem var mötuneyti starfsmanna á vellinum. Að þessu sinni staðnæmdest bifreiðin við bakhlíð skálans, og gekk Þ síðan áleiðis að anddyri hans gegnum húsasund, sem var óupp lýst. Í sundinu lá staur, til að gefa bifreiðastjórum til kynna, að þeir skyldu eigi aka umundið. Hnaut Þ um staur þennan og hlaut talsverð meiðsli af. Þ höfðaði mál gegn ríkissjóði (R), sbr. lög nr. 110/1951, til heimtu skaðabóta. Hinn bandaríski vinnuveitandi Þ lét leggja nefndan staur í framangreint sund, og var staurinn ekki litaður þannig, að hann væri auðkenndur frá jarðveginum. Húsaundið var óupplýst, og verkamönnum virðist ekki hafa verið skýrt frá farartálma þessum. Vinnuveitandinn vanrækti og að tilkynna slysið samkvæmt 26. gr. laga nr. 23/1952, og varð rannsókn á orsökum slyssins þess vegna ekki eins rækileg og skyldi. Þ taldist hins vegar ekki hafa gætt nægilegrar varúðar, og var R því dæmt að greiða honum tjón hans að hálfu, þ. e. atvinnutjón, kr. 30.000.00, og bætur fyrir þjáningar, kr. 6000.00, eða kr. 18.000.00 .. 684

Níu ára gömlum dreng (J) var að beiðni foreldra og fyrir milligöngu barnaverndarnefndar komið til vistar á hæli, sem ríkissjóður rekur fyrir vangæfa drengi. Eftir um mánaðardvöl á hælínu varð það slys, að annar drengur þar skaut ör af boga og lenti örin í auga J með þeim afleiðingum, að síðar varð að taka augað. Hlaut J af þessu 25% varanlega örorku. Faðir J höfðaði mál fyrir hans hönd gegn ríkissjóði (R) til greiðslu skaðabóta. Að fengnu áliði lækna og Læknaráðs var ekki talið sannað, að örkuml J yrðu rakin til ófullnægjandi eða seinna læknismeðferðar, er forstöðumenn hælísins ættu sök á. Hins vegar þótti ljóst, að gæzla örvabogans hefði verið með öllu ófullnægjandi af hendi stjórnarmanna hælísins, og þá sérstaklega, þar sem óstýrilátir drengir áttu þarna dvöl. Að því athuguðu og þar sem foreldrar drengjanna, sem komið var þangað til dvalar, áttu að mega treysta því, að fullnægjandi ráðstafanir væru gerðar um öryggi þeirra, var fébótaábyrgð vegna slyssins lögð óskipt á R. Voru örorkubætur til J ákveðnar kr. 90.000.00, bætur fyrir þjáningar og lýti kr. 25.000.00, auk þess sem R var dæmt að greiða útlagðan kostnað, kr. 800.00 719

Tvær bifreiðar rákust á á gatnamótum í Reykjavík. Bifreið Þ

- var ekið með ofsalegum hraða að gatnamótunum og hafði hin bifreiðin, eign G, tendrað stefnuljós til merkis um fyrirhugaða beygju, þegar bifreið Þ átti a. m. k. 200 metra ófarna að gatnamótunum. Engu að síður hélt bifreið Þ áfram með óbreyttum hraða, þar til árekstur varð. Var ökumaður bifreiðar Þ talinn eiga alla sök á árekstrinum og Þ því dæmt að greiða G viðgerðarkostnað og bætur fyrir afnotamissi bifreiðarinnar, tæpar 5000 krónur 738
- Hinn 2. ágúst 1949 var flugmaðurinn S að kenna flugnemanum K svonefnt blindflug. Eftir að K hafði gert ýmsar æfingar í þessu skyni, sagði S honum að rétta flugvélina úr hallandi stöðu, er hún var í. K tókst þetta ekki og tók S þá við stjórn flugvélarinnar, en fékk þó ekki að gert. Fór svo, að flugvélin skall í sjóinn og geryðilagðist, en S og K björguðust. Eigendur flugvélarinnar höfðuðu mál gegn S til heimtu bóta fyrir missi flugvélarinnar. Þær líkur þóttu vera fyrir því, að bilun á jafnvægisstjórnstækjum flugvélarinnar hefðu valdið slysinu, að það var lagt til grundvallar í málinu. Dómkvaddir sérfróðir menn töldu, að óhugsandi væri við þær aðstæður að framkvæma lendingu á slíkri flugvél. S var því sýknaður af skaðabótakröfu eigendanna, enda varð eigi talið, að S hefði tekið flugvélina í heimildarleysi 780

Skattar og gjöld.

a) Til bæjar- og sveitarfélaga.

- Arkitektinn H átti heimili að Þ-koti í B-hreppi. Þar taldi hann fram tekjur sínar árið 1956 og þar var lagt á hann útsvar 1957. Reykjavíkurbær (R) lagði einnig 5000 króna útsvar á H sama ár. Sú útsvarsálagning var talin heimil samkvæmt a-lið 3. mgr. 8. gr. útsvarslaga nr. 66/1945. Leitt var í ljós, að H hafði opna teiknistofu í Reykjavík, og var talið, að meginhluti starfs hans að teikningum og öðru þar að lútandi færi fram á teiknistofunni, sem yrði að teljast heimilisföst atvinnustofnun hans í Reykjavík 210
- Árið 1957 lagði B-hreppur útsvar á olúfélagið Sk vegna starfrækslu félagsins þar í hreppi. Sk neitaði greiðslu. Í málinu lá fyrir samningur milli bóndans I á K í B-hreppi og Sk. Samkvæmt samningnum skyldi sala á benzíni og bifreiðaliú frá Sk fara fram að K. Sk. skyldi leggja til endurgjalds-laust neðanjarðargeymi fyrir benzín og benzindælu svo og annast viðhald á hvoru tveggja á sinn kostnað. Sk skyldi og flytja vöruna til sölustaðar I að kostnaðarlausu. I skyldi kaupa vöruna komna í geymi og hafa á hendi sölu hennar, en honum var óheimilt að kaupa sams konar vörur frá öðrum en Sk. Kaupverð skyldi vera í samræmi við ákvörðun

verðlagsyfirvalda, meðan varan lyti slíkum fyrimælum, en annars almennt gangverð. I skyldi fá afslátt frá nefndu kaupverði, 8 aura af benzinlítra og 10.25% af oliuverði. Þótt I teldist þannig verða eigandi benzínsins, þegar það var komið í geyminn, voru önnur atriði samningsins talin bera með sér, að salan færi raunverulega fram á vegum Sk. Sk átti mannvirki þau og tæki, sem nauðsynleg voru til starfrækslunnar og kostaði viðhald á þeim, og salan taldist vera einn þáttur í viðtækara sölukerfi Sk. Taldist Sk því hafa verið útsvarsskyldur í B-hreppi samkvæmt 8. gr. laga nr. 66/1945 og var lögtak heimilað fyrir útsvarinu. 430

Af hálfu bæjarsjóðsins A var krafizt lögtaks fyrir útsvari, sem lagt hafði verið á h/f F. Áður en málið kom fyrir fógætadóm, hafði ríkisskattaneftnd felld niður útsvar F. Af hálfu F var krafizt frávísunar málsins af þessum sökum, en fógætadómur hratt þeirri kröfu. Hæstiréttur ómerkti þann úrskurð með þeim rökum, að fógæta hefði borið að synja um framgang lögtaksins, eftir að útsvarið hafði verið felld niður, þar sem það bar ekki undir fógætadóm að leggja dóm á, hvort ríkisskattaneftnd hefði farið að lögum, er hún felldi útsvarið niður 588

Í 7. gr. laga nr. 35/1948 segir, að Sementsverksmiðja ríkisins á Akranesi (S) sé „undanþegin öllum sköttum og opinberum gjöldum nema útsvari til sveitarsjóðs“. Bæjarsjóður Akraness (A) krafði S um kr. 150.000.00 til greiðslu á byggingarleyfisgjöldum S samkvæmt byggingarsamþykkt nr. 195/1949. Talið var, að orðalag framangreindrar lagagreinar væri svo viðtækt og ótvírætt, að S væri undanþegin greiðslu nefnds byggingarleyfisgjalds. S var því sýknuð af kröfum A 609

Við skattframtal 1956 í Reykjavík taldi rafvirkinn A fram tekjur sínar árið 1955. Skattyfirvöldum þóttu tekjur þessar óeðlilega lágar og áætluðu því A til viðbótar 30.000 króna tekjur. Niðurjöfnunarneftnd Reykjavíkur ákvað útsvar A kr. 8.400.00, en ríkisskattaneftnd lækkaði það eftir kæru A í kr. 7500.00. Leitt var í ljós, að útsvarið hefði orðið kr. 5410.00, ef lagt hefði verið á A án tekjuáætlunar. Þar sem skattyfirvöld áætluðu A framangreinda tekjuhækkun, án þess að honum væri áður gefinn kostur á að skýra framtal sitt, svo sem boðið er í 35. gr. laga nr. 46/1954, þótti A eiga rétt til endurgreiðslu á mismuninum úr bæjarsjóði Reykjavíkur (R). R var því dæmt að endurgreiða A kr. 2090.00 755

b) Til ríkissjóðs.

J var á árinu 1957 gert að greiða kr. 3.989.00 í tekjuskatt til ríkissjóðs. J neitaði að greiða skattinn á þeim grundvelli,

að honum hefðu ranglega verið taldar til skattskyldra tekna kr. 20.000.00, sem var mismunur á matsverði og söluverði tíu kúa, sem hann seldi á árinu 1956. Af hálfu ríkissjóðs var krafizt lögtaks fyrir skattgjaldi þessu. Leitt var í ljós, að J, sem hafði rekið kúabú í kaupstaðnum A, seldi fasteign sína þar ríkisfyrirtæki í árslok 1956. Var viðurkennt, að eignin hefði samkvæmt lagaheimild verið tekin eignar-námi, ef eigi hefði samizt um kaupin. Þetta leiddi til þess, að J brá búi og seldi nefndar kýr sínar. Að svo vöxnu máli var sala kúnna ekki í merkingu skattalaga talin þáttur í at-vinnurekstri J og hagnaður af sölunni því eigi til skatt-skyldra tekna hans. Var því synjað um framkvæmd lögtaks 486

Með dómi Hæstaréttar 29. nóvember 1958 var dæmt, að stór-eignaskattur af hlutabréfum G samkvæmt lögum nr. 44/1957 skyldi miðast við sannvirði þeirra. Ríkisskattaneftnd ákvað síðan verðmæti nefndra bréfa kr. 392.600.00, og sættu aðiljar, þ. e. G og ríkissjóður (R), sig við það mat. Heildarniður-staða ríkisskattaneftndar varð sú, að G bæri samtals að greiða í stóreignaskatt kr. 662.598.00, en af þeirri fjárhæð skyldu þó tveir tilgreindir aðiljar annast greiðslu á kr. 98.150.00. Þessari niðurstöðu vildi G ekki una og höfðaði mál gegn R aðallega til viðurkenningar á því, að stóreigna-skattur hans skyldi aðeins nema kr. 9.039.00, en til vara, að framangreind skattfjárhæð, kr. 662.598.00, yrði lækkuð til muna. Þessar kröfur byggði G á þremur atriðum, þ. e., 1) að fasteignir G hefðu verið metnar of háu verði til skatts, þar sem miða hafi átt við fasteignamat 1. maí 1957; 2) að skylt hafi verið að draga frá skuldlausri eign G alla skatta til ríkis og bæjar, sem á voru lagðir 1957 og 3) óheimilt hafi verið að telja með eignum G fasteign, sem hann hafði af-hent syni sínum sem fyrir fram greiddan arf árið 1956. Að því er varðaði *fyrsta* atriðið, var eigi talið, að reglur laga nr. 44/1957 um sérstakt mat á fasteignum leiddu til þess, að þær og þ. á m. fasteignir G, væru yfirleitt metnar herra verði til skatts en nam raunverulegu verðmæti þeirra í kaupum og sölum. Krafa G, byggð á þessum sjónarmiðum, var því eigi tekin til greina. Að því er snerti annað atriðið, þótti ekki af lögum nr. 46/1954, lögum nr. 44/1957 né af öðrum réttarreglum verða leitt, að þeim skattgjöldum yrði jafnað til gjalda í 3. mgr. 2. gr. laga nr. 44/1957. Þessi krafa G var því heldur ekki tekin til greina. Um þriðja atriðið var hins vegar talið, að með nefndri fyrir fram greiðslu upp í arf, sem fram fór áður en lög nr. 44/1957 tóku gildi, hefði greind fasteign orðið lögmæt eign sonar G. Af grundvallarreglu 67. gr. stjórnarskrárinnar nr. 33/1944 þótti leiða, að óheimil

væri sú tilfærsla á eignum þeirra feðga, sem 2. gr. laga nr. 44/1957 kvað á, þ. e. að nefnd eign var gerð að skattandlagi G. Var því felld úr gildi sú ákvörðun skattyfirvalda að telja G nefnda fasteign til eignar við ákvörðun stóreignaskatts 759

Skiptamál.

Hjónin K og M áttu í hjónaskilnaðarmáli og vegna þess var bú þeirra tekið til opinberra skipta samkvæmt 6. kafla laga nr. 3/1878 og VII. kafla laga nr. 20/1923, og var skiptum ekki lokið, þegar M krafðist þess fyrir fógetadómi, að G, sem K hafði framleigt hluta af íbúð hjónanna, yrði borinn út úr húsnaðinu, en M átaldi hagnýtingu K á nefndri íbúð, sem hún hafði fengið til afnota. Eins og á stóð, þótti M hafa átt að æskja úrlausnar skiptaráðanda um ágreiningsefnið, en þar sem svo hafði eigi verið gert, var synjað um framkvæmd útburðargerðar 489

Við skiptameðferð á félagsbúi hjóna (E og Þ), sem áttu í hjónaskilnaðarmáli, kom upp ágreiningur um greiðslu opinberra gjalda. Samkvæmt óvæfingdum reikningi féllu kr. 14.597.57 af þinggjaldi 1957 á tekjur, er eiginmaðurinn Þ aflaði, en kr. 21.667.03 á tekjur E. Samkvæmt 11. gr. laga nr. 46/1954 var fyrrtalda fjárhæðin því tekin af búshelmingi Þ, en sú síðari af búshelmingi E. Með sama hætti voru kr. 9806.00 af útsvari 1957 teknar af búshelmingi Þ og kr. 14.564.00 af búshelmingi E, sbr. 57. gr. laga nr. 20/1923 og 31. gr. laga nr. 66/1945. Þ krafði og um endurgreiðslu að hluta af þinggjöldum og útsvari 1954—1956. E fullyrkti, að hún hefði lagt fram af tekjum sínum hlutfallslega til greiðslu þessara skatta. Talið var, að ekki tíðkaðist almennt, að hjón krefðu hvort annað kvittana, er líkt stæði á, og þar sem Þ hafði ekki fært líkur að því, að hann hefði árangurslaust kafið E um greiðslur þessar á sínum tíma, þótti varhugavert að hrinda nefndri fullyrðingu E, sem var því sýknuð af þessum kröfum Þ 634

Skuldajöfnuður.

Mál milli A og B var hafið og stefnda B dæmdur málskostnaður. Málið var síðar upp tekið og dæmt að efni til. Dæmdur málskostnaður í fyrra málinu var látinn koma til skuldajafnaðar við dæmdar kröfur á hendur B í síðara málinu .. 772

Skuldamál.

J seldi Þ húseign fyrir kr. 45.000.00 í apríl 1949. Þ greiddi þegar kr. 30.000.00, en gaf út skuldabréf fyrir eftirstöðvunum, kr. 15.000.00, tryggt með 1. veðrétti í húseigninni. Gjaldldagi

samkvæmt bréfinu var 1. september 1949. J andaðist 2. október 1950. Af hálfu dánarbús J (DJ) var nú höfðað mál gegn Þ til heimtu skuldarinnar samkvæmt veðskuldabréfinu, en það mál var hafið vegna útivistar sækjanda og DJ dæmt að greiða Þ kr. 350.00 í málskostnað. DJ höfðaði mál af nýju. Þ taldi sig hafa greitt J skuldina, að undanteknum 500 krónum, í tvennu lagi nokkru áður en skuldin féll í gjalddaga. Ekki hafði hann þó kvittanir fyrir fjárhæðum þessum og ekki var þessa getið á skuldabréfinu. Menn, sem Þ kvaðst hafa fengið hjá peninga til þessara greiðslna, báru að visu, að á þessum tíma hefðu þeir lánað Þ þessar fjárhæðir. Ekki þótti þó með þessu færðar nægar sönnur á, að Þ hefði greitt skuldina, eins og hann taldi, og var honum því dæmt að greiða DJ skuldarfjárhæðina, að frádregnum áðurnefndum 350 krónum 772

Stjórnarskrá.

Stjórnendur verzlunarfyrirtækis, þ. á m. B., voru ákærðir fyrir verðlagsbrot og mál höfðað gegn þeim. B sat á Alþingi, er málið var höfðað, en samþykki þingdeildar var eigi fengið til málshöfðunar samkvæmt 49. gr. stjórnarskrár nr. 33/1944. Héraðsdómur, sem sakfelldi B, var því ómerktur og var málinu vísað frá dómi, að því er hann varðaði .. 618

Í 2. gr. laga nr. 44/1957 um skatt á stóreignir var kveðið svo á, að fyrir fram greiddur arfur á árinu 1956 skyldi leggjast við eign þess, sem greiðsluna innti af hendi. G hafði á árinu 1956 afhent syni sínum fasteign sem fyrir fram greiddan arf, þ. e. áður en lög nr. 44/1957 tóku gildi. Af grundvallarreglu 67. gr. stjórnarskrárinnar nr. 33/1944 þótti leiða, að óheimil væri sú tilfærsla á eignum þeirra feðga, sem 2. gr. laga nr. 44/1957 kvað á um, þar sem lögmæt eign sonar G var gerð að skattandlagi hans. Var því felld úr gildi sú ákvörðun skattyfirvalda, að telja G nefnda fasteign til eignar við ákvörðun stóreignaskatts 759

Svipting réttinda. Sjá atvinnuréttindi, borgararéttindi.

Sönnun.

Játning aðilja, studd öðrum sakargögnum, lögð til grundvallar í sakamáli 7

G hafði tekið yfirsæng í húsi J og farið með hana heim til sín. Kvaðst G hafa ætlað að geyma sængina, þangað til J kæmi til að gista hjá sér. Þessi skýring G var talin marklaus og hann dæmdur fyrir brot á 244. gr. hegningarlaga nr. 19/1940 12

Með vætti fjögurra lögreglumanna svo og fimmta vitnis var

- talið sannað, að A hefði ekið bifreið undir áhrifum áfengis.
A, sem neitaði að láta taka sér blóð til rannsóknar, taldi
sig eigi hafa fundið til áfengisáhrifa 14
- Kennarinn Þ, sem krafði G-hrepp um greiðslu launa fyrir
kennslu í forföllum Þ, lagði fram reikning, sem saminn
var í samráði við forfallakennara og samþykktur af skóla-
nefnd G-hrepps. G-hreppur þótti eigi hafa fært líkur að
því, að Þ hefði ekki innt reikningsfjárhæðina af hendi.
Var hún því lögð til grundvallar 219
- Menn nokkrir, sem ákærðir voru fyrir brot á áfengislögum,
neituðu á síðara stigi rannsóknar, að réttilega hefðu verið
bókaðar viðurkenningar þeirra fyrir dómi. Ekkert mark
var á þessu tekið, enda stutt vitnaframburðum, að rétt
var bókað 238
- Atvinnurekandinn K lét ekki hlutast til um rannsókn á atvik-
um að slysi, sem J varð fyrir í þjónustu hans, sbr. 26. gr.
laga nr. 23/1952. Vafi um sönnunatriði var því metinn
K í óhag 348, 684
- Í skiptamáli, sem rekið var vegna skilnaðar hjónanna E og Þ,
hafði eiginmaðurinn Þ m. a. uppi kröfu um, að E endur-
greiddi honum hluta af þinggjöldum og útsvara þriggja
undanfarinna ára. E kvaðst hafa greitt sinn hluta af tekjum
sínunum. Talið var, að ekki tíðkaðist almennt, að hjón krefðu
hvort annað kvittana, er líkt stæði á, og þar sem Þ færði
ekki að því líkur, að hann hefði á sínum tíma krafði E
árangurslaust um greiðslur þessar, þótti varhugavert að
hrinda nefndri fullyrðingu E. Hún var því sýknuð af þessari
kröfu Þ 634
- Skuldarinn A samkvæmt veðskuldabréfi taldi sig vera búinn að
greiða skuldareiganda B alla skuldina, að undanteknum
500 krónum, en enga kvittun hafði A fyrir þeim greiðslum.
B var látinn, er til máls kom út af þessum skiptum. A
kvaðst hafa fengið fjárhæðirnar að láni hjá tilteknum
mönnum, og báru þeir, að um þetta leyti hefðu þeir lánað
A þessar fjárhæðir. Ekki þótti þetta samt næg sönnun
þess, að A hefði greitt nefnda skuld með þeim hætti, er
hann hélt fram, og var honum því dæmt að greiða dánar-
búi B alla skuldarfjárhæðina 772

Tilraun.

- Sannað var, að B áskildi sér 14% ársvexti af innlagi, er hann
lofaði að leggja inn í tiltekinn banka til ráðstöfunar fyrir
S. Innlag þetta kom aldrei S til ráðstöfunar, og var hér
því einungis um tilraunarverknað að ræða, sem var refs-
laus samkvæmt lögum nr. 73/1933 274

U og G, sem voru undir áhrifum áfengis, gerðu tilraun til að aka bifreið og brutu með því gegn 24. gr. laga nr. 58/1954 og 23. gr. laga nr. 23/1941, sbr. 2. gr. laga nr. 6/1951 743

Tómlæti.

Atvinnurekandinn K lét ekki hlutast til um rannsókn á atvikum að slysi, sem J varð fyrir í þjónustu hans, sbr. 26. gr. laga nr. 23/1952. Vafi um sönnunaratrði var því metinn K í óhag 348, 684

Umboð. Sjá prókúruumboð.

Umferðarlög.

Sannað var, að bifreiðarstjóri hafði ekið bifreið undir áhrifum áfengis. Hafði hann með þeim akstri m. a. brotið gegn 2. mgr. 4. gr. umferðarlaga nr. 24/1941 14

Bifreiðarstjóri, sem var aðili að árekstri á gatnamótum, var m. a. ákærður fyrir brot á 2. gr., 3. mgr. 4. gr. og 1. mgr. 7. gr. umferðarlaga nr. 24/1941 20

Ökumaður, sem ók of hratt og ógætílega, hafði m. a. brotið gegn 2. gr., 4. gr., sbr. 14. gr. umferðarlaga nr. 24/1941, sbr. nú 37. gr. og 49. gr., sbr. 80. gr. umferðarlaga nr. 26/1958 385

Upptaka eigna.

Upptaka dæmd á ólöglegum hagnaði vegna áfengissölu 40

Upptaka dæmd á lyfjavöru, sem ekki var seld af lyfsala 145

Upptaka dæmd á áfengi, sem ólöglega var ætlað til sölu 238

Upptaka dæmd á afla og veiðarfærum fiskveiðiskips, sem verið hafði að ólöglegum veiðum í landhelgi .. 376, 464, 493, 584, 604

Í verðlagsmáli var kröfu um upptöku ólöglegs hagnaðar beint persónulega gegn stjórnendum verzlunarfyrirtækisins Þ h/f, en viðskipti þau, sem saksóknin beindist að, voru rekin af Þ h/f. Þegar af þessari ástæðu var upptaka eigi dæmd 618, 625

Útburðargerðir.

Hjónin M og K áttu í hjónaskilnaðarmáli og vegna þess var bú þeirra tekið til opinberra skipta samkvæmt 6. kafla laga nr. 3/1878 og VII. kafla laga nr. 20/1923, og var skiptum ekki lokið, þegar M krafðist þess fyrir fúgetadómi, að G, sem K hafði framleigt hluta af íbúð hjónanna, yrði borinn út úr húsnæðinu, en M átalði hagnýtingu K á nefndri íbúð, sem hún hafði fengið til afnota. Eins og á stóð, þótti M hafa átt að æskja úrlausnar skiptaráðanda um deilu-efnið, en þar sem svo hafði eigi verið gert, var synjað um framkvæmd útburðargerðar 489

Útivist aðilja.

Áfrýjandi sækir ekki dómþing í Hæstarétti. Útivistardómur 87,
272, 273, 366, 450, 501, 502, 503, 504, 505, 506, 507, 508, 569,
570, 655, 656, 749, 750, 751, 808

Varnarliðsmál.

- Í kjarasamningi milli Félags íslenzkra rafvirkja (Í) og Félags löggiltra rafvirkjameistara (L) voru ákvæði um, að rafvirki skyldi fá ókeypis fæði á vinnustað, þegar unnið væri utan Reykjavíkur. Rafvirkinn E, sem var félagi í Í, vann hjá bandarísku félagi á Keflavíkurflugvelli (M) og krafðist þess, að félagið greiddi honum fæðiskostnað samkvæmt þessu samningsákvæði, en í 6. gr. fylgiskjals II með lögum nr. 110/1951 segir, að um ráðningarkjör og vinnuskilyrði hjá liði Bandaríkjanna skuli fara að íslenskum lögum og venjum. Ekki þótti öruggt að skýra framangreint samningsákvæði milli Í og L þannig, að E ætti rétt til nefndra hlunninda í þjónustu M á Keflavíkurflugvelli, en þar var hér-
lent heimilisfang og aðalstarfstöð M. Var M því sýknaður af kröfum E 345
- Varnarliðsbifreið ók á íslenzka fólksflutningabifreið, sem J var farþegi í. Slasaðist J mjög. Ríkissjóði var dæmt að greiða J fébætur, sbr. lög nr. 110/1951 423
- Tveir bandarískir varnarliðsmenn veittust með margs konar ósæmilegu atferli að 17 ára afgreiðslustúlku, U, á bifreiðastöð í Keflavík. Ekki beittu þeir hana þó neinu líkamlegu ofbeldi. U hlaut af þessum sökum geðrænt áfall, m. a. varð hún sjúklega hræðslugjörn. Var ríkissjóði samkvæmt lög-
nr. 110/1951 dæmt að greiða U skaðabætur af þessum sökum, kr. 20.000.00, vegna heilsutjóns og kr. 650.00 vegna fyrirhafnar og útlagðs kostnaðar 662
- Íslenzkur starfsmaður hjá varnarliðinu slasaðist, er hann féll um staur hjá mótuneytisskála varnarliðsins á Keflavíkurflugvelli. Ríkissjóði var dæmt að bæta starfsmanninum tjón hans að nokkru, sbr. lög nr. 110/1951 684

Vátrygging.

- J átti hús vátryggt hjá húsatryggingu Reykjavíkurbæjar (HR) fyrir kr. 48.100.00 og hafði greitt tilskilið iðgjald á þeim tíma, er hér skipti máli. Í ágústmánuði 1956 lét J flytja hús sitt af grunni um 100 m veg. Eldur kom upp í húsinu 9. september s. á., og brann það til kaldra kola. J krafði nú HR brunabótafjárhæðarinnar, en HR neitaði þeirri kröfu. Talið var, að með flutningi hússins og frágangi þess að honum loknum hafi orðið mikil breyting á verðmæti þess svo

og þeirri hættu, sem váttryggingarsamningurinn tók til. J hafi því eigi haft ástæðu til að ætla, að HR sætti sig við, að samningurinn héldist óbreyttur, án sérstakrar yfirlýsingar af hans hendi, en J tilkynnti HR ekkert um nefndar ráðstafanir. Hús J var því ekki talið hafa verið í tryggingu eftir þessar aðgerðir og HR sýknaður af kröfum hans 591

Veð.

Viðurkenndur veðréttur í fasteign til tryggingar dómsskuld .. 772

Verðlagsmál.

Í lögum nr. 94/1947 eru ákvæði um verðlagningu landbúnaðarafurða á innlendum markaði, og fjalla tvær nefndir um þessi mál, svonefnd verðlagsnefnd landbúnaðarafurða, skipuð þrem fulltrúum frá framleiðendum og þrem frá neytendum, svo og framleiðsluráð landbúnaðarins. Í framkvæmd hefur verðlagsnefndin fyrst áætlað kostnað við rekstur bús af tiltekinni stærð, þar með taldar tekjur bónda af vinnu hans sjálfs, og jafnframt áætlað heildarmagn þeirra afurðategunda, sem ráðgert er að selja. Framleiðsluráð hefur því næst verðskráð hinar einstöku vörutegundir til sölu á innlendum markaði, þannig að tekjur þær, sem bóndinn fær í hendur, svari til þeirra heildargjalda, sem ráð var fyrir gert í verðlagsgrundvöllinum. Á fundi verðlagsnefndar í september 1958 varð samkomulag um verðlagsgrundvöll landbúnaðarafurða frá 1. september 1958 til 31. ágúst 1959. Í skýrslu nefndarinnar, sem send var framleiðsluráði, voru útgjöldin sundurliðuð með tilteknum fjárhæðum og tekna megin var einnig greint, við hvaða afurðamagn væri miðað, en látið vera í eyðu til ákvörðunar framleiðsluráði, hvaða verð bóndinn þyrfti að fá fyrir hinar ýmsu afurðategundir, til þess að heildartekjur svöruðu til heildargjalda. Framleiðsluráð ákvað svo, hvaða verð bóndinn þyrfti að fá fyrir hverja afurðagrein, m. a. fyrir hvert kg I. og II. flokks dildakjöts kr. 22.20. Með auglýsingu 18. september 1958 ákvað framleiðsluráð síðan heildsöluverð á slíku dillakjöti kr. 24.59 hvert kg. Fulltrúar neytenda í verðlagsnefnd (N) töldu þessa verðlagningu brjóta í bága við verðlagsgrundvöllinn og vera 85 aurum of háa á hvert kg. Höfðaði N mál gegn framleiðsluráði (F) og gerði þær dómkröfur, að ákveðið yrði með dómi, að F hefði verið óheimilt samkvæmt ákvæðum laga nr. 94/1947 að kveða á um nefnda hækkun. Af hálfu F var sú grein gerð fyrir verðlagningunni, að bóndi fengi því aðeins þær tekjur, sem honum voru ákveðnar af verðlagsnefnd, að til hans rynnu kr.

22.20 pr. kg. af öllu því kjötmagni, sem við er miðað í verðlagsgrundvellingum. Allmikið magn þurfi að selja á erlendum markaði og útflutningsbætur samkvæmt 19. gr. laga nr. 33/1958 nægi ekki til að bóndinn fái nefnt verð fyrir útflutt kjöt. Af þeim sökum hafi orðið að ákveða verðið eins og gert var. Samkvæmt 4. gr. laga nr. 94/1947 skal söluverðið miðast við, að heildartekjur bænda verði í sem nánustu samræmi við heildartekjur annarra vinnandi stétta. Ekki þóttu leidd að því rök, að ákvörðun F um heildsöluverð á framangreindu kjöti hefði farið í bága við nefnt lagaákvæði né aukið tekjur bænda umfram það, sem ákveðið var í verðlagsgrundvellingum. F var því sýknað af kröfum N . . 572

Mál var höfðað gegn stjórnendum Þ h/f, þeim B, G og Á, fyrir að hafa látið nefnt fyrirtæki selja samtals 890 sekki af kaffi á tilteknu tímabili á of háu verði, þar sem í verðútreikningum Þ hafi verið reiknað með, að 59 kg hafi verið í hverjum sekk, en á sölunótum Þ til viðskiptamanna þess hafi hver sekkur verið reiknaður 60 kg. Voru B, G og Á ákærð fyrir að hafa brotið gegn tilteknum tilkynningum Innflutningsskrifstofunnar og verðlagsstjóra, sbr. 35. gr. og 39. gr. laga nr. 86/1956, svo og krafizt upptöku ólöglegs hagnaðar samkvæmt 19. gr. laga nr. 35/1950, sbr. 69. gr. hegningarlaga nr. 19/1940. Ákærðu voru sakfelld í héraði. Hæstiréttur ómerkti héraðsdóm og vísað málinu frá dómi, að því er varðaði B, sem sat á Alþingi, er málið var höfðað, en samþykki þingdeildar var eigi fengið til málshöfðunar samkvæmt 49. gr. stjórnarskrár nr. 33/1944. Um sakaræfnið var annars í ljós leitt, að um langt skeið hafði hver kaffisekkur, sem á vörureikningi er talinn 60 kg, við tollmeðferð, verið metinn 59 kg vegna hugsanlegrar þurrðar og rýrnunar. Með tilliti til þessarar meðferðar af hálfu tollyfirvalda og þar sem verðgæzlan hreyfði engum andmælum á þeim tíma, er saksóknin tók til, þótt verðgæzlumenn hefðu bæði vörureikninga og verðreikninga til athugunar og eigi var hrundið þeirri fullyrðingu ákærðu, að um einhverja þurrð og rýrnun hefði verið að tefla, voru G og Á sýknuð af ákæru í málinu. Upptaka var eigi dæmd þegar af þeirri ástæðu, að kröfunni var beint gegn ákærðu persónulega, en viðskipti þau, er saksókn beindist að, voru rekin af Þ h/f 618

Í stjórn verzlunarfyrirtækis h/f Ó, voru Á, Þ og J. Mál var höfðað gegn þeim öllum til að þola upptöku ólöglegs hagnaðar samkvæmt 19. gr. laga nr. 35/1950, en gegn Á einum til refsingar fyrir að hafa látið h/f Ó hefja sölu á tilteknu magni af fataefni, án þess að fyrir lægi staðfesting verð-

lagsstjóra svo og fyrir að hafa selt efnið fyrir herra verð en verðlagsstjóri heimilaði. H/f Ó rak viðskipti þau, er saksóknin tók til, en krafan um upptöku beindist gegn ákærðu persónulega. Þegar af þeirri ástæðu var upptaka eigi dæmd. Að því er varðaði ákærana gegn Á, var leitt í ljós, að fyrirsvarsmenn h/f Ó höfðu á verðreikningum greint rétt innkaupsverð nefndrar vöru, sem eigi varð talið óeðlilega hátt markaðsverð. Hámarksverð það, sem verðlagsstjóri setti á vöruna, var úr öllu hófi lágt, enda byggt á matsverði, sem eigi var miðað við raunverulegt verðmæti vörunnar. Hámarksverðið var og ekki ákveðið af stjórn Innflutningsskrifstofunnar, sbr. 4. gr. laga nr. 35/1950 og 35. gr. laga nr. 86/1956, heldur af verðlagsstjóra, en til þess skorti lagaheimild. Verðákvörðun þessi var því ógild og Á sýknaður af þessum lið ákærunnar. Hins vegar hafði hann brotið gegn tilkynningu verðlagsstjóra nr. 8 og 10/1957, sbr. 3. gr., 4. gr. og 19. gr. laga nr. 35/1950. Með hliðsjón af því, að um mikið vörumagn var að tefla og mála-vöxtum að öðru leyti, var Á dæmd 15.000 króna sektarrefsing 625

Vextir.

Krafizt 7% ársvaxta, en þeir einungis dæmdir 6%	65
Krafizt 6% ársvaxta og þeir dæmdir	79, 92, 105, 122, 135,
160, 219, 348, 367, 394, 423, 445, 662, 684, 691, 719, 738, 752, 755	
Krafizt 7% ársvaxta og þeir dæmdir	230, 267, 270, 772

Vettvangsmál.

Landsvæði í Höfnum hafði verið tekið eignarnámi og bætur greiddar samkvæmt mati. Í hlut jarðarinnar K II kom tiltekin fjárhæð, sem þinglesinn eigandi jarðarinnar, S, veitti viðtöku. S hafði hins vegar áður selt G hluta af landi jarðarinnar, um $\frac{1}{4}$ hluta að sögn G. Bæjarþing Reykjavíkur fjallaði um málið og dæmdi S til að greiða G nokkrar bæt-ur. Hæstiréttur vísaði málinu frá bæjarþinginu, þar sem talið var, að athugun á vettvangi, lýsing og mat á staðháttum skipti máli um úrlausn þess, þannig að vettvangsdómur samkvæmt III. kafla laga nr. 41/1919 hefði átt að fjalla um málið 116

Vinnusamningar.

G, sem var tollgæzlumaður á Keflavíkurflugvelli, var vikið fyrirvaralaust út starfi. Sannað var, að hann hefði verið með áhrifum áfengis við störf sín tiltekinn dag og vætti vitna hnigu að því, að oftár hefði sézt vín á honum við þau störf. Ásakanir um óstundvísi, fjarvistir og aðrar ávirðing-

- ar voru hins vegar eigi sannaðar. Fyrirvaralaus frávikning þótti eigi á nægum rökum reist, og var ríkissjóði dæmt að greiða G fébætur, sem eftir atvikum þóttu hæfilega ákveðnar kr. 20.000.00 122
- Gift kona, Þ, var ráðin barnakennari í G-skólahverfi skólaárið 1952—1953. Í janúarmánuði 1953 ól Þ barn. Þ greiddi stundakennara laun í 3 mánuði vegna þessara forfalla og krafði síðan G-hrepp um þá fjárhæð. Í 19. gr. sbr. 51. gr. laga um fræðslu barna nr. 34/1946 segir, að krefja megí sveitar-sjóð um greiðslu forfallavinnu eftir reglum, er fræðslumála-stjórn setur, vegna kennara, sem eigi geta stundað starf sitt vegna veikinda. Var talið, að sama máli gegndi um forföll vegna barnsburðar. Eigi var í ljós leidd fastmótuð venja um lengd forfallatíma vegna barnsburðar, og þar sem tímalengd sú, er Þ lagði til grundvallar, taldist ekki ósanngjörn og launin að öðru leyti eðlileg, var G-hreppi dæmt að greiða Þ fjárhæðina 219
- Í kjarasamningi milli Félags íslenzkra rafvirkja (Í) og Félags löggiltra rafvirkjameistara (L) voru ákvæði um, að rafvirkí skyldi fá ókeypis fæði á vinnustað, þegar unnið væri utan Reykjavíkur. Rafvirkinn E vann hjá bandarísku félagi á Keflavíkurflugvelli (M) og krafðist þess, að félagið greiddi honum fæðiskostnað samkvæmt þessu samnings-ákvæði, en í 6. gr. fylgiskjals II með lögum nr. 110/1951 segir, að um ráðningarkjör og vinnuskilyrði hjá liði Banda-rikjanna skuli fara að íslenskum lögum og venjum. Ekki þótti öruggt að skýra framangreint samningsákvæði milli L og Í, sem E var félagi í, þannig að E ætti rétt til nefndra hlunninda við vinnu í þjónustu M á Keflavíkurflugvelli, en þar var hér lent heimilisfang og aðalstarfsstöð M. Var M því sýknaður af kröfum E 345
- H hafði verið settur til að gegna tollgæzlumannsstarfi á Kefla-víkurflugvelli 6. desember 1948. Hann fékk ekki skipunar-bréf, en starfinu hafði hann gegnt óslitið, þegar honum var vikið úr því án fyrirvara 30. marz 1953. Þar sem H hafði gegnt starfinu svo lengi, setning hans verið ótíma-bundin og ekki vegna forfalla annars starfsmanns, þótti hann eiga rétt á þriggja mánaða uppsagnarfresti, nema hann hefði brotið af sér þann rétt. Sakir þær, sem á hann voru bornar, voru ýmist ósannaðar eða svo smávægilegar, að þær gátu ekki réttlætt fyrirvaralausá uppsögn. Voru H því dæmdar 20.000 króna skaðabætur úr ríkissjóði 691
- Með ráðningarsamningi 3. febrúar 1945 réðst A í þjónustu L sem trésmiður um sex mánaða skeið frá 1. marz 1945 að telja. A hélt áfram störfum hjá L að ráðningartíma lokn-

um með sömu kaupkjörum og áður, og var honum nú falin stjórn annarra trésmiða í vinnustofu L, þó svo, að verkfræðingar og birgðavörður L sögðu fyrir um, hvaða verk skyldu unnin á hverjum tíma. Hélzt svo, unz A var sagt upp starfi 2. marz 1953, miðað við 1. apríl s. á. Talið var, að A ætti rétt á þriggja mánaða uppsagnarfresti, eins og starfi hans var háttað. Voru honum því dæmdar rúmar 7700 krónur úr hendi L 752

Víxlar. Víxilmál.

- N, sem var prókúruhafi samvinnuútgæðafélagsins B, gerði samning f. h. B um leigu á tilteknum bát, eign S, um 3½ mánaðar skeið. Hann undirritaði og f. h. B tryggingarvígla vegna umsamins leigugjalds. Vanskil urðu á greiðslum nokkurra víxlanna, að fjárhæð kr. 43.500.00. Neitaði B að greiða víxilfjárhæðirnar. Talið var, að N hefði, er litið var til tilgangs með starfsemi félagsins, haft umboð til að gera nefndan skipsleigusamning f. h. B. B var því talið bundið af þessum ráðstöfunum, enda ósannað, að viðsemjandi af hálfu S hefði vitað eða mátt vita, að N hefði skort heimild til að gera skipsleigusamninginn. Var B því dæmt að greiða S víxilfjárhæðirnar 230
- Víxilskuldarar dæmdir til greiðslu víxilfjárhæðar ásamt kostnaði 267, 270

Vitni.

- Fundið að því í opinberu máli, að vitni, sem hafði borið mjög ósennilega og andstætt því, sem fram var komið, hafði ekki verið einangrað, meðan á rannsókn stóð 40
- Skipverjar á vélbát, sem grunaður var um að hafa verið að dragnótaveiðum í landhelgi, báru fyrir dómi, að hinn ákærði skipstjóri og þeir hefðu verið að handfæraveiðum í umrætt sinn. Þeir færðust hins vegar undan að staðfesta þetta vætti sitt með eiði, og var þá ekkert mark á því tekið 613

Þjófnaður.

- I stal peningum úr jakka sofandi manns, brauzt í önnur skipti inn í hús og tók þaðan peninga og ýmsa muni. Honum var dæmd 12 mánaða fangelsisrefsing samkvæmt 244. og 255. gr. hegningarlaga nr. 19/1940, enda hafði hann áður verið dæmdur fyrir auðgunarbrot 7
- G tók yfirsæng úr húsi og var talinn hafa slegið eign sinni á hana. Var honum dæmd 45 daga fangelsisrefsing samkvæmt 244. og 255. gr. hegningarlaga nr. 19/1940, enda hafði hann áður verið dæmdur fyrir auðgunarbrot 12

A tók að ófrjálsu kuldaúlpur úr íbúðum. Var honum dæmd refsing fyrir brot á 244. gr. hegningarlaga nr. 19/1940, sbr. 72. gr. og 77. gr. sömu laga, fangelsi 8 mánuði 213

Ættleiðing.

Vorið 1957 varð ógift, ung stúlka,, Þ, barnshafandi. Sumarið næsta dvaldist hún uppi í sveit hjá bróður sínum, H, og lét þá, að hans sögn, í ljós ætlun sína um að gefa einhverjum barnið. Hinn 20. september s. á. segir H systur sína hafa beðið sig um að spyrja hjónin M og J þar í sveit, hvort þau vildu fá barnið. Það hafi hann gert 24. s. m. og eftir stuttan umhugsunarfrest hafi þau lýst því, að þau væru reiðubúin að taka barnið, en með því skilyrði, að þau fengju það að gjöf sem eigið barn. Kvaðst H þegar hafa sagt systur sinni frá þessum svörum. Skömmu síðar tjáði Þ og foreldrum sínum, að hún hefði ákveðið að gefa barnið. Foreldrarir kváðust því samþykki. M og J hittu Þ 1. desember 1957 og undirritaði Þ þá og afhenti þeim svohljóðandi yfirlýsingu: „Ég undirrituð afsala mér móðurrétti yfir barni mínu. Þ. L.“ Þ ól barn sitt 28. janúar 1958, og á þriðja degi eftir fæðingu afhenti Þ þeim M og J barnið. Um mánuði síðar spurðu M og J H þess, hvort nokkuð væri því til fyrirstöðu að þau létu skíra barnið og kvaðst hann hafa sagt, að svo væri eigi. Frá þessu viðtali kvaðst H hafa skýrt systur sinni nokkru síðar, en í bréfi til hans, 3. marz 1958, andmælti hún því, að M og J létu skíra barnið og kvaðst mundu taka barnið aftur til sín. H kvaðst ekki hafa skýrt M og J frá þessum undirteknum. Í marzmánuði 1958 beiddust M og J, að ráði lögfræðings, ættleiðingar á barni Þ. Gaf dómismálaráðuneytið út ættleiðingarbréf hinn 9. maí 1958, þar sem m. a. var kveðið svo á, að óskilgetin dóttir Þ megi teljast skilgetið barn M og J, að hún taki nafn M að föðurnafni svo og arf eftir þau hjón lögum samkvæmt. Í lok aprílmánuðar létu M og J skíra barnið. Um mánuði síðar ritaði Þ þeim hjónum bréf, þar sem hún lýsti því, að hún og barnsfaðirinn ætluðu að taka barnið til sín og mundu sækja það, jafnframt því, sem hún bauð M og J greiðslu fyrir þann tíma, er þau höfðu haft barnið. M og J neituðu að afhenda barnið og vísuðu Þ burt, er hún sótti þau heim. Um þetta leyti kvaðst Þ fyrst hafa vitað um ættleiðingarbréf dómismálaráðuneytisins. Þ krafðist þess nú fyrir dómi, að ættleiðingarbréf þetta yrði dæmt ógilt, að henni yrðu dæmd foreldraráð barnsins og M og J dæmt að afhenda henni barnið. M og J voru sýknuð af þessum dómkröfum. Talið var, að framangreind yfirlýsing Þ og framkoma hennar fyrir og næst eftir barnsburðinn

yrði ekki skilin öðruvísi en svo, að hún hefði gefið M og J loforð um, að þau fengju barnið sem sitt eigið barn og að hún hefði afhent þeim barnið til efnda á því loforði. Eðlilegt framhald þessa hafi verið það, að leitað hafi verið leyfis til ættleiðingar barnsins. Þóttu eigi efni til að dæma ættleiðingarleyfið ógilt, þar sem talið var, að skólanefnd, sem jafnframt er barnaverndarnefnd, hefði veitt fullnægjandi vottorð samkvæmt 8. gr. laga nr. 19/1953 og 32. gr. laga nr. 29/1947. Að vísu hafði dómsmálaráðuneytið látið undir höfuð leggja að leita vitneskju um faðerni barnsins og æskja síðan umsagnar barnsföður, en þar sem slík umsögn er samkvæmt 6. gr. laga nr. 19/1953 einungis til leiðbeiningar, en ekki bindandi fyrir ráðuneytið, þótti vöntun á henni ekki eiga að valda ógildi leyfisins. Talið var og, að M og J hefðu haft nokkra ástæðu til að ætla, að faðerni barnsins ætti að fara leynt. Heimili þeirra hjóna var og mjög gott samkvæmt gögnum málsins 49

Ökuleyfi. Sjá atvinnuréttindi.

Ölvun. Sjá áfengislagabrot.

Örorka.

Örorkubætur dæmdar:

- 26 ára gamall bifreiðarstjóri slasaðist á hendi og hlaut af 34% varanlega örorku. Tjón hans vegna örorku var metið á kr. 125.000.00 92
- 56 ára gamall sjómaður hlaut lærbrot af völdum slyss. Varanleg örorka var metin 25%. Bætur fyrir örorku og atvinnutjón metnar í einu lagi 348
- 37 ára gömul ekkja hlaut brot á báðum fótum og heilahristing af völdum bifreiðaslyss. Varanleg örorka var metin 18%. Bætur fyrir örorku og atvinnutjón metnar í einu lagi 423
- Níu ára gamall drengur missti auga af völdum bogaskots. Varanleg örorka var metin 25%. Örorkubætur ákveðnar kr. 90.000.00 719